

Bevrijdingspastoraat
binnen de
gereformeerde gezindte

door

Theo Ebbers

Scriptie

Geldermalsen

2007

Bevrijdingspastoraat

gebondenheid en bevrijding binnen de gereformeerde gezindte

Koning der koningen

“Geneest de zieken; reinigt de melaatsen;
wekt de doden op; werpt de duivelen uit.
Gij hebt het om niet ontvangen, geeft
het om niet”. (Matth. 10:8)

“Zo onderwerpt u dan Gode; wederstaat den
duivel, en hij zal van u vlieden”. (Jacobus 4:7)

“Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard,
opdat Hij de werken des duivels
verbreken zou”. (1 Johannes 3:8)

Eindschrijft CGO-E4 (onderwijsvariant)
2007

Theo Ebbers
theoline@solcon.nl
0345-572820

Inhoudsopgave

VOORBLAD	1
INHOUDSOPGAVE	2
VOORWOORD	4
1. INLEIDING	5
1.1 AANLEIDING EN PROBLEEMBESCHRIJVING.....	5
1.2 VRAAGSTELLING EN RICHTINGGEVENDE ONDERZOEKSVRAGEN	5
1.3 BEGRIPSDEFINIËRING.....	6
1.4 DOELSTELLING EN DOELGROEP.....	6
2. DEMONIE EN BEVRIJDING IN DE BIJBEL/THEOLOGISCHE-BIJBELSE OVERWEGINGEN..	7
2.1 GODS RIJK.....	7
2.2 SATAN EN ZIJN RIJK	7
2.2.1 DE WERKWIJZE VAN SATAN.....	8
2.3 DE MENS	9
2.3.1 DE NATUURLIJKE MENS; LEVEN "IN HET VLEES"	10
2.3.2 DE GEESTELIJKE MENS; LEVEN "IN DE GEEST"	11
2.3.3 DE VLESELIJKE MENS; LEVEN "NAAR HET VLEES".....	11
2.4 DE GEESTELIJKE STRIJD	12
2.5 VRIJHEID IN CHRISTUS	13
2.6 DE BEVRIJDINGEN VERRICHT DOOR JEZUS	13
2.7 DE BEVRIJDINGEN VERRICHT DOOR DE DISCIPELEN VAN JEZUS IN ZIJN NAAM	14
2.8 DE BEVRIJDINGEN IN DE EERSTE CHRISTENGEMEENTEN	15
3. DEMONIE EN BEVRIJDING IN DE KERKGESCHIEDENIS TOT HEDEN	17
3.1 BEVRIJDINGEN IN DE KERKGESCHIEDENIS	17
3.2 BEVRIJDING HEDEN	19
3.2.1 AANDACHT VOOR BEVRIJDINGSPASTORAAT BINNEN DE GEREFORMEERDE GEZINDTE.....	20
4. OORZAKEN EN KENMERKEN VAN GEBONDENHEID	22
4.1 OORZAKEN VAN GEBONDENHEID	22
4.1.1 ZONDE	22
4.1.1.1 DOOR DE BEGEERTE VAN DE WERELD	22
4.1.1.2 DOOR DE BEGEERTE VAN ONS VLEES	23
4.1.1.3 DOOR DEMONISCHE MACHTEN (SATAN)	23
4.1.2 ZONDE VAN HET VOORGESLACHT.....	23
4.1.3 VOLHARDING IN PERSOONLIJKE ZONDE	24
4.1.4 TRAUMATISCHE ERVARINGEN	24
4.1.5 VERVLOEKINGEN	25
4.2 KENMERKEN VAN GEBONDENHEID.....	26
4.2.1 GRADATIES VAN DEMONISCHE GEBONDENHEID.....	27
4.2.2 GEDEMONISEERD OF GEESTESZIEK.....	28
4.2.3 KUNNEN CHRISTENEN GEBONDEN OF BEZETEN ZIJN?	29
5. DE WERKWIJZE BINNEN HET BEVRIJDINGSPASTORAAT	31
5.1 FUNDAMENTELE PRINCIPES VAN DE BEVRIJDINGSBEDIENING.....	31
5.1.1 ONDERSCHIED TUSSEN 'EXORCISME EN 'BEVRIJDINGSPASTORAAT'	31
5.1.2 VOORWAARDEN.....	31
5.1.3 TWEE BELANGRIJKE PUNTEN BINNEN HET BEVRIJDINGSPASTORAAT	32

5.2 BEVRIJDINGSPASTORAAT EN DE ONGELOVIGE.....	33
5.3 DE WEG NAAR BEVRIJDING (WERKWIJZE)	33
5.3.1 DIAGNOSE.....	34
5.3.2 MEEDELEN VAN DIAGNOSE	34
5.3.3 HET AANSPREKEN EN WEGSTUREN VAN DEMONEN	34
5.3.4 NAZORG.....	35
5.4 PRAKTIJK VAN HEDENDAAGSE BEVRIJDINGSPASTORS.....	36
5.5 SAMENVATTING VAN VISIES OP HET BEVIJDINGSPASTORAAT.....	37
6. DEMONIE EN BEVRIJDING BINNEN DE GEREFORMEERDE GEZINDTE	39
6.1 UITWERKING INTERVIEWS	39
6.2 UITWERKING VRAGENLIJST	43
6.2.1 DE PRAKTIJK IN HET PASTORAAT VAN DE GEREFORMEERDE GEZINDTE	46
6.3 UITWERKING ENQUETE	48
6.3.1 DE PRAKTIJK ONDER JONGEREN VAN DE GEREFORMEERDE GEZINDTE	49
7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	51
7.1 CONCLUSIES.....	51
7.2 AANBEVELINGEN	52
7.3 PERSOONLIJKE VISIE OP HET BEVRIJDINGSPASTORAAT	53
LITERATUURLIJST	55
BIJLAGEN.....	57
BESCHRIJVING EN VERANTWOORDING VAN DE WERKWIJZE (PLAN VAN AANPAK).....	57
PROCESVERSLAG	57

Voorwoord

Deze scriptie is het eindwerkstuk van mijn HBO-opleiding Godsdienstonderwijs (CGO-E).

Het thema van deze scriptie heb ik gekozen, doordat ik in mijn huidige werk als Jobcoach in aanraking kwam met een jongeman die gebonden was door demonen, maar daar ook in de Naam van Jezus van bevrijd is.

Door dit gebeuren ben ik als het ware op ontdekkingsstocht gegaan; ik was nog niet eerder zo direct met dit onderwerp in aanraking gekomen. Het riep bij mij vragen op waar ik antwoorden op zocht.

Op deze ontdekkingsstocht ben ik erachter gekomen dat Gods gaven meer omvattend zijn dan waar wij binnen de gereformeerde gezindte op dit moment gebruik van maken. Het heeft mij verwonderd hoe er in het Oude Testament, maar vooral in het Nieuwe Testament met zoveel duidelijkheid gesproken wordt over de macht van de duisternis, maar vooral ook van de overwinnende kracht van Jezus Christus, die van gebondenheid bevrijdt.

Voordat ik u meeneem op mijn tocht wil ik eerst een aantal mensen bedanken. In de eerste plaats een woord van dank aan mijn familie, vrienden en collega's die hebben meegeleefd tijdens mijn opleiding en het schrijven van mijn scriptie. Deze belangstelling heeft mij goed gedaan en stimuleerde mij om deze scriptie te verwezenlijken.

Een speciaal woord van dank aan ds. L. Terlouw, die als scriptiebegeleider mij ondersteunde.

Verder wil ik Eline (mijn vrouw) bedanken; ze heeft me alle vrijheid en ruimte gegeven om in de afgelopen jaren intensief met mijn studie bezig te zijn.

Alle eer aan God, mijn hemelse Vader, zonder Zijn kracht was het niet geworden wat het geworden is.

Hoofdstuk 1

INLEIDING

- voorbereidend werk -

1.1 Aanleiding en probleembeschrijving¹

Al geruime tijd houdt het onderwerp demonie en bevrijding mij bezig. Binnen mijn huidige werkterrein als jobcoach van mensen met psychische problematiek en cognitieve beperkingen, ben ik in aanraking gekomen met het bevrijdingspastoraat.

Doordat ik een cliënt begeleidde die zelf bevrijd is van gebondenheid door demonen, groeide mijn interesse voor dit thema. Ik heb veel met deze jongen gesproken over wie hij was voor de bevrijding en wie hij daarna is geworden. Het verleden van deze jongen kenmerkte zich door angsten, stemmen, dwanggedachten en helderziendheid. Daarbij was hij kleurenblind en kon de kerk niet bezoeken omdat hij boven de preekstoel demonen waarnam. Ná zijn bevrijding was hij vrij van geesten die eerst “achter hem aanzaten”. Hij kon, weer rustig communiceren en mensen recht in de ogen kijken. Ook kon hij alle kleuren zien, geconcentreerd in de bijbel lezen en getuigen van God en wat Jezus voor hem deed.

Dit riep bij mij verschillende vragen op zoals:

- Onderschatten wij niet de macht van de satan, juist ook binnen de gereformeerde gezindte en daarmee ook de almacht van God?
- Maken wij niet al te gemakkelijk gebruik van de reguliere wetenschap boven de gaven die God gegeven heeft aan zijn gemeente (gelovigen)?
- Laten wij niet een groot deel van de genadegaven ongebruikt die God gaf (en nog geeft) om aan de wereld te laten zien dat Hij alle macht heeft en dat alles aan Hem onderworpen is?

Ik besloot mijn scriptie hierover te gaan schrijven.

In eerste instantie heb ik over een periode van verschillende maanden boeken gelezen die met dit thema te maken hebben.

In diezelfde periode heb ik een conferentie van Neil Anderson bezocht, om te beluisteren hoe hij dit thema belicht. Ook heb ik een avond bijgewoond waarop dr. M.J. Paul sprak over het thema “Demonie en bevrijding”. Het werd mij duidelijk dat hij veel praktisch ervaring heeft met dit onderwerp. Daarom heb ik er voor gekozen om hem te interviewen.

Door de conferentie van Neil Anderson werd het mij duidelijk dat er sprake is van verschillende vormen van gebondenheid. Je kunt gebonden zijn door occulte belasting. Je spreekt dan van demonie. Maar je kunt ook gebondenheid ervaren door bijvoorbeeld zondige gedachten of gevoelens te koesteren/ vast te houden, waardoor het een gebondenheid voor je gaat worden. Ook kun je gebondenheid gaan ervaren door: sex, drank, drugs, internet en andere zaken; vooral wanneer de intensiteit toeneemt en satan van bepaalde gebieden bezit neemt.

Ik stond voor de keus of ik deze gebondenheid ook zou meenemen in mijn scriptie-onderzoek. Om de brede context van gebondenheid mee te nemen heb ik besloten om me niet te beperken tot occulte belasting en demonie maar ook enkele uitstapjes te maken richting de bovengenoemde vormen van gebondenheid.

Na deze oriënterende periode heb ik contact opgenomen met mijn begeleider. We hebben kort gesproken over dit thema. Mijn vraag was of het voldoende raakvlakken met het onderwijs had. We zagen samen genoeg mogelijkheden om die link te leggen.

1.2 Vraagstelling en richtinggevende onderzoeksvragen

In hoeverre wordt er binnen de gereformeerde gezindte rekening gehouden met gebondenheid en bevrijding en het daarin benodigde pastoraat?

---

¹ zie: Scriptienota 2005 (punt 6 blz. 5)

Vanuit mijn hoofdvraag kom ik tot de volgende deelvragen:

1. Hoe is de huidige situatie?
2. Welke denk- en werkwijze wordt er gehanteerd?
3. Welke praktische gevolgen heeft dit binnen het pastoraat, het onderwijs en de hulpverlening?

1.3 Begripsdefiniëring

Enkele begrippen wil ik nader toelichten zodat het kader van deze scriptie helder wordt:

- *Gereformeerde gezindte*: een groep mensen die wil vasthouden aan datgene wat de kerk alle eeuwen door als hoofdzaak en wezen van haar geloof heeft beleden. De Bijbel is de belangrijkste bron van haar geloofsleven. De omschrijving van haar belijdenis is te vinden in de drie Formulieren van Enigheid. De volgende kerkverbanden worden gerekend tot de gereformeerde gezindte: protestantse kerk in Nederland (gedeeltelijk), Hersteld Hervormde kerk, gereformeerde kerk vrijgemaakt, christelijke gereformeerde kerk, Nederlands gereformeerde kerk, gereformeerde gemeente, oud gereformeerde gemeente, gereformeerde gemeente in Nederland (binnen en buiten verband).
- *Bevrijdingspastoraat*: het begeleiden van mensen die zich hebben ingelaten met occulte stromingen of therapieën en/of zonden waardoor er lichamelijke, emotionele of geestelijke problemen zijn ontstaan. Binnen het bevrijdingspastoraat worden zij geleid tot vrijheid in Christus.
- *Demonie*; onderworpen zijn aan demonische invloed, "onder invloed van demonen" of "gedemoniseerd" (Griekse werkwoord: daimonizo). Ook wordt het vanuit het Grieks genoemd (daimonion=demon) wat met boze geest, onreine geest of duivel vertaald wordt. Er zijn vele demonen maar slechts één duivel (diabolos).² In bredere zin: alles wat met demonen (boze, onreine geesten, engelen van Satan) te maken heeft; hier meer specifiek: demonische "belasting" (beïnvloeding) die tot ziekte leidt.
- *Bevrijding*: het verlost worden van demonische belasting en de terugkeer tot de toestand van het gezond zijn (een bevrijding van de zeggenschap van de vorst der duisternis over betrokken persoon, die alleen kan plaats vinden wanneer iemands hart zich onder de heerschappij van Christus gesteld heeft.) Het Griekse werkwoord dat meestal de daad beschrijft van het afrekenen met demonen is ekballo. Gewoonlijk wordt dit vertaald met "uitdrijven", "verdrijven" of "uitwerpen". Een ander Grieks woord dat in dit verband wordt gebruikt, is exorkizo. Meestal wordt dit vertaald met "exorcisme bedrijven", het wordt ook wel vertaald met "bezweren". In het huidige Nederlands wordt het gedefinieerd als "het uitdrijven van boze geesten uit een persoon of een plaats door gebeden, bezweringen en godsdienstige rituelen". Dit woord komt in het NT slechts eenmaal voor. (Handelingen 19:13) Bevrijding van een 'band' of 'binding' word in het Grieks het woord 'sundesmon' voor gebruikt.

1.4 Doelstelling en doelgroep

Met deze scriptie heb ik de volgende doelen voor ogen:

1. Ik wil te weten komen hoe er met demonie en bevrijding werd omgegaan in het Nieuwe Testament (o.a. eerste christengemeenten), in de vroeg christelijke kerk en in hoeverre er binnen de kerken van de gereformeerde gezindte aandacht aan wordt gegeven.
2. Ik wil zicht krijgen op mensen die gebondenheid ervaren, binnen de gereformeerde gezindte en vervolgens onderzoeken hoe hiermee praktisch wordt omgegaan.
3. Ik wil een wijze van aanpak beschrijven die gebruikt kan worden in het pastoraat/hulpverlening wat tot bevrijding leidt van de pastorant.

---

² Prince, Derek, *Zij zullen boze geesten uitdrijven*, Ned. Vert., 4^e druk, hoofdstuk 2, Heemskerk, 2004.

Hoofdstuk 2 DEMONIE EN BEVRIJDING IN DE BIJBEL - THEOLOGISCHE - BIJBELSE OVERWEGINGEN -

2.1 Gods rijk

Wanneer we nadenken over de vraag “Wie is God?”, kunnen we slechts een juist antwoord krijgen door de Bijbel te lezen.

In deze scriptie kan ik uiteraard geen uitvoerige theologie uitwerken over wie God is. Ik wil me beperken tot enkele Bijbelse waarheden die van belang zijn in het kader van mijn studie. God is de Schepper.

1. God is de Schepper van alle dingen. Van alle dingen die voor ons zichtbaar zijn, maar ook van de voor ons onzichtbare dingen. “Want door Hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zienlijk en die onzienlijk zijn,..” Kol.1:16. Daaronder vallen ook de engelen, die in de Bijbel vaak aangeduid worden met geesten.

Wanneer de Bijbel spreekt over God als Schepper, is dat vaak in relatie tot de mens. De mens was als het ware de kroon op het scheppingswerk. De mens werd geschapen naar Zijn beeld. (Gen. 1:27).

2. Uit de wetenschap dat God de Schepper is, vloeit voort dat God machtig is.

Hij, die door een machtswoord uit het niets alles heeft geschapen, heeft een macht die ons begrip te boven gaat. Hij heeft macht over alles wat we kunnen zien, maar ook over alles wat ons blikveld overstijgt. Alles wat bestaat, zelfs de meest hardnekkige demonische en satanische macht, is als schepsel aan Hem onderworpen. Hij die bij machte was om ons te scheppen is ook bij machte ons te herscheppen. God is sterker dan welke macht ook.

Satans macht, hoe sterk het zich ook kan manifesteren, is niets in vergelijking bij Zijn macht.

3. Bij het rijk van God horen de engelen. In Hebr. 1:14 lezen we dat engelen “gedienstige geesten” zijn. Engelen zijn geestelijke wezens die normaal gesproken niet worden waargenomen met het menselijk oog, tenzij dat God iemands oog daar speciaal voor opent zoals bij Bileam (Num.22:31). We lezen van engelen dat ze God verheerlijken, dat ze Gods boodschappers zijn en dat ze de taak hebben om de mensen te dienen. Over het aantal engelen kunnen we niet met zekerheid spreken. Mattheüs 26:53 spreekt over meer dan twaalf legioenen. Dat er echter veel engelen zijn, lijkt geen twijfel.

2.2 Satan en zijn rijk

Wie is de satan?

Wanneer we in de Bijbel zoeken naar informatie over de oorsprong van satan, moeten we concluderen dat deze niet direct voor handen is. Van de mens weten we al vanaf de eerste hoofdstukken van Genesis hoe deze geschapen is. Van de engelen en satan kunnen we niet direct lezen over hun oorsprong, terwijl we al wel in hoofdstuk 3 over de slang (Gen. 3:1) en de cherubs (Gen. 3:24) lezen. Toch zijn er wel passages die ons antwoord geven op de vraag waar de satan vandaan komt. In 2 Petrus 2:4 lezen we “Indien God de engelen, die gezondigd hebben, niet gespaard heeft...” en in Judas:6 staan de woorden “De engelen, die hun beginsel niet bewaard hebben, maar hun eigene woonstede verlaten hebben”. Uit deze twee teksten blijkt met name dat God engelen heilig heeft geschapen, maar dat een gedeelte van hen afvallig is geworden. In de grondtaal komen we verschillende bewoordingen tegen voor deze gevallen engelen. In het Hebreeuws wordt hij “satan” genoemd, dat is: wederpartijder, tegenstrever, omdat hij zich tegen God, Christus, de gelovigen en al het goede aankant en die bestrijdt.³ In het Grieks wordt hij genoemd “Daimonion”, duivel. Die woorden komen af van “daioo”, weten, omdat hij niets onuitgezocht laat, om te weten en op wat voor wijze hij het meest kwaad kan doen, ook weet hij van vele zaken, die voor de mens verborgen zijn.⁴ Hij wordt verder genoemd: “Antidikos” (dit is tegenpartij) en “Kategoros”, (beschuldiger) en “Beëlzebul”, (de overste van de duivelen). Verder lezen we in de Statenvertaling als aanduidingen voor satan ondermeer de woorden: “boze geest”, “onreine

³ Brakel, Wilhelmus á, *Redelijke godsdienst*, 8^e druk, deel 1 Hoofdstuk 9, pag. 245, Utrecht.

⁴ Brakel, Wilhelmus á, *Redelijke godsdienst*, 8^e druk, deel 1 Hoofdstuk 9, pag. 246, Utrecht.

geest”, “stomme of dove geest”, “de draak” of “geestelijk boosheden”. Duivelen zijn er in een groot getal; de Bijbel spreekt niet over hun exacte aantal. We lezen bijvoorbeeld over “vele duivelen” (Mark. 1:34), soms over “zeven duivelen” (Mark 16:9) en over “een legioen” (Mark. 5:9).

Omdat er in de Bijbel gesproken wordt over het ‘koninkrijk’ van de satan (Mat. 12:26) en er sprake is van ‘oversten’ (Mat.12:24) mogen we er van uitgaan dat er binnen het rijk van satan een zekere rangorde is.

Duivelen hebben verstand, kracht en zijn zelfstandig, net als de engelen. Dat blijkt uit het feit dat ze spreken kunnen, Jezus kennen, verzoeken en zwijnen kunnen doden.

2.2.1 De werkwijze van satan

Efeze 6:11 spreekt over de “listige omleidingen des duivels”. Het woord dat hier in het Grieks gebruikt wordt, is “methodeia”, waar ons woord methode van afgeleid is. De satan gaat methodisch, geraffineerd te werk. Juist doordat hij niet altijd op dezelfde wijze te werk gaat – soms doet hij zich voor als “een engel des lichts” (2 Kor. 11:14) en soms gaat hij openlijk te keer als “een briesende leeuw” (1Petr.5:8) en weet hij veel mensen in zijn strikken te vangen.⁵ Het is niet mogelijk om een volledig overzicht te geven van de methoden van satan, maar vanuit de Schrift wil ik enkele werkwijzen belichten. Een zeer fundamentele tactiek van de satan is Gods Woord in diskrediet te stellen en daardoor het vertrouwen in God aan te tasten. Met de woorden “Is het ook dat God gezegd heeft: Gijlieden zult niet eten van allen boom dezès hofs?”, zegt hij niets verkeerd, maar zaait wel twijfel. Wanneer hij merkt dat Eva luistert en nadenkt over de waarheid van zijn spreken gaat hij een stap verder door de woorden van God tegen te spreken “Gijlieden zult de dood niet sterven”. De apostel Paulus waarschuwt vele eeuwen later dat satan nog steeds zo te werk gaat als hij de gemeente van Korinthe waarschuwt voor het meewaaien met een andere leer “Doch ik vrees , dat niet enigszins, gelijk de slang Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft, also uw zinnen bedorven worden, om af te wijken van de eenvoudigheid, die in Christus is.” (2 Kor.11:3) We komen satan in de Bijbel ook tegen als mensenmoorder. Satan is er op gericht om de mens kapot te maken. Dat is zijn doel. “De dief komt niet, dan opdat hij stele, en slachte, en verderve”. (Joh.10:10a). Satan zoekt wie hij kan verslinden (1Petr.5:8). Het is het werk van satan om mensen de dood in te jagen, mensen te bewegen om zelfmoord te plegen. Satan is een ‘verleider’. Verleiden is dan: aftrekken van God en van Gods weg, door een alternatief te bieden, dat in een bepaald opzicht aantrekkelijk oogt. Zoals de vrucht in het paradijs of de voorstellen die hij Jezus doet (Matth.4:1-11). Vaak zullen het bedrieglijke wonderen zijn die het volk verbijsteren, zoals bij Simon de tovenaer (Hand.8:9,10). Satan wakkert een interesse aan voor het bovennatuurlijke. Voor dat wat God voor de mens verborgen heeft gehouden, omdat Hij weet dat de kennis hiervan de mens besmet (Deut.29:29). Satan is een ‘aanklager’. Eerst probeert hij de mens te verleiden tot de zonde om deze vervolgens aan te klagen over de begane zonde. Veel mensen verwarren deze aanklacht van satan met de overtuiging van zonde door de Heilige Geest. Er is echter een wezenlijk verschil tussen een aanklacht en een overtuiging. Satan zal alleen aanklagen en je laten denken dat zo iemand nooit een kind van God genoemd kan worden. De Heilige Geest zal echter altijd wijzen naar de vergeving die er is in Christus Jezus.

Tenslotte weten we uit de Bijbel dat satan er altijd op gericht is om de gelovigen aan te vallen in hun geloof. Hij deed dit al met de eerste gelovigen van het Nieuwe Testament. We horen de Heere spreken tot Simon: “Simon, Simon, satan heeft ulieden zeer begeerd om te ziften als de tarwe; maar Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet ophoude.” (Luk.22:31,32).

Paulus stelt duidelijk dat we een geestelijke strijd te voeren hebben die niet gericht is tegen vlees en bloed, maar tegen de duisternis dezer eeuw en de geestelijk boosheden in de lucht. (Efeze 6:11, 12) We worden opgeroepen om ons aan God te onderwerpen en de duivel te weerstaan.(Jak.4:7)⁶ De meeste christenen zijn het er over eens dat satan een levend wezen is, verantwoordelijk voor het kwaad in de tegenwoordige wereld. Veel geloofsbelijdenissen

⁵ Verduijn, Joost, *Bevrijdingspastoraat*, 3^e druk, Hoofdstuk 2, pag. 38, Ruinen, 1999.

⁶ Verduijn, Joost, *Bevrijdingspastoraat*, 3^e druk, Hoofdstuk 2, pag. 38-44, Ruinen, 1999.

omvatten het geloof in een persoonlijke duivel, als persoon en niet een onpersoonlijke kracht. Anders wordt het wanneer men beweert dat demonen levende wezens zijn en werkzaam zijn in deze wereld; vele christenen geloven dat niet.

De vraag die we dan kunnen stellen is: 'Hoe denken we dat satan het kwaad verspreidt over de hele wereld en wereldwijd mensen misleidt?' Hij is door God geschapen (als engel en daarna gevallen), en dus niet alomtegenwoordig, alwetend of almachtig. Hij kan niet overal tegelijk zijn om miljoenen mensen te misleiden en te bedriegen. Het ligt voor de hand dat satan daarvoor een leger afgezanten; dat bestaat uit demonen, boze geesten enz. gebruikt. Zij propageren zijn rebellie over de hele wereld.

C.S. Lewis: 'We kunnen aangaande de duivelen twee vergissingen maken, die echter beide even ernstig zijn. De ene is niet aan ze te geloven. De andere is wel aan ze te geloven, maar een buitensporige en ongezonde belangstelling voor ze te koesteren. (ze verwelkomen een materialist met dezelfde vreugde als iemand die hen oproept)'.⁷

2.3 De mens

Ik heb al aangestipt dat de mens de kroon is op Gods schepping. In Genesis lezen we hoe de mens geschapen wordt naar "Gods Beeld". Die gelijkenis met God bestaat niet in het stoffelijke uiterlijk. De mens is immers geschapen uit stof, terwijl God een geest is.

Ik ben met Wilhelmus á Brakel van mening dat "...het beeld Gods bestaat in de hoedanigheden van de vermogens van de ziel, verstand, wil en hartstochten, namelijk in kennis, gerechtigheid en heiligheid. Het verstand was zuiver, helder (...) de wil heilig en rechtvaardig (...), de hartstochten waren geregeld (...), zijn geheugen was sterk en levend (...), en alle leden van het lichaam waren wapenen der gerechtigheid."⁸

De mens leefde fysiek (bios) ~> ziel/geest is in harmonie met ons lichaam.

De mens leefde geestelijk (zoë) ~> ziel/geest is in harmonie met God.

De mens, naar Gods Beeld geschapen krijgt de heerschappij over de aarde. De mens is dus scheppel en als zodanig onderworpen aan God, Die de Schepper is. Maar tegelijkertijd gaf God aan de mens de macht om te heersen over Zijn schepping.

God heeft de mens zo geschapen dat hij vrijwillig zou gehoorzamen. Satan heeft de mens verleid om te twijfelen aan Gods wil en gezag en heeft hen ertoe verleid tegen Gods wil in te gaan door te eten van "de boom der kennis des goeds en des kwaads". God zendt de mens dan weg uit het paradijs, omdat ze nu kennis hebben aan het kwaad. Hij is daardoor verontreinigd en zal er verder door verontreinigd worden. We lezen in de Schrift dat de mens door de zondeval geestelijk dood is, dat is gescheiden van God (Efeze 2:1).

De zonde brengt scheiding tussen God en de mens. Sindsdien is er een voortdurende strijd tussen aan de ene kant de mens, die de opdracht heeft gekregen om de aarde te bewerken en te bewaren, en die daarvoor nog altijd verantwoordelijk gehouden wordt, en aan de andere kant de satan die de "overste der wereld" geworden is (Joh 12:31).

Sinds de val van de mens, zijn satan en de mens bondgenoten van elkaar (Genesis 3).

De eerste emotie na de zondeval bij Adam was angst.

De kern van de val van Adam was het weloverwogen breken van deze intieme relatie met God; de mens die probeerde in eigen noden te voorzien, zonder God, onafhankelijk van Hem. In de onderstaande paragrafen wil ik het onderscheid uitleggen tussen ziel, geest en lichaam. In bijbel worden ziel, geest en lichaam als onderscheiden woorden gebruikt. In het Grieks wordt de natuurlijke mens als 'psychikos', de geestelijke mens als 'pneumaticos' en de vleselijke mens als 'sarkikos' aangeduid. In 1 Korinthe 3:1-3 spreekt Paulus over gelovigen die nog met melk gevoed worden en nog vleselijk zijn. Zij zijn jonge kinderen in Christus, ze leven echter vanuit hun 'psyche', vanuit het zielsleven.

In 1 Korinthe 2:13-16 spreekt Paulus over de geestelijke mens die alles kan beoordelen, namelijk vanuit de geestelijke mens, maar zelf niet wordt beoordeeld (vanwege zijn 'geestelijke' zijn). Romeinen 8:14-16 noemt dat "zovelen er door de Geest van God geleid

⁷ Lewis, C.S., *Brieven uit de hel*, Baarn, 1973.

⁸ Brakel, Wilhelmus á, *Redelijke godsdienst*, 8^e druk, deel 1 Hoofdstuk 10, pag. 266, Utrecht.

worden, kinderen van God zijn en dat dezelfde Geest getuigt met onze geest dat wij kinderen van God zijn". In 1 Thessalonicenzen 5:23 spreekt Paulus over: "En de God des vredes Zelf heilige u geheel en al; en uw geheel oprechte geest, en ziel, en lichaam." Hij benoemt ze afzonderlijk om reden dat ze ook onderscheiden zijn. Wanneer de Bijbel spreekt over "hart" of "geweten", dan wordt hier de geest van de mens mee bedoeld (1 Joh. 3:19-21). Efeze 4:18-24 spreekt over dat hoe je hart (geest) is, zo is je verstand (ziel). In vers 23 staat "en vernieuwd bent in de geest van uw denken". (zie ook Kol. 3:10)

In Matth. 16:24-25 zegt Jezus: "Want zo wie zijn leven (ziel) zal willen behouden, die zal hetzelfde verliezen; maar zo wie zijn leven verliezen zal...." Wij moeten onze ziel/leven (verstand, wil en emotie) prijsgeven en onder de heerschappij van Christus brengen.

Ook Joh. 12:24-25 spreekt over: "Die zijn leven(ziel) liefheeft zal het verliezen; en die zijn leven haat in deze wereld, zal hetzelfde bewaren". Ziel/leven prijsgeven is dus eigen wil, verstand en emotie prijsgeven(stoigeinon). Menselijk "zielsleven" is uit de psyche leven ~> uit eigen emotie, wil en verstand, onafhankelijk van God.

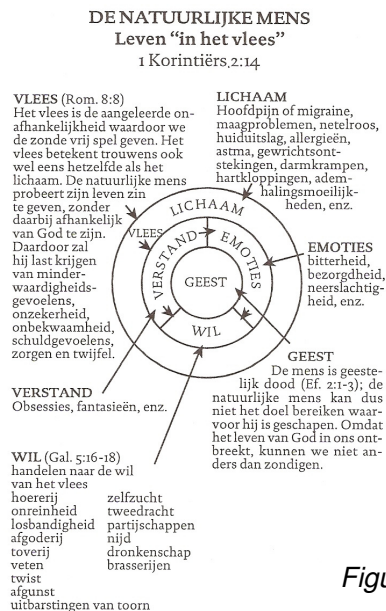
In Galaten 4 en 5 laat Paulus zien dat, wanneer we leven uit de Geest, wij niet onder de wet zijn en dat wij het vlees gekruist hebben met de bewegingen en begeerlijkheden.

Het geheim van geestelijke overwinning is uit Gods bron (Geest) te leven.

We moeten niet terugkeren naar de eerste beginselen (Gal. 4:8-9); dat is de natuurlijke mens (oude Adam natuur). Hebr. 4:10-13 spreekt over het ingaan in Zijn rust; mijn zielsleven (eigen werken) moet tot rust komen in Hem (ophouden onafhankelijk van God te leven).

Het grote gevaar van een christen is, volgens Andrew Murray, zijn zielsleven. Eigen wil, verstand en emotie moeten: tot rust komen in God. Het vlees, de oude mens of zondige natuur is gekruisigd (Rom. 6:6, Gal. 5:24 en Gal. 2:20); aan de andere kant is er het afsterven van de oude mens, vlees of zondige natuur (Kol. 3:3-5, Joh. 3:30) en de nieuwe mens aandoen (Efeze 4:24). In de volgende paragrafen wil ik het onderscheid uitleggen tussen de natuurlijke mens, de geestelijke en de vleeselijke mens. (2.3.1. t/m 2.3.3.)

2.3.1 De natuurlijke mens; leven "in het vlees"

Figuur 1a.

In Efeziërs 2:1-3 wordt de natuurlijke mens beschreven over wie Paulus het in 1 Korintiërs 2:14 heeft. De mens is geestelijk dood en leeft gescheiden van God. Omdat hij volkomen onafhankelijk van God leeft, moet de natuurlijke mens wel zondigen. De natuurlijke mens heeft een ziel waarmee hij kan denken, voelen en kiezen. Zijn verstand, en daardoor ook zijn emoties en wil worden geleid door het vlees. Het vlees handelt niet naar de wil van God, Die hem geschapen heeft. De natuurlijke mens denkt dat hij vrij is te doen wat hij zelf wil. Aangezien hij in het vlees woont, handelt hij altijd naar de wil van het vlees. De "werken van het vlees", die in Galaten 5:19-21 worden opgesomd, worden in zijn leven openbaar.

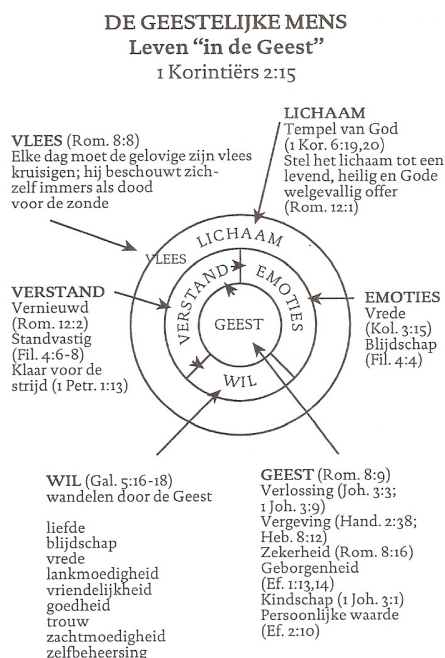
De natuurlijke mens heeft natuurlijk ook een lichaam. Gods plan voor zijn leven

wordt echter niet ten uitvoer gebracht, omdat hij onafhankelijk van God leeft.⁹

De daden, gewoonten, gedachten en reacties van de natuurlijke mens worden beheerst door het vlees, dat de zonde vrij spel geeft. Omdat het zondige vlees ongehinderd zijn gang kan gaan, zal de natuurlijke mens last krijgen van minderwaardigheidsgevoelens, onzekerheid, schuldgevoelens, zorgen en twijfel.

⁹ Anderson, Neil T., *Overwinning over de duisternis*, Fig. 1a, 1b, 1c, blz. 101-105, 1994, Hoornaar, 2003.

2.3.2. De geestelijke mens; leven "in de Geest"

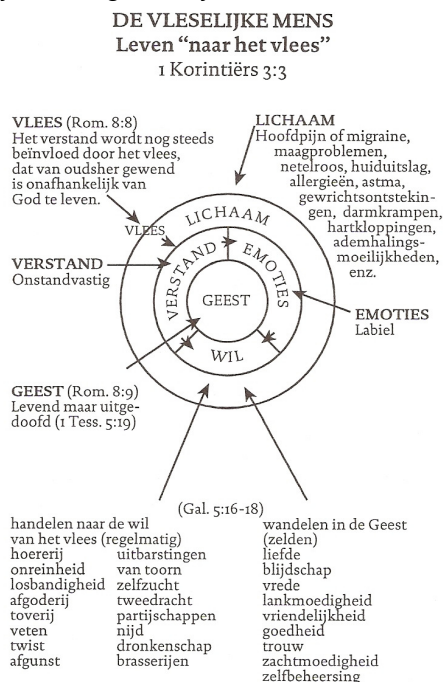
Figuur 1b.

van God te leven, maar elke dag kruisigt hij het vlees en zijn verlangens; hij beschouwt zichzelf als dood voor de zonde.

2.3.3 De vleselijke mens; leven "naar het vlees"

De geest van de vleselijk mens is gelijk aan de geest van de geestelijke mens. Hij is geestelijk levend gemaakt in Christus; en God heeft hem rechtvaardig verklaard. Meer overeenkomsten zijn er echter niet. De vleselijk mens laat zich niet leiden door de Geest, maar door het vlees. Als gevolg daarvan wordt zijn verstand beheerst door vleselijke gedachten en hebben negatieve emoties de overhand. Ook al kan hij door de Geest wandelen en de vrucht van de Geest voortbrengen, toch blijft hij zich zondig gedragen, door moedwillig naar de wil van het vlees te handelen. Zijn lichaam is een bouwvallige tempel van God. Hij wordt vaak geplaagd door dezelfde lichamelijke klachten als de natuurlijke mens, omdat hij zich niet gedraagt naar Gods wil.

Figuur 1c.

Met zijn lichaam wordt God niet vereerd; hij geeft toe aan de grillen van zijn zondige vlees. Daardoor gaat hij ook gebukt onder gevoelens van minderwaardigheid, onzekerheid, onbekwaamheid, schuld, zorg en twijfel. Wanneer wij geen kennis hebben van onze ware identiteit in Christus, vertoont ons gedrag veel zwakke plekken.

Waarom zijn er vaak zulke grote verschillen tussen geestelijke en vleselijke christenen? Hoe komt het dat vele gelovigen niet weten wie ze zijn in Christus? Waarom genieten zo weinig gelovigen van de rijkdommen die ze geërfd hebben?

Ten 1^e komt de dagelijkse praktijk van een gelovige vaak niet volledig overeen met zijn geestelijke identiteit. Veel christenen zijn jaren geleden wedergeboren, maar moeten nog steeds ervaren wat het werkelijk betekent dat de zonde en het vlees overwonnen zijn. Ze hebben deel aan deze overwinning, omdat ze in Christus zijn.

Ten 2^e beseffen gelovigen vaak niet in welke mate het rijk van de duisternis onze geestelijke groei belemmert. We hebben te maken met een levende, persoonlijke vijand, Satan, die er alles aan doet om te verhinderen dat we geestelijk volwassen worden als kinderen van God. We moeten weten hoe we hem kunnen weerstaan. Paulus schrijft over Satan: "Want zijn gedachten zijn ons niet onbekend" (2 Kor. 2:11). Paulus en de inwoners van Korinthe waren blijkbaar op de hoogte van satans gedachten, vele christenen in onze tijd hebben er geen weet van. Zij leven alsof Satan en zijn rijk niet bestaan. Daarom kunnen gelovigen niet ten volle genieten van de vrijheid die ze hebben ontvangen in Christus.

2.4 De geestelijke strijd

In deze paragraaf wil ik uitleggen waar deze strijd vandaan komt en wat deze strijd inhoudt.

De schrift tekent de satan, als een gevaarlijke, maar reeds overwonnen vijand. De satan weet dat hij nog maar weinig tijd heeft, voordat hij voor eeuwig ten onder gaat. Maar in de "weinigste tijd" tussen zijn nederlaag en zijn definitieve ondergang is er nog strijd.

In die tijd heeft hij vat op de ongelovigen. Bovendien heeft hij nog invloed op de levens van de gelovigen. Zij zijn weliswaar niet meer zijn eigendom, maar hij zal zijn 'vurige pijlen' op hen blijven afschieten. De Bijbel spreekt over een strijd in de hemelse gewesten. We weten dat de satan en zijn trawanten in deze hemelse gewesten zijn. Echter Christus regeert in de hemel (Efeze 1:20). De Bijbel zegt ook, dat de gelovigen zich in de hemel bevinden (Efeze 1:3,2:6); de gelovigen hebben daar een plaats gekregen in Christus, dus ook "boven alle overheid, en macht, en kracht en heerschappij" (Efeze 1:21)

De uitdrukking "in Christus" komt in de Efeze brief 25 keer voor, het betekent: behoren tot Christus, in Hem geloven, maar ook: in Hem begrepen zijn, onder Zijn heerschappij zijn gebracht, door een nauwe band met Hem verenigd zijn.

Vanuit de autoriteit van Christus heeft de gelovige de opdracht gekregen in de verkondiging van het evangelie ook boze geesten uit te drijven (Marcus 16:15-18, vgl. Matth. 10:1). Jezus zei tegen Zijn discipelen, dat Hij hun macht gegeven heeft over de hele legermacht van de vijand (Lucas 10:19) en we zien ook in Handelingen dat deze macht door de vroege kerk wordt uitgeoefend (Hand. 8:7, 16:16-18, 19:12).

In de 1^e brief van Johannes spreekt hij dat, "God wil dat we door ons geloof de boze overwinnen" (1 Joh. 5:4). Dat wil niet zeggen dat dit altijd het uitdrijven van demonen hoeft te zijn, maar ook in Zijn Naam zonde, wereld en satan overwinnen. We moeten tot ons laten doordringen dat Hij Die in ons is, meerder is dan die in de wereld is (1 Joh. 4:4). God wil dat we Zijn koninkrijk verkondigen met kracht en Hijzelf wil dat bevestigen en met ons zijn, zodat het geloof dat gewekt wordt, berust op de kracht van God (1 Korinthe 2:5).

God heeft de Weg tot vergeving, vrijspraak, verlossing en bevrijding gegeven in Zijn Zoon de Heere Jezus Christus. "Christus heeft ons verlost van de vloek der wet, een vloek geworden zijnde voor ons" (Gal.3:13). "In Welken wij hebben de verlossing door Zijn bloed, namelijk de vergeving der misdaden, naar de rijkdom Zijner genade" (Ef1:7). Satan is een reeds overwonnen vijand, in die zin dat het wapen dat hij tegen Gods kind in handen had, aanklacht en dood, is weggedaan (Kol.2:14,15, Hebr.2:14,15).

Maar in dit leven heeft elke gelovige een strijd te strijden die we op grond van Ef.2:1-3 kunnen verdelen in het vlees, de wereld en de satan.

De satan is de initiator van de strijd, die via de wereld en het vlees plaatsvindt.

Christus was in alles volkomen gehoorzaam aan God. Indien Christus in ons woont, is de eis der wet vervuld, omdat wij, niet meer naar het vlees wandelen maar naar de Geest (Rom. 8).

In en door Christus zijn wij, (indien de Geest Gods in ons woont), niet langer slaven meer van de zonde (Rom.6:6). De strijd met het vlees is voor de gelovige beslecht in Christus

(mits wij in Christus blijven). Dit betekent echter niet dat het zondeprobleem is opgelost voor de wedergeboren christen. Als we niet in Christus blijven zullen we de strijd om de satan te weerstaan verliezen, aangezien we dit in eigen kracht nooit aankunnen, maar alleen in Hem. De satan zal met zijn verlokkingen proberen ons van Christus af te trekken, zodat we onze sappen niet halen uit de wijnstok Christus, maar los (onafhankelijk) van hem leven. De Bijbel zegt vaak dat we ons moeten wapenen tegen de vijanden. Omdat de vijand van een wedergeboren mens niet vleselijk, maar geestelijk is, kan deze ook alleen met geestelijke wapenen bestreden worden. “Doet aan de gehele wapenrusting Gods, opdat gij kunt staan tegen de listige omleidingen des duivels. Want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis deze eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht” Ef.6:11,12)

2.5 Vrijheid in Christus

Galaten 5:1 spreekt over: “Staat dan in de vrijheid, met welke ons Christus vrijgemaakt heeft, en wordt niet wederom met het juk der dienstbaarheid bevangen”.

De Heere Jezus spreekt er zelf ook over: “en de waarheid zal u vrijmaken” (Joh. 8:32).

De gelovige is vrij in Christus, deze vrijheid, die geërfd is, zal niet ervaren worden als satan de gelovige kan laten geloven dat hij/zij niet vrij is. Wanneer we opnieuw geboren worden zijn we niet onmiddellijk volwassen, wel kunnen we vrij zijn. Satan heeft geen recht meer op en geen zeggenschap meer over de gelovige. Hij is een verslagen vijand, maar zet alles in het werk om ons onwetend te houden. Hij weet dat hij een christen kan verhinderen een vruchtbaar leven te leiden als satan ons kan laten geloven dat we een produkt zijn van ons verleden, een slaaf van de zonde en onze gewoonten en dat we niet in staat zijn iets goeds te doen. Zolang satan ons in verwarring houdt en ons verblindt met zijn leugens, kunnen we niet zien dat de ketenen verbroken zijn waarmee we eens gebonden waren.¹⁰

2.6 De bevrijdingen verricht door Jezus

Het grootste deel van Zijn bediening besteedde Jezus aan prediking, het genezen van zieken en het uitdrijven van demonen. Jezus was “oorzaakgericht bezig”: Hij vergaf zonde en dreef demonen uit; herstelde wat er kapot gemaakt of vernietigd was. (Marcus 1:39-41)

Het Griekse woord voor demon (‘dai’monion’) heeft volgens de Grieks – Nederlands Lexicon (Online Bible) de volgende betekenissen:

- 1) de goddelijke macht, godheid
- 2) een geest, ondergeschikt aan God, maar hoger dan de mens
- 3) boze geesten of de boodschappers en dienaren van de duivel

Jezus werd beschuldigd bezeten te zijn en demonen uit te drijven in naam van Beëlzebul. (o.a. Marcus 3:22-30, Joh. 7:19b-20, Joh. 8:46-50 en Joh. 10:19-21)

Jezus noemde ook in Matth. 10:25-28, dat Zijn discipelen op eenzelfde wijze beschuldigd zouden worden als zij in Zijn voetstappen verder zouden gaan.

Twee praktijkvoorbeelden (confrontaties) tussen Jezus en demonen:

- Confrontatie in Kapernaüm

Marcus 1:21-28 en Lucas 4:31-37 verhalen de confrontatie in Kapernaüm. De Heere Jezus leerde met grote autoriteit en de demonen konden zich niet langer schuil houden.

In dit verhaal zien we hoe de onreine geest door de mond van de man tot Jezus spreekt;

Opmerkelijk is dat de boze geest de ene keer in enkelvoud en de andere keer in meervoud spreekt. Mogelijk is er sprake van meerdere demonen in de man of meerdere demonen die aanwezig waren in de synagoge. Jezus spreekt direct tot de onreine geest (in het Grieks staat er ‘phimotheti’ wat betekent ‘wees genuilkorfd’ of ‘de mond met een muilkorf sluiten’).

Jezus behandelt de demon(en) als een hond, een onrein dier! We lezen dat de demon bij het verlaten van de man hem nog een laatste keer overweldigt en hem temidden van de aanwezigen in de synagoge op de grond werpt waarna de demon onder veel geschreeuw

---

¹⁰ Anderson, Neil T., *Overwinning over de duisternis*, 1994, Hoornaar, 2003.

uitgaat. Jezus is niet onder de indruk van deze manifestatie, maar laat deze toe, opdat de mensen in de natuurlijke wereld kunnen zien, wat zich in de geestelijke situatie afspeelt.

- In en rondom het huis van Petrus

Lucas 4:38-41, Matth. 8:14-17 en Marcus 1:32-35 verhalen de situatie in en rondom het huis van Petrus. De Heere Jezus gaat naar het huis van Petrus. Lucas, als arts, gebruikt voor het beschrijven van de ziekte van Petrus' schoonmoeder de in het Grieks specifieke uitdrukking 'bevangen zijn door zware koorts' (letterlijk: 'er onder gehouden worden', 'gekweld worden') Jezus onderscheidt dat de ziekte geen natuurlijke maar een geestelijke oorzaak heeft. In plaats van genezing uit te spreken, bestraft Hij de koorts (de geest van zwakheid die de koorts veroorzaakt) en beveelt deze uit te gaan. We lezen dat de koorts de vrouw onmiddellijk verlaat en dat zij is genezen. Ze kent zelfs niet, zoals bij een normale genezing van koorts, eerst een periode van slaptte. De bevrijding heeft direct volledige genezing als resultaat.

Dat er in de evangeliën diverse passages zijn, waarin Jezus staat tegenover boze of onreine geesten hoeft ons niet te verbazen. Het hoort bij de concentratie van machten rond Jezus. Tegelijkertijd dienen de confrontaties om aan de mensen duidelijk te maken, dat Jezus in staat is de machten te overwinnen. Het maakt indruk op de mensen: "Wat woord is dit, dat Hij met macht en kracht de onreine geesten gebiedt, en zij varen uit?" (Lucas 4:36; Marcus 1:27)¹¹

De confrontaties tussen Jezus en de demonen laten iets zien van de geestelijke strijd, die oplaait als de Zoon van God onder de mensen verschijnt. De reacties op Jezus' aanwezigheid kunnen leiden tot verdeeldheid (Lucas 12:51) of 'het zwaard'(Mattheüs 10:34)

2.7 De bevrijdingen verricht door de discipelen van Jezus in Zijn Naam

Jezus gaf Zijn discipelen opdracht demonen uit te drijven (o.a. Mattheüs 10:1, 5-8, Marcus 3:13-15, Marcus 6:7, 12-13 en Lucas 9:1).

Ook iemand die niet direct tot de kring van de discipelen behoorde, kon in Jezus' naam demonen uitdrijven, Jezus belette dit niet. (Markus 9:38, Lucas 9:49, Lucas 11:19-20 en Mattheüs 12:27).¹²

Het uitwerpen van boze geesten garandeert niet automatisch een plaats in het Koninkrijk van God, ook Judas heeft eens demonen uitgedreven (zie verder Mattheüs 7:22 en 23).

Aan de andere kant kwam het voor dat discipelen van Jezus er niet in slaagden een geest uit te werpen, vanwege hun ongelof (Mattheüs 17:16-20, Marcus 9:18 ev, Lucas 9:40 en 41)

Jezus geeft ook aan de gelovigen (breder opzicht) o.a. opdracht demonen uit te drijven.

(Marcus 16:17 en Johannes 14:12-14). Deze en andere gaven horen bij de uitrusting waarmee Jezus zijn volgelingen wil sterken om staande te blijven in een wereld waarin de leerlingen het niet gemakkelijker hebben dan hun Meester. Dit wil overigens niet letterlijk zeggen dat er bij iedere gelovige ook deze tekenen te zien zullen zijn, maar meer in de bredere zin dat deze tekenen door de eeuwen heen te zien zullen zijn.

Het Griekse woord *se'meion* (Markus 16:17) heeft volgens de Grieks - Nederlandse lexicon (Online Bible) de volgende betekenissen:

1) teken, merkteken, onderscheidingsteken.

1a) dat waardoor iemand of iets onderscheiden wordt van anderen.

1b) teken, wonderteken, d.w.z. een ongewone gebeurtenis, buiten de normale gang van zaken.

1b1) van tekenen die vooruitwijzen naar belangrijke dingen die staan te gebeuren.

1b2) van wonderen waarmee God de mensen bevestigt die door Hem gezonden zijn, of waardoor mensen bewijzen dat de zaak die zij bepleiten, Gods zaak is.

Marcus 9:29 laat ons ook zien dat het uitdrijven van demonen (dit geslacht) alleen mogelijk is door gebed en vasten.

¹¹ Paul, M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 3, pag. 50, Zoetermeer, 2005.

¹² Lees ook Numeri 11:26-29, het verhaal van Eldad en Medad.

Principieel (zie volgende paragraaf) is er na Hemelvaart veel veranderd; de gemeente zal voortaan bestaan zonder de lichamelijke aanwezigheid van haar Heere Jezus. Hij zal door Zijn Heilige Geest met zijn gemeente zijn tot het einde der dagen. Die eindtijd, in de Bijbel het laatste der dagen geheten, is de tijd waarin de satan zal proberen om de gemeente binnen te dringen.

2.8 Bevrijdingen in de eerste christengemeenten

Ook in de eerste christen gemeenten (zie Handelingen) deed God Zijn werk doordat er demonen werden uitgedreven. Ook kreeg de tegenstand tegen de voortgang van het evangelie meer de vorm van dwaalleer en valse verkondiging. De geestelijke strijd kreeg daardoor ook sterker het karakter van strijd, discussie en gesprek met mensen, die een afvallige gedachte of principe in de gemeente wilden inbrengen.

Het zijn vaak duivelen die de antichristelijke actie stimuleren.

Het Nieuwe Testament ziet de wereld van de mens als geschapen en goed van oorsprong, maar ongehoorzaam en gevallen. In de zondige werkelijkheid neemt God het initiatief tot herstel, dit wordt uiteindelijk en definitief in de zending van Zijn Zoon.

De weerstand tegen het werk van God wordt zichtbaar in de manifestaties van demonie en machten. Daarbij is de zichtbare, voor de duidelijkheid: natuurlijke (vlg. Jak. 3:15) werkelijkheid opgenomen in een bovennatuurlijke.

Het bovennatuurlijke is naar nieuwtestamenteisch spreken, volstreekte werkelijkheid. Bij de wereld van het boze kan het gaan, om persoonlijke demonen of om denkbeelden en abstracties in de hoofden van de mensen. Er is een strijd van de geesten gaande, die zal uitlopen op de ondergang van de boze en het kwaad (Openbaring 21:8).

De gevallen mens is niet alleen in staat demonen te ervaren, maar is ook zelf in staat zijn goden te creëren. Wie het bovennatuurlijke uit zijn visie op de werkelijkheid denkt te kunnen wegstrepen, is daarmee nog niet buiten 'het domein van de slang' geraakt.¹³

Demonie en bevrijding zijn dus reële zaken, waarbij de belofte klinkt dat overwinning over de kwade machten een teken is dat de gelovigen zal volgen (Markus 16).

Als praktijkvoorbeelden van genezing en uitdrijven van demonen kunnen genoemd worden: o.a. Hand. 2:41-43, 5:16, 8:5-8, 13:6-12, 16:16-18, 19:11-20.

Niet in alle gevallen is er sprake van een daadwerkelijke verandering, bijvoorbeeld in de geschiedenis van Simon de tovenaars (Handelingen 8:9-25).

Geloof en gebed, soms in combinatie met vasten, zijn belangrijke componenten in de wapenrusting van christenen voor de geestelijke strijd. (1 Thessalonicenzen 5:8 en Efeze 6:13-17)

De Bijbelse genezingsbediening valt eenvoudig te herkennen aan: de levensheiliging van de genezingsbedieners, het bijbelse karakter van hun prediking en de lichamelijke én geestelijke levensheiliging in de levens van de genezenen.

Ook al zou de directe confrontatie met de demonen (persoonlijke en communicerend) gedurende een bepaalde tijd in de geschiedenis van de kerk op de achtergrond geraken, dat betekent niet dat daarmee de strijd der geesten geschiedenis geworden is.

Tegelijkertijd ontdekken we wel, dat naast de directe confrontatie met persoonlijke en communicerende demonen, de geestelijke strijd ook op het meer abstracte niveau van machten gevoerd wordt. Vooral in de brieven van Paulus, vaak gelegenheidsgeschriften, komen we veel elementen tegen, die met geestelijke strijd te maken hebben, hetzij in directe vragen bijvoorbeeld over het vlees, dat aan afgoden geofferd is, hetzij in meer algemene beschouwingen over bijvoorbeeld de 'geestelijke wapenrusting'. In bijvoorbeeld 1 Korinthe 8:13 en Romeinen 14:20-21 verheldert Paulus de positie van christenen in een boze wereld. Toonzettend is de tekst uit Efeze 6:12, 'Want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht.'¹⁴

¹³ Paul, M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 3, pag. 66, Zoetermeer, 2005.

¹⁴ Paul, M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 3, pag. 59 en 60, Zoetermeer, 2003.

Samenvattend kunnen we zeggen dat het Nieuwe Testament meer informatie geeft dan het Oude Testament, over het gelovig verzet tegen de satan en de boze geesten, hoewel het summier is over de activiteiten buiten Jezus en zijn directe volgelingen. Demonie en uitdrijving zijn reële zaken, waarbij de belofte klinkt dat overwinning over de kwade machten een teken is dat de gelovigen zal volgen (Markus 16). Onderscheiding van de geesten is een genadegave, die in deze context van uitnemend belang is (1 Kor. 12:10; zie ook 1 Joh. 4:1). Nodig is kritisch te beluisteren en te evalueren wat in de gemeente en christenheid te berde wordt gebracht. De geestelijke strijd duurt onverminderd voort.

Hoofdstuk 3 DEMONIE EN BEVRIJDING IN DE KERKGESCHIEDENIS TOT HEDEN

3.1 Bevrijding in de kerkgeschiedenis

Als we de kerkgeschiedenis bestuderen, ontdekken we dat de bediening van bevrijding altijd - soms maar door enkele personen of Gemeenten – is voortgezet. De algemene opvatting was dat demonen zich voor goden uitgaven, ziekten en rampen veroorzaakten, tot zonde verleidden en de bron van waarzeggerij vormden; bovenal veroorzaakten zij bezetenheid. Het uitwerpen van demonen in de eerste 3 eeuwen gebeurde door gewone gemeenteleden. Dit bleef zo tot in de 7e generatie na Pinksteren. Daarna werd de dienst van bevrijding een taak van speciaal daartoe aangestelde ambtsdragers, die – naar men meende – de gave van de onderscheiding van geesten bezaten. Door de exclusieve koppeling van de gaven van de Geest aan het ambt, werden de geestelijke gaven die de Heilige Geest aan elke christen gegeven had, onderdrukt.¹⁵

Volgens Preat is er in de eerste drie eeuwen na Christus een duidelijk verband tussen de verbreiding van het evangelie en het uitwerpen van demonen. Wonderen van genezing en bevrijding vormen in de hele vroegchristelijke literatuur verreweg de meest geciteerde oorzaken van bekeringen.¹⁶

Ook de context waarin exorcisme werd toegepast, verschoof in de loop der tijd van een missionaire setting waarin het accent lag op evangelie verkondiging, naar een vrijwel exclusieve verbinding tussen exorcisme en doop.¹⁷ Wanneer men de radicale keuze maakt in het leven middels de doop (TE). In de vroege middeleeuwen waren het vooral bisschoppen die een belangrijke rol speelden in de dienst van bevrijding. In de late middeleeuwen waren bijgeloof en magie een normaal deel van het leven van de Europese bevolking. De demonen wereld die in de periode van 1000-1300 in de hoofden van zovele christenen spookte, was dus inmiddels aangevuld met allerlei Griekse, Romeinse, Keltische en Germaanse goden en geesten.

Velen bezochten waarzeggers en genezers die bezweringen en toverij gebruikten.

Er werd veel gebruik gemaakt van amuletten en talismannen en rituele vervloekingen. De kerk had haar eigen “magische” repertoire tot haar beschikking: genezende kracht van heiligen en relikwieën en sterk geritualiseerde duiveluitdrijvingen van bezetenen.

Hierdoor versterkte de kerk het geloof in het bestaan van magische krachten, door de aandacht van de gelovigen te vestigen op de ‘tegenmagie’ van de kerk. (Als bv. kwade geesten noodweer brachten, kon men gewijde klokken luiden om ze te verjagen)

In de tijd van reformatie zien we dat Luther het uitdrijven van demonen serieus nam, zelf bad hij een gebed tot bevrijding bij zijn student Johann Schlaginhaufen, die eerder Jezus Christus formeel had afgezworen en op die manier een pact met de duivel had gesloten.

Wel distantieerde Luther zich van alles wat naar rituelen riekte.

Verder geeft Luther aan ons wijze lessen door, waar ik er 2 van wil citeren: “vandaag bedreigt de duivel de kerk met de ergste van alle denkbare vervolgingen, hij opereert namelijk zonder vervolgingen en biedt ontspanning en zekerheid; wee ons, die zo door overvloed en welvaart verblind worden dat wij bij de duivel in de val lopen!”

Verder heeft Luther de duivel ontmaskert als de vijand van de mooie en vreugdevolle dingen in het leven in de volgende uitspraak: “De duivel is een treurige en zure geest, die het niet kan hebben dat een hart vrolijk is; God echter is een God van vreugde”.

Verder beschrijft Luther ook nog dat iemand door demonisch aangewakkerde twijfel tot totale wanhoop kan geraken: “De duivel zet aan tot twijfel over de vraag of iemand uitverkoren is en verleidt vervolgens degene die twijfelt om te willen doordringen in de verborgen wil van God ten einde te ontdekken of hij werkelijk behoort tot degene die God voor altijd verworpen

---

¹⁵ Graff, G.H., *Can a Christian have an unclean spirit? II: Theology and history*, pag. 193, El Cajon 1999.
Dam, W.C., *Dämonen und Besessene*, pag. 91 en 92, Abschaffenburg, 1970.

¹⁶ Preat D., *De God der goden, De christianisering van het Romeinse rijk*. Pag. 62, Kampen 1995.

¹⁷ Paul, M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 4, pag. 74 en 75, Zoetermeer, 2003.

heeft. De ontraadseling moet mislukken en leidt tot teleurstelling en angst, tot godslastering en haat van God en uiteindelijk tot twijfel aan het bestaan van God zelf.¹⁸

Calvijn erkent wel het reële bestaan van de duivel en van demonen; tegen hen en hun meester hebben we een strijd te voeren.

In de strijd tegen de duivel is er echter wat Calvijn betreft geen rol weggelegd voor het exorcisme zoals we dat tegenkomen in het Nieuwe Testament en de vroege kerk. Christus heeft volgens hem het uitdrijven van demonen, evenals de ziekenzalving en genezing op gebed, als bijzondere gave alleen aan de apostelen gegeven.¹⁹

De praktijken van genezingen en bevrijdingen na de tijd van de apostelen ziet Calvijn dan ook als eigenzinnige praktijken van eierzuchtige mensen - sterker nog, als satanisch bedrog. Deze taxatie van Calvijn moet worden verstaan tegen de achtergrond van bijgeloof dat in de kerk welig tierde in Calvijns dagen.

Andere motieven om geen plaats te laten voor exorcisme had te maken met de voorzienigheidleer in het geheel van zijn theologie. Kort gezegd komt het hierop neer, dat in Calvijns theologisch denken God zo duidelijk soeverein is, dat de duivel eigenlijk niet meer is dan een middel in Zijn hand.

Calvijn: "Satan is Gods instrument om de goddelozen te verblinden zodat zij omkomen, zoals zij hebben verdiend. De duivel is een middel dat God gebruikt om de christenen te oefenen in geloof en gehoorzaamheid."²⁰ Het is God die bewerkt "dat deze kwaadaardige werktuigen (de demonen), die Hij onder zijn macht heeft en die Hij kan wenden waarheen Hij wil, zijn rechtvaardigheid dienen."²¹

De duivel is dus in feite niet meer dan de uitvoerder van Gods oordelen. Calvijn legt een duidelijke koppeling tussen bezetenheid en schuld: "Niet zonder oorzaak", zegt hij over de bezetene in het land der Gerasénen (Marc. 5:2 vv.) "was deze man een zo zware straf opgelegd, dat als het ware een leger van duivelen zijn woonplaats hield....". Mensen bevrijden van bezetenheid is dan ook niet het weggagen van satan of demonen, maar ten diepste iemand ontslaan van de straf van God! In deze visie is de vraag dan of er nog wel wat te strijden voor christenen overblijft?

De concrete invulling die Calvijn geeft aan geestelijke strijd, heeft te maken met de verkondiging van Gods genade in Christus. Alleen Gods Zoon heeft volmacht ontvangen om mensen te ontslaan van de toorn van God. De satan en de demonen moeten wijken, wanneer Christus in de verkondiging van het evangelie tot ons komt en getuigenis geeft van zijn genade. Uitsluitend in deze zin is de dienaar van het evangelie een middel in Gods hand om de demonen uit te werpen.

Het valt op dat Calvijn bij de Bijbelteksten die spreken over bevrijding door Jezus vooral symbolisch, of geestelijk interpreteert. Waar de evangeliën spreken over het concrete uitdrijven van demonen, benadrukt Calvijn voordurend dat Christus ons verlost uit de tirannie van de duivel. De eigenlijke zin van de 'uitdrijvingsteksten' is volgens Calvijn dus de geestelijke betekenis ervan. (op een abstracter niveau dan de evangelieverhalen zelf dus) Door Calvijns consequente vergeestelijkende uitleg van de evangelieteksten die handelen over genezing en bevrijding is er op dit punt in zijn werken een exegetisch en theologisch hiaat ontstaan. In de gereformeerde traditie bestaat ook nauwelijks aandacht voor de charismata, waaronder de gave van genezing en de gave van de onderscheiding van geesten. Calvijn en de calvinistische traditie, van Ursinus tot Kuyper (die in zijn *Gemeene gratie* een fel tegenstander van exorcisme is) hebben ons op dit punt niets te bieden. Dat zou geen probleem zijn, als bezetenheid inderdaad niet meer voorkwam zoals in nieuwtestamentische tijden. W.C. van Dam concludeert in zijn dissertatie: 'Het goed recht

¹⁸ Paul, M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 3, pag. 94, Zoetermeer, 2003

¹⁹ Calvijn J., *Institutie – of onderwijzing in de christelijke godsdienst*, IV, xix, 18; Deel III, pag. 622, Amsterdam. z.j.

²⁰ Calvijn, J., *De evangeliën van Mattheüs, Markus en Lukas, in onderlinge overeenstemming gebracht en verklaard*, I, i, 18; ii, 17, Dordrecht 1979.

²¹ Calvijn, J., *De evangeliën van Mattheüs, Markus en Lukas, in onderlinge overeenstemming gebracht en verklaard*, II, iv, 5, Dordrecht 1979.

van exorcistische zielszorg hoeft (...) niet bewezen te worden door voorstanders ervan. De bewijslast ligt op de schouders van de tegenstanders ervan²²

Binnen het puritanisme zoals dat zich in Engeland en Amerika ontwikkelde, is er aanvankelijk wel aandacht gebleven voor de realiteit van demonie en bevrijding. De eeuw na de reformatie kende veel gevallen van bezetenheid, waarbij puriteinse predikanten de aandoening diagnosticeerden, “een gesprek met de duivel in kwestie aangingen en hem, na gevast en gebeden te hebben(...) uitdreven”, aldus historicus Keith Thomas.²³

Later werd ook in de kring van het puritanisme het exorcisme nauwelijks meer toegepast, de aandacht voor geestelijke strijd (a la Calvijn of waarbij demonie en bevrijding onderkend werden) bleef in de puriteinse traditie wel overeind.

In de 18^e eeuw is het de Amerikaanse theoloog Jonathan Edwards die in zijn analyse van de grote opwekking in zijn tijd (1740-1743), ook concreet aandacht besteedt aan demonische invloeden in zijn boek “The religious affections” (religieuze aandoeningen).

Deze lijn is verder traceerbaar in de commentaren van de 20^e eeuwse ‘puritein’ Martyn Lloyd –Jones op Efeze 6: The Christian Warfare(1976) en The Christian Soldier(1977).

Demonische activiteit is volgens hem niet beperkt tot de nieuwtestamentische tijd en het is dan ook een rampzalige fout wanneer medici proberen de demonische invloeden via gewone middelen te bestrijden. Hij zegt: ‘Als *evangelicals* hebben we op tragische wijze de macht van boze geesten onderschat’.²⁴

De duivel is in de tijd van de verlichting en de Romantiek (1700-1900) ‘geëxorceerd’ door de rede. Voor de 18^e eeuw dachten mensen bij “verlichting” aan het licht van de goddelijke openbaring, vanaf 1700 ging alles draaien om de licht verspreidende werking van de Rede. Sommige verlichte denkers streepten bijbelpassages die gaan over bovennatuurlijke verschijnselen en duivelen/demonen letterlijk door. (paradoxaal genoeg kwamen veel rationalistische filosofen terecht in de occulte sfeer van de vrijmetselarij)

Aan het einde van de 18^e eeuw begon de wetenschap der psychologie, die deze overtuiging in de 19^e en vooral in de 20^e eeuw een vrijwel onaantastbare legitimiteit zou verschaffen. En voor wat betreft het eerder besproken “uitdrijven” van de duivel door de Rede, is de beroemde waarschuwing van de (romantische) dichter Charles Baudelaire te overwegen: “Het is de mooiste list van de duivel ons te overtuigen dat hij niet bestaat.”

Zowel bij John Wesley in de 18^e eeuw als bij Johann Christoph Blumhardt (in Duitsland) in de 19^e zien we de praktische voorbeelden, van wat zij in hun pastoraat tegenkwamen.²⁵

De bevrijdingsbediening rondom Blumhardt duidt men *wie?* als geheel psychologisch. Immers, als demonen niet een reëel bestaan hebben buiten de mens, dan kunnen zij alleen maar worden opgevat als een product van het menselijke brein.

Het eigenlijke punt, in de woorden van A. van de Beek (gereformeerd theoloog) is: “Als de verhalen van Blumhardt waar gebeurd zijn, wordt daardoor de absolute claim van de verklarende categorieën van onze cultuur doorbroken.”²⁶

Wie deze “doorbraak” eenmaal aanvaardt, is bevrijd van de behoefte – en de noodzaak - om de ervaringen van Blumhardt te duiden in puur psychologische termen, zoals in een aantal kerken tot op heden gebeurt.

3.2 Bevrijding heden

De deputaten van de Gereformeerde Kerken spraken in 1992 uit dat het begrip ‘bezetenheid’ een tijdgebonden interpretatie is van een psychische problematiek of geestesziekte. Met deze uitspraak – die typerend is voor de traditionele kerken in het algemeen – beweegt dit

²² Dam, W.C. van, Stanger en Buchman. *Twee modellen van strijdbare zielszorg*, diss. R.U. Groningen, pag. 148, Kampen 1977.

²³ Thomas, K., *De ondergang van de magische wereld, Godsdienst en magie in Engeland, 1500-1700*, pag. 406, Amsterdam 1989.

²⁴ Murray, I.H., D. Martyn Lloyd-Jones, *The fight of Faith, 1939-1981*, page. 676-677, Edinburgh 1990.

²⁵ Paul, M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 5, pag. 101 t/m 107, Zoetermeer, 2003.

²⁶ Beek, A. van de, *Wonderen en wonderverhalen*, pag. 160, Nijkerk 1991.

kerkgenootschap zich voort in de lijn van het verlichtingsdenken en het zonder reserve verpsychologiseren van het fenomeen “bezetenheid.”

De westerse kerk en cultuur van de 20^e eeuw laten op het eerste gezicht niets nieuws zien, vergeleken met de twee eeuwen daarvoor. Een duidelijke aanwezigheid van satan in literatuur, kunst, popmuziek etc. gaat in de ingezette lijn voort. Vanaf 1900 zijn echter drie nieuwe ontwikkelingen zichtbaar:

- In de 1^e plaats de opkomst van het occultisme, magie en belangstelling voor hekserij(wicca).
- In de 2^e plaats is de moderne sceptische wereld vertrouwd met de opvatting over de menselijke natuur waarin de realiteit van het kwaad niet serieus wordt genomen. Wij zijn bijna allemaal opgegroeid in een klimaat van zulk vanzelfsprekend optimisme dat wij nauwelijks kunnen weten wat bedoeld wordt met de satanische wil.
- In de 3^e plaats de opkomst van de pinksterbeweging rond 1900 (1^e golf) de charismatische vernieuwing rond 1960 (2^e golf) en de 3^e golf vanaf ongeveer 1980 tot vandaag. Genoemde ‘golven’ van wat wordt gezien als vernieuwend werk van de Heilige Geest, hebben duidelijk invloed uitgeoefend op de gevestigde kerken en doen dat nog steeds. In deze pinkster- of charismatische beweging heeft de dienst der genezing en bevrijding een centrale plaats.²⁷

Vanaf het begin waren ‘pinksterchristenen’ vertrouwd met zogenaamde bovennatuurlijke verschijnselen. Behalve ervaringen van de aanwezigheid van God hoorden daar ook ervaringen met duivelen en demonen bij.

De 2^e golf bracht, mede door de eerdere felle afwijzing van de kant van gevestigde kerken, een omslag, de kerkelijke gelovigen werden door de pinksterboodschap gegrepen, maar wilden trouw blijven aan hun kerk. Er ontstond een interkerkelijke beweging waarin met name de doop met de Heilige Geest centraal stond, maar waar ook de bediening van genezing en bevrijding herontdekt werd.

De 3^e golf kenmerkte zich door de zogenaamde ‘strategische oorlogsvoering’; het betreft hier een vorm van exorcisme niet van personen, maar van bepaalde regio’s, die worden verondersteld onder de macht te staan van een bepaalde hooggeplaatste demon.

3.2.1 Aandacht voor bevrijdingspastoraat binnen de gereformeerde gezindte

Dr. M.J. Paul heeft in 1992 studie gedaan naar de praktijk van bevrijdingspastoraat binnen de gereformeerde gezindte. Volgens hem komt in de meeste theologische opleidingen, preken en studiekringen het onderwerp ‘demonie en bevrijding’ niet op een concrete manier aan de orde.²⁸

Drie overgangperiodes zijn er de oorzaak van dat de realiteit van bezetenheid in nieuwtestamentische zin van het woord nauwelijks worden onderkend en vaak zelfs worden ontkend in de traditionele kerken, toegespitst op de gereformeerde gezindte.

- 1e periode: de koppeling tussen evangelieverkondiging en exorcisme kwam te vervallen (vanaf 4^e eeuw na Christus). De christelijke kerk boette aan geestelijke kracht en onderscheidingsvermogen in; gevolg was dat men zich niet kon ontdoen van bijgeloof en heidense manieren van denken en doen.
- 2^e periode: de Reformatie. Men liep in het voetspoor van Calvijn, die in een overreactie op de laat middeleeuwse magie in en rondom de kerk, Bijbelse gegevens over demonie en bevrijding voortaan op een vergeestelijkende manier uitlegde.
- 3^e periode: de 18^e eeuwse Verlichting, toen de menselijke rede een mal legde over de Schrift en alles wat zich daar niet in liet wringen, zoals het geloof in duivel en demonen, zonder pardon afkapte. De opkomende psychologische en psychiatrische wetenschappen opereren nog steeds grotendeels binnen dit verlichtingsparadigma: hun methodieken bieden nauwelijks tot geen inzicht op buitenmenselijke, geestelijke invloeden.

²⁷ Paul, M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 5, pag. 109 t/m 114, Zoetermeer, 2003.

²⁸ Paul, M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 5, pag. 114, Zoetermeer, 2003.

Volgens dr. M.J. Paul lijkt intussen in het Westen, zowel binnen als buiten de kerk, de pastorale nood op het gebied van demonie te groeien naar een omvang die doet herinneren aan de tijd van de heksenvervolgingen. Destijds reageerde de kerk in blinde onwetendheid en naïviteit, scepsis of zelfs – haast even ‘dodelijk’ als de brandstapel – met onverschilligheid.

Wat wij als kerken en christenen moeten doen, is God vragen om bewogenheid, geestelijk onderscheidingsvermogen en volmacht om niet maar in theorie, maar metterdaad te strijden tegen de machten der duisternis in de ontzagwekkende naam van Hem, in Wie we verzekerd mogen zijn van de overwinning: Jezus Christus!²⁹

Als evangelisatie in het Westen weinig van deze resultaten oplevert, moeten we afvragen wie er veranderd is. Jezus? De demonen? Of de kerk?

Hoe het in de praktijk van het pastoraat functioneert zie hoofdstuk 6.

Dr. S.D. Post die werkzaam is als directeur van een christelijke hulpverleningsinstelling schrijft in zijn boek “Duivels dichtbij” hoe de duivel op verschillende manieren mensen kan misleiden/verleiden.

In hoofdstuk 23 schrijft hij over de vuistslagen van de satan: “Het is een ontzettende kwelling en hoe meer ze eraan denken, hoe minder de godslasteringen lijken te wijken. Ze worden een soort dwanggedachten”. Hij beschrijft een tweetal casussen over vloekdwang, mensen die te maken hebben met godslasterlijke dwanggedachten. Als remedie noemt dr. Post hierbij de volgende punten:

- Het is geen goede optie om met deze aanvechtingen een oorlog te beginnen. Als je met gedachten gaat strijden, delf je het onderspit. Veracht ze. Lach ze uit. Schrijf dit gefluister gerust op rekening van de duivel. Geef de duivel niet de eer dat je bang voor hem bent.
- Vaak is het voldoende om te voorkomen dat het een obsessie wordt. Als het je leven gaat beheersen, is dat een goede reden om er een professionele behandelaar bij te zoeken. De huidige behandelmethode voor dwanggedachten is mensen er intensief mee te confronteren om zo het vermijdingsgedrag te doorbreken. Schrijf gedachten op, ook als het de vreselijkste godslasteringen en vloeken zijn. Lees ze voor tot ze steeds minder angst oproepen.

In Hoofdstuk 24 “strijd tegen satan” noemt dr. Post nog, dat je slechts de wapens tegen de duivel opnemen kunt als je zijn wapenrusting eerst hebt afgelegd. Het gebed ‘Verlos ons van de boze’ verliest in de loop van het leven zijn actualiteit niet, hoewel de frontlinie kan verschuiven. Hij citeert het gebed dat uit de Heidelbergse Catechismus komt: “Aangezien we van onszelf zo zwak zijn, dat wij niet één ogenblik zouden kunnen bestaan, en daarbij komt, dat onze doodsvijanden de duivel, de wereld, en ons eigen vlees, niet ophouden ons aan te vechten, wil ons toch behouden en sterken door de kracht van Uw Heilige Geest, opdat wij in deze geestelijke strijd niet onderliggen maar altijd sterke weerstand doen, totdat wij eindelijk ten enenmale de overhand houden.” Zie Heidelbergse Catechismus vraag 127 over bede: “En leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze.”

---

²⁹ Paul, M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 5, pag.115, Zoetermeer, 2003.

Hoofdstuk 4 OORZAKEN EN KENMERKEN VAN GEBONDENHEID

4.1 Oorzaken van gebondenheid

God heeft bepaalde grenzen gesteld waarbinnen wij mogen leven. Het is de zonde geweest, het overschrijden van die grenzen, die de mens heeft gescheiden van God en die de scheiding tussen God en mensen in stand houdt (Jesaja 59:2), zolang wij in Christus nog niet verzoend zijn met God. Christus heeft het bewijsstuk dat tegen ons getuigde en ons bedreigde, weggedaan (Kolossenzen 2:14). De duivel is er op uit kapot te maken (1 Petrus 5:8), maar God beschermt de mens, die uit Hem geboren is en niet in de zonde leeft (1 Johannes 5:18)³⁰

Uit Kolossenzen 2:14 en 1 Johannes 5:18 blijkt, zoals overigens uit de hele lijn van de Schrift, dat de zonde het machtigste wapen van de satan is en zijn belangrijkste invalspoort. In de volgende paragrafen wil ik noemen wat de belangrijkste oorzaken zijn van gebondenheid.

4.1.1 Zonde

Zonde is een wetmatige grond waarop de duivel binnen kan komen (Efeze 4:22 ev.). Door te leven in, of terug te vallen in oude zondige patronen, geven wij de duivel ruimte ons leven te beïnvloeden of zelfs binnen te komen. Een duidelijk voorbeeld vinden we in het principe van zegen en vloek, die het direct gevolg zijn van het wel of niet gehoorzamen aan de geboden van God (Deuteronomium 28).

Daarom roept Paulus ons op, af te rekenen met de macht van de zonde in ons leven (Romeinen 6:10-14).

De Bijbel leert dat de duivel ons op drie verschillende niveaus probeert te verzoeken om te zondigen:

4.1.1.1 Door de begeerte van de wereld

Zie 1 Johannes 2:15-17: "Hebt de wereld en hetgeen in de wereld is enz."

Figuur 1d.

³⁰ 'In zonde leven', zo moet 1 Johannes 5:18 begrepen worden. De Bijbel stelt duidelijk dat elk mens zondigt. Wie dat ontkent is een leugenaar (1 Johannes 1:9,10). Doch wanneer we onze zonden belijden, is God trouw onze zonden te vergeven en ons te reinigen (1 Johannes 1:9). Daar zijn echter volgens Gods Woord grenzen aan. Indien wij opzettelijk in de zonde leven (het gaat dan om een levensstijl, niet om een enkel daad), is Jezus' offer niet langer werkzaam, aangezien we door onze levenswandel – de keuze voor de zonde- Gods Zoon met voeten treden (Hebreeën 10:26)

4.1.1.2 Door de begeerte van ons vlees

Figuur 1e.

geestelijke boosheden in de lucht.'

4.1.2 Zonde van het voorgeslacht

De Bijbel leert heel duidelijk dat wij niet verantwoordelijk zijn voor de zonde van onze voorouders (Deuteronomium 24:16, Jeremia 31:29,30, Ezechiël 18:1-32, Romeinen 14:12). Toch zegt God dat Hij de zonden van afgoderij bezoekt aan de kinderen tot in het 4^e geslacht (Exodus 20:4-6). Omdat God de kinderen niet verantwoordelijk houdt voor de zonde van hun voorvaders, moet deze uitspraak een andere betekenis hebben.

Het werkwoord pāqad 'bezoeken' kan in gunstige en in ongunstige zin worden gebruikt. Men dient een keuze te doen. In het 2^e gebod heeft 'bezoeken' echter duidelijk de betekenis van 'vergelten, straffen'.³¹ God waarschuwt in Exodus 20 dus voor de consequenties die bepaalde zonden met zich meedragen voor de volgende generaties. Vandaar dat Klaagliederen 5:7 ook zegt: 'Onze vaders hebben gezondigd, zij zijn niet meer, wij dragen hun ongerechtigheden.'

Als we verleid worden, probeert iemand ons over te halen onafhankelijk van God te leven en te voldoen aan de eisen die de wereld, het vlees of de duivel aan ons stelen, in plaats van te doen wat Christus van ons vraagt.³²

Een natuurlijk mens is in satans bezit. Door de val is de natuurlijke mens een gewillige onderdaan geworden van de satan (overigens zijn we als mens volledig verantwoordelijk). Je spreekt dan niet van gebondenheid omdat deze mens satans eigendom is. Een wedergeboren mens is eigendom van God maar kan wel gebondenheid ervaren.

In de illustratie hiernaast lezen we wat er geschreven staat in de Bijbel in Jacobus 1:14-15.

Deze 'eigen begeerte' komt voort uit het vlees. Door de zonde is onze menselijke natuur (ons vlees) op onvoorstelbare wijze beïnvloed en gemanipuleerd.

In Romeinen 7 en 8 zegt Paulus van ons vlees:

7:5 In ons vlees werken zondige hartstochten, die door de wet opgewekt worden.

7:14 Wij zijn vlees, verkocht onder de zonde.

7:18 In ons vlees woont geen goed

8:6 De gezindheid van het vlees is de dood.

8:7 De gezindheid van het vlees is vijandschap tegen God en onderwerpt zich niet aan de wet van God en kan het ook niet.

8:8 Zij, die in het vlees zijn, kunnen God niet behagen.

Dit alles is bewerkt door de zonde waaraan een ieder van ons heeft toegegeven. De duivel probeert door tal van verzoeken onze vleeselijke begeerte te bevruchten (dat wij de keuze maken hierop in te gaan), zodat zij zonde en uiteindelijk de dood zal voortbrengen. Daarom roept Paulus ons op ons vlees met zijn hartstochten en begeerten te kruisigen. (Galaten 5:24-25, Romeinen 6:11,12 en 14, Romeinen 8:13, Galaten 5:16-21, 2 Korinthe 10:3-6, Filippenzen. 4:8)

4.1.1.3 Door demonisch machten (Satan)

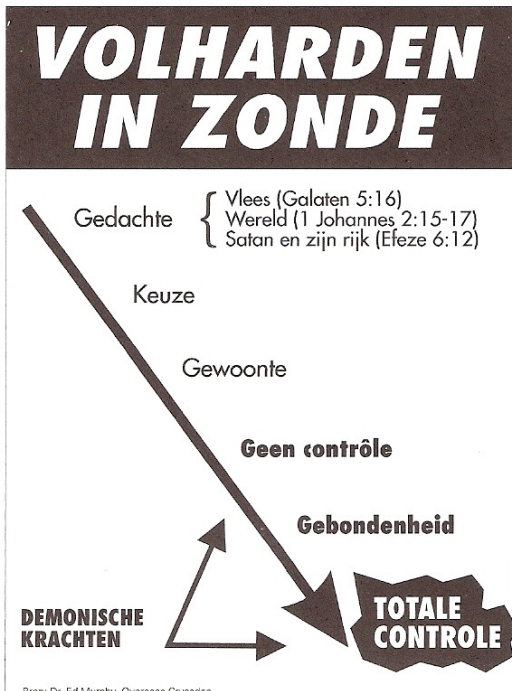
Efeze 6:12 'Want wij hebben den strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de

³¹ Douma, J., J.P. Lettinga, *De tien geboden*, pag. 163, Kampen, 1992.

³² Anderson, Neil T., *Overwinning over de duisternis*, 6^e druk, 2004, Hoofdstuk 9 pag. 182, Hoornaar, 2004.

4.1.3 Volharding in persoonlijke zonde

Figuur 1f.

oorlog tegen de Heiligen': "De belangrijkste oorzaak van misleiding en overheersing is passiviteit." Dat wil zeggen, dat er geen actieve uitoefening van de wil is. De wil heeft dus geen controle meer over geest, ziel of lichaam of over één van deze. Verder noemt ze dat naast zonde, passiviteit de belangrijkste voorwaarde voor de werking van boze geesten in een menselijk wezen is. Het is precies het tegenovergestelde van wat God nodig heeft om in Zijn kinderen te kunnen werken. En dat terwijl God een wedergeboren mens verlangt, die verstandelijk daadwerkelijk wil en kiest. Een mens met eigen verantwoordelijkheden (Efeze 4:24 en Romeinen 12:1-2). Velen hebben een verkeerd beeld van God; alsof dat onze eigen activiteit zou uitsluiten, God werkt in en door de gelovige. Het klassieke vers van overgave (Romeinen 12:1) wordt gevolgd door opmerkingen over 'werkzaamheden'(vs.4) en 'gaven' (vs. 6-8)".³⁴

4.1.4 Traumatische ervaringen

Op het moment dat iemand een traumatische ervaring ondergaat (psychische of lichamelijk) is zo'n persoon vaak niet in staat de controle over zichzelf te handhaven en daarmee gevoelig voor de aanvallen van demonische machten. De vijand (duivel) heeft geen respect voor de kwetsbare situatie waarin iemand zich bevindt (bv. (seksueel) misbruik, angstige ervaringen, shocks etc.).

Behalve door psychologisch of lichamelijk misbruik door derden kan men ook trauma's oplopen door zaken die men heeft gezien of meegemaakt, zoals ernstige ongelukken of de marteling van een ander mens (wat o.a. in oorlogsgebieden gebeurt, alsmede in satanskringen). Ook hier geldt, dat men niet in staat is erover te spreken en dat men, vaak

De apostel Johannes leert ons dat elk mens zondigt en vergeving van God nodig heeft. (1 Johannes 1:9,10).

Als de gelovige bewust in zonde leeft (zondige levensstijl), is het offer van Jezus niet langer werkzaam en kan satan greep krijgen op ons leven. (1 Joh. 5:18)

Het schema links maakt duidelijk, dat zonde begint in ons denken. We hebben de keuze op deze gedachte in te gaan of niet. Als wij dicht bij God leven, zullen we de kracht krijgen deze zondige gedachten niet te laten bevruchten (dus te onderscheiden als zonde).

Als wij echter iedere keer opnieuw ingaan op gedachten die ons verleiden te zondigen, zal er langzaam maar zeker een zondige gewoonte ontstaan en leven wij in zonde. Er kunnen dus zondepatronen in ons leven ontstaan, waarover we geen controle meer hebben, wat uiteindelijk tot demonische gebondenheid kan leiden. Het voorbeeld van Ananias en Saffira laat ons zien hoe de satan 'voet' krijgt in het leven van deze twee mensen (Hand. 4:32-5:11).³³

Jessie Penn-Lewis noemt in haar boek 'De

³³ Kamp, W. van der Kamp, *Geboren om vrij te zijn, Handboek voor bevrijding*, Fig. 1 Deel 1d, 1^e, 1f, Hoofdstuk 12, pag. 3-6, Aalten.

³⁴ Jessie, Penn-Lewis & Evan Roberts *De oorlog tegen de Heiligen*, Hoofdstuk 4, pag. 61-84, Amsterdam, 2005.

met behulp van een demonische macht, een onwerkelijkheid creëert waarin men kan wegluchten, alsof de dramatische gebeurtenis nooit heeft plaatsgevonden.³⁵

4.1.5 Vervloekingen

Over dit punt zou veel te zeggen zijn; ik wil me echter beperken tot de hoofdlijnen.

Ruim 700 keer wordt er in de Bijbel gesproken over zegen en vloek; deze horen tot het gebied van de geestelijke wereld. Zegen en vloek kunnen een sterke invloed op, en een krachtige uitwerking in een mensenleven hebben (zie Deuteronomium 30:19-20).

Zonde is de wetmatige grond van elke vloek; er zijn drie hoofdgebieden die tot problemen kunnen leiden:

1. Onze eigen zonden.
2. Zonden van anderen (verkeerde, zondige reacties op omstandigheden in het leven, die buiten onze verantwoordelijkheid vielen).
3. Zonden (consequenties daarvan) van onze voorvaders.

God gaf in Deuteronomium 30:2-6 een tweevoudige manier om vrij te komen van een vloek: Persoonlijke berouw en nationaal berouw, belijdenis van de zonden van onze voorvaders. God belooft daarop een tweevoudige zegen: God zal het verbond gedenken, waarop herstel zal plaatsvinden en God zal het land genezen (en natuurlijk iemands eigen leven).

Wilkin van der Kamp geeft in zijn handboek voor bevrijding 16 voorbeelden;

Vijf voorbeelden van vloeken over families en volken wil ik hier citeren:

Vb. 1: Het land werd vervloekt omdat zij andere goden dienden (Deuteronomium 29:25-27).

Vb. 2: Een vloek kwam over Joab en zijn familie, wegens moord, (2 Samuël 3:28 en 29).

Vb. 3: Het hele volk Israël werd geoordeeld naar aanleiding van de zonden van Jerobeam (1 Koningen 13:34; 14:1-18, 25; 15:27-29 en 16:10-13).

Vb. 4: Toen het wetboek werd voorgelezen aan koning Josia, besepte hij dat God toornig was vanwege de zonden van zijn voorvaders. (2 Kronieken 34:21).

Vb. 5: De melaatsheid van Naäman kwam op Gehazi en zijn nakomelingen (2 Koningen 5:26,27).³⁶

Derek Prince geeft in zijn boek "zegen en vloek" 7 factoren aan die mogelijk kunnen duiden dat er een vloek op iemands leven rust. In zekere zin is het een opsomming van wat in Deuteronomium 28 en Leviticus 26 vermeld staat:

1. Geestelijke en emotionele instorting (wat vaker voorkomt).
2. Herhaalde chronische ziekte (vooral indien erfelijk).
3. Onvruchtbaarheid, herhaalde miskramen of ermee in verband staande gynaecologische problemen.
4. Het op de klippen lopen van het huwelijk en familiebetrekkingen. Toverij (manipulatie en controle) is in vele gevallen oorzaak nummer één.
5. Voortdurend financieel tekort, vooral waar het inkomen voldoende blijkt te zijn.
6. Vaak (onverklaarbare) ongelukken krijgen.
7. Een historische lijn van zelfmoorden of onnatuurlijke dood.³⁷

Vervloekingen (bv. in de vorm van Voodoo praktijken) komen o.a. voor in de oosterse magie. Als plaatsvervanger van de eigenlijke persoon wordt een afbeelding gemaakt waarin geprikt wordt met naalden (en) wat vernietigd wordt onder het roepen van bezweringen.

Ook in de Bijbel lezen we van voorwerpen, die vervloekt kunnen zijn. God zegt bijvoorbeeld in Deuteronomium 7:26 dat voorwerpen die aan afgoden gewijd zijn, met vuur verbrand moeten worden en dat wie deze voorwerpen toch in huis neemt, omdat ze kostbaar zijn (van goud of zilver) onder de ban (vloek) komt. Verder is er in Numeri 5:11-31 sprake van "bitter water, dat de vloek brengt". Dit water moet dienen als "scheidsrechter" wanneer iemand zijn vrouw aanklaagt wegens ontrouw en er geen getuige is. De priester spreekt een vervloeking

³⁵ Zie ook "Mijn herinneringen van ritueel misbruik?" in: *Tijdschrift voor theologie en Pastorale Counseling*, nr.18 (1997), pag. 22-25.

³⁶ Kamp, W. van der Kamp, *Geboren om vrij te zijn, Handboek voor bevrijding*, Deel 2 Hoofdstuk 13, pag. 19 en 20, Aalten.

³⁷ Prince, Derek, *Zegen of vloek*, 6^e druk, Hoofdstuk 5, pag. 40, Hoornaar, 2003.

uit over het water, dat de vrouw haar buik zal doen opzwellen en haar heup doen invallen inzien ze schuldig is. Het is dus duidelijk dat de vloek geëffectueerd zal worden als ze schuldig is en dat de vloek dan de oorzaak zal zijn van haar ziekte.

Opmerking: Bij veel van de genoemde kenmerken is het goed mogelijk dat er sprake is van een vloek. Maar zonder verdere aanwijzingen zou het verkeerd zijn te beweren dat dit absoluut zo is. Alleen de Heilige Geest kan ons hier inzicht ingeven. Wij moeten ons altijd bewust zijn van onze afhankelijkheid van Hem!

Vanzelfsprekend is dat tegenslagen in levens van gelovigen ook aan God kunnen verbinden (bv. bij Job, Asaf), zie in dit verband ook Johannes 9.

4.2 Kenmerken van gebondenheid

Demonische belasting is niet altijd gemakkelijk te herkennen. Niet achter elk probleem zit de duivel. We leven in een gebroken wereld. Toch worden er in de bijbel voorbeelden gegeven van lichamelijke uitingen van demonisering. (bv. de doofstomme in Mattheüs 9, iemand die blind en stom is in Mattheüs 12 en een verkromde vrouw die zich niet kan oprichten in Lukas 13. In de hedendaagse literatuur komen we vele lichamelijke, psychische en geestelijke symptomen van demonische beïnvloeding en gebondenheid tegen:

- Lichamelijke klachten als: plotselinge lichamelijke storingen, onverklaarbare pijn in het lichaam, verslavingen enz.
- Psychische aanwijzingen als angsten, het horen van stemmen, dwanggedachten, overheersend schuldgevoel en zelfveroordeling, disbalans in emoties, agressiviteit tegen anderen, zelfverwonding en zelfmoordpogingen, grote innerlijke verdeeldheid, gedragsstoornissen, depressiviteit enz.
- Parapsychische aanwijzingen als: het horen van stemmen, betrokkenheid bij occulte activiteiten/geneeswijzen, het gevoel omringd te zijn door overleden familieleden, het gevoel omringd te zijn door kwade aanwezigheid, paranormale gaven bezitten (helderziendheid, magnetiseren) enz.
- Geestelijke aanwijzingen als het Evangelie niet kunnen aannemen, tegenstand tegen het werk van God, de Bijbel niet kunnen lezen, moeite met bidden en proclameren, verbittering en onvergevingsgezindheid, weerstand tegen alles wat met Christus en het christelijk geloof te maken heeft, een onrustig gevoel tijdens aanbidding, gebed, het vieren van het avondmaal, bezoek van gemeente enz.

Als het vermoeden bestaat dat er sprake is van demonisatie, moet er nagegaan worden, of er ook andere symptomen van demonische werking zijn. Er moet beoordeeld worden aan de hand van een combinatie van factoren. Bv. de combinatie van belemmerd worden in het gebed en het lezen van de Bijbel, en dat er stemmen in het hoofd gehoord worden, die vertellen wat gedaan moet worden, dat er voortdurend negatief gerichte en zelfs destructieve gedachten of angsten zijn.³⁸

Het is belangrijk om voorzichtig met deze zaken om te gaan. Symptomen van demonische belasting en psychische belasting liggen dicht bij elkaar. Daarom is het belangrijk om te kijken of er meer symptomen zijn. Het vaststellen van een bezetenheid of demonische beïnvloeding is een geestelijke zaak. Door de gave van de Heilige Geest, vooral door de gave van de onderscheiding van geesten, kan de aanwezigheid van demonie worden vastgesteld.³⁹

De (on)geestelijke situatie van ambtsdragers en kerken

Bijbelgetrouwe christenen beseffen vaak de gevaren van het occultisme. Men zal zich bv. niet snel bezig houden met het oproepen van geesten van doden.

Maar er zijn meer manieren waarop de satan werkt. Het kan zijn dat gemeenteleden verstrikt zijn in occulte geneeswijzen of in bepaalde verborgen zonden.

Als men eenmaal inziet wat occulte belasting inhoudt, dan kan men zich indenken hoe wijd verbreid deze dodelijke macht in de christenheid is. In het protestantisme tiert wetticisme, geestdrijverij en Bijbelkritiek welig. Ook hebben protestanten veelvuldig bezoeken gebracht

³⁸ Paul, M.J., "Christen en toch demonisch belast, kan dat?", *Eva*, Nr. 2, (2003)

³⁹ Vries, W. Chr. F. de, *geestelijke strijd*, 3^e druk, Hd. 7, pag. 147, en Zoetermeer, 2003.

aan bezweerders, magnetiseurs, wichelaars, pendelaars, waarzeggers, paragnosten, occulte genezers, iriscopisten, mediums, kristalkijkers, handlezers, kaartlezers, astrologen en yogi's. De gevolgen zijn dan ook in talloze orthodox-christelijke gemeenten duidelijk merkbaar. Al naar gelang de mate van satanische invloed (vooral door wetticisme, geestdrijverij, passiviteit, paranormale vermogens en occulte genezingen) is "de dood in de pot." Er is geen zegen merkbaar, jaren gaan voorbij dat er nauwelijks mensen tot geloof komen. Er is vleselijk gedrag, nijd, twist en scheuring. Er is openlijke zonde en geen kracht om die te ontmaskeren en er tegen op te treden. Velen vragen zich af: 'Hoe komt het toch dat er zo weinig zegen, zo weinig groei, zo weinig geestelijk leven is?'⁴⁰

Peter Horrobin, die via Ellet Ministries duizenden situaties van bevrijding heeft meegemaakt, schrijft over de demonische invloed in het wetticisme. Wanneer de tradities van mensen belangrijker worden dan de gevoeligheid voor de Geest van God, is de kerk verkeerd bezig. Het voortbestaan van de eigen kerk kan belangrijker worden dan Gods eer of de band met Christus.

Het is in dat geval mogelijk dat religieuze geesten (demonen) de kerk gevangen houden. Volgens Horrobin is één van de meest voorkomende redenen waarom demonen christenen niet verlaten, het feit dat zij recht hebben om daar te zijn.

De hardste woorden die Jezus gesproken heeft, waren gericht tot geestelijke leiders, die het volk misleidden. Het farizeïsme van vroeger is niet dood, maar leeft in het wetticisme. Een soortgelijke geest plaatst de eisen van een kerkelijke richting boven de heerschappij van Jezus. 'Dit is hoe wij het hier altijd gedaan hebben en wij willen geen verandering.' De invloed van de traditie zorgt ervoor dat de vonk van geestelijk leven, waardoor God altijd nieuwe dingen doet, nooit tot een vlam wordt.

Ook na de Reformatie, na de Great Awakening en in andere tijden van geestelijke opwekking, raakte men al gauw verstrikt in wetticisme.⁴¹

4.2.1 Gradaties van demonische gebondenheid

Dr. Neil T. Anderson onderscheid drie niveaus van geestelijke gebondenheid:

1. Aan de buitenkant lijkt deze groep een norm christelijk leven te leiden, maar aan de binnenkant kan men worstelen met zondige gedachten; zoals begeerte, jaloezie, hebzucht, haat en trots. Bidden is voor deze mensen een teleurstellende ervaring en zij zijn niet gemakkelijk openhartig naar anderen toe.
2. Mensen op dit niveau erkennen niet dat hun geest onder vuur staat van de vijand. Ze denken dat ze het probleem aan zichzelf te wijten hebben. Uiteindelijk veroordelen zij zichzelf en kan de vijand ongestoord zijn aanval voortzetten. Ze ervaren in hun eigen leven niet dat satan overwonnen is. De meeste van hen zijn neerslachtig, bang of verbitterd.
3. Degenen die zich op dit niveau bevinden, hebben de controle over hun gedachten leven verloren. Ze horen stemmen in hun hoofd die zeggen wat ze moeten denken, zeggen en doen. Als iemand lang genoeg toegeeft aan stemmen die hij in zijn hoofd hoort, is hij slachtoffer van ernstige onderdrukking door demonische machten (vb. hiervan is de bezetene van Gadara).

Men zou volgens Virkler vanuit de Schrift vier niveaus van demonische beïnvloeding kunnen onderscheiden⁴²:

1. Geen beïnvloeding

De schrift is duidelijk over de zondige staat van onze natuur en de verzoeken die daaruit voortkomen (zie hoofdstuk 3) zonder dat daar demonische interventie aan te pas komt. (Jeremia 17:9; Marcus 7:21-23, Jacobus 1:14-15).

⁴⁰ Paul, M.J., *Occulte machten en bevrijding*, pag. 45 en 46, Heerenveen, 2005.

⁴¹ Horrobin, Peter, *Healing through deliverance*, twee delen, Tonbridge, 2003.

⁴² Virkler, H.A., *Encyclopedia of Psychology & counseling*, pag. 326-7, Grand Rapids.

2. Demonische verzoeken

De Schrift spreekt over een tweede categorie van verzoeking, en wel een die demonisch in haar oorsprong is. Christus was direct door de Satan verzocht (Mattheüs 4:1-11). Zo verzocht Satan ook Ananias tot leugen (Handelingen 5:3). Paulus roept de gelovigen niet voor niets op om de strijd tegen geestelijke boosheden te voeren met de wapenrusting Gods (Efeze 6:12). Het lijkt erop dat wanneer iemand aan zijn zondige impulsen vasthoudt (1^e categorie), dit een opening verschaft voor demonische verzoeken (2^e categorie). De persoon wordt steeds minder in staat weerstand te bieden tegen de demonische verzoeken. Voor een Bijbels voorbeeld zouden we kunnen denken aan David, die een volkstelling in Israël wilde houden, terwijl dit tegen de wil van God was (1 Kronieken 21:1).

3. Demonische verdrukking

Een meer intense categorie m.b.t. demonische beïnvloeding in het leven van de mens wordt door diverse auteurs, demonische invloed, demonische verdrukking, demonische onderwerping of demonische obsessie genoemd. Hierbij wordt verondersteld dat demonen een aanzienlijke invloed over het leven van een mens verkrijgen, maar dat deze invloed van lagere intensiviteit is dan demonische bezetenheid.

Het lijkt erop dat de rol van demonen in deze situaties die van een katalysator is, d.w.z. dat ze de verzoeken of symptomen van deze bronnen willen intensiveren i.p.v. unieke symptomen voort te brengen.

4. Demonische bezetenheid

Hierbij is de demonische beïnvloeding op een mens dusdanig groot, dat er bepaalde unieke symptomen worden voortgebracht.

Verderop in deze scriptie hoop ik hier nog verder op in te gaan.

4.2.2 Gedemoniseerd of geestesziek?

Volgens een leerboek over psychiatrie is het werkterrein van de psychiater tegenwoordig veel ruimer dan vroeger: 'Alle gebieden, waarin jonge en oude mensen – ten gevolge van emotionele moeilijkheden – niet meer in staat zijn zichzelf te redden, behoren tot het psychiatrisch werkterrein. Het gaat dus niet alleen om de zorg voor "geesteszieken". Ook angst, spanningstoestanden, psychosomatische problemen, persoonlijkheidsproblemen en toestanden van "overspannen zijn" horen bij het zorggebied."⁴³

Duidelijk is dat psychiatrie, evenzeer als de seculiere psychologie, overlappings heeft met het werkterrein van de christelijke hulpverlening. Het is ook evident, gezien wat de Bijbel zegt over de mens zal, dat de aanpak van de laatste op tal van punten zal afwijken van de aanpak van de seculiere psycholoog en psychiater.

Het wereldbeeld van de christelijke hulpverlener wordt bepaald door de Schrift en de pastorale zorg is erop gericht mensen de weg te wijzen naar Jezus Christus die Verlosser, Herder en Heere wil zijn (Niet elke christelijke hulpverlener zal zich overigens herkennen in het verantwoordelijk zijn voor dan wel geven van pastorale zorg).

Christelijk Neuroloog-psychiater dhr. W. Chr. F. de Vries schrijft hierover het volgende: "De psychiatrie, zo kunnen we concluderen, is een empirische wetenschap, waar geen ruimte is voor metafysische beschouwingen". Tot begin 1990 speelden levensbeschouwelijke inzichten geen rol in de psychiatrie bij het onderzoek en de behandeling van patiënten. Hoewel, de psychoanalytische stroming heeft zich gepresenteerd als levensbeschouwing. Als zodanig is zij in de 1^e helft van de 20^e eeuw dermate dominant aanwezig binnen het psychiatrisch denken, dat voor andere levensbeschouwingen geen ruimte meer was. De opkomst van de biologische psychiatrie en de daarmee gepaard gaande tanende invloed van de psychoanalyse zijn zeker factoren die hebben bijgedragen aan de hernieuwde belangstelling voor de levensbeschouwelijke aspecten.⁴⁴

⁴³ Reedijk, J.S., *Psychiatrie*, 6^e herziene druk, pag. 13, Lochem, 1989.

⁴⁴ Wie meer wil lezen over de ontwikkeling in de psychiatrie kan hierover een beknopt verslag vinden in: Vries, W. Chr. F. de Vries., onder redactie van Paul M.J., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 7, pag. 133-150, Zoetermeer, 2003.

Er kwam dus een hernieuwde belangstelling voor de levensbeschouwelijke aspecten. Het valt op dat diverse geestelijke stromingen de psychiatrie willen beïnvloeden (New Age, reïncarnatie, rebirthing enz. De therapeut past datgene toe, waarin hij zelf gelooft.

Dhr. W. Chr. F. de Vries geeft enkele conclusies en aanbevelingen:

- Het is niet juist een psychiatrisch beeld te benoemen als bezetenheid of demonische/occulte beïnvloeding uitsluitend op grond van symptomen die psychiatrisch niet volledig verklaarbaar zijn.
- Er kan tegelijkertijd sprake zijn van én een psychiatrisch ziektebeeld én van demonische beïnvloeding.
- Vanuit de levensgeschiedenis kunnen er aanwijzingen zijn voor occulte belasting. Het vaststellen is echter een geestelijke zaak: geestelijk inzicht door de gave van de Heilige Geest.
- Een pastoraal team met een bediening voor bevrijding dient contact te hebben met een psychiater voor consultatie en advies.
- Een psychiatrische behandeling kan samengaan met de begeleiding door een pastoraal team, gericht op bevrijding, maar mag niet onderbroken worden.⁴⁵

4.2.3 Kunnen christenen gebonden of bezeten zijn?

In het Nieuwe Testament lezen we dertien keer dat mensen 'bezeten' zijn. (Mattheüs 4:24, 8:16, 8:28, 8:33, 9:32, 12:22, 15:22, Markus 1:32, 5:15, 5:16, 5:18, Lukas 8:36 en Johannes 10:20 en 21). Het Griekse woord dat hiervoor gebruikt wordt is 'daimonizomai' wat betekent: "onder invloed staan van een demon en in bepaalde aspecten van het leven belemmerd zijn om vrij te functioneren" of "gedemoniseerd zijn".

De Statenvertaling en de NBG vertaling hebben dit meestal vertaald als 'van de duivel bezeten zijn'; dit is een ongelukkige vertaling omdat het begrip 'bezeten' duidt op een totale controle door één of meerdere demonen. Een mens, die opnieuw geboren is, niet op deze wijze door demonen bezeten (door demonen gecontroleerd) kan zijn.

Een nauwkeuriger vertaling zou zijn: 'gedemoniseerd' of 'het hebben van een demon', wat wil zeggen dat sommige gebieden van het leven onder de macht en invloed van een demon zijn. In dit geval gebruiken wij veelal de term 'gebonden zijn'.

Dr. M.J. Paul zegt hierover: 'Ik ben van mening dat wedergeboren christenen gevrijwaard zijn van de ernstigste vormen van belasting, zoals totale bezetenheid. Het komt daarentegen wel voor dat mensen enerzijds naar de kerk gaan, maar zich daarnaast ook inlaten met occulte zaken, of dat in het verleden hebben gedaan. Dan ontstaat er een innerlijke scheiding, een pantser van ongevoeligheid voor geestelijke zaken'.⁴⁶

De vrouw die achttien jaar gebonden was door satan, zoals beschreven in Lukas 13 wordt door Jezus een dochter van Abraham genoemd. Zij was een joodse, geestelijke dochter van Abraham. Jezus is diep bewogen met deze vrouw, die gebonden is door satan.

Hij bevrijdt deze dochter van Abraham van de geest van zwakheid en legt haar de handen op voor genezing, waarna zij direct herstelt van haar verkromming.

Wilkin van der Kamp schrijft in zijn handboek voor bevrijding het volgende:

Het kopen van een huis is te vergelijken met het opnieuw geboren worden. We zijn het eigendom van Jezus geworden, een nieuwe schepping, maar dat betekent niet dat we al in een perfecte staat verkeren. Het is niet zo dat alle problemen na onze bekering zijn opgelost. In feite barst de strijd dan pas los. Als Jezus in ons komt wonen door de Heilige Geest wil Hij in alle kamers van ons levenshuis Heer en Meester zijn.⁴⁷ In Handelingen 8 lezen we dat evangelist Filippus in Samaria het evangelie met grote kracht verkondigt dat o.a. de demonen zich kenbaar maken en worden uitgedreven. Derek Prince schrijft hierover: 'Als demonen automatisch weg zouden gaan wanneer mensen zich laten dopen, waarom heeft Filippus dan nog zoveel tijd en energie gespendeerd om ze uit te drijven? Hij had de nieuwe

⁴⁵ Vries, W. Chr. F. de Vries., *Geestelijke strijd*, 3^e druk, Hoofdstuk 7, pag.150, Zoetermeer, 2003.

⁴⁶ Paul M.J., Achter iedere boom een demon?, Artikel Eva, Nr. 2 (2003)

⁴⁷ Kamp, W. van der Kamp, *Geboren om vrij te zijn, Handboek voor bevrijding*, Deel 1 Hoofdstuk 9, pag. 3, Aalten.

gelovigen simpelweg kunnen dopen en daarmee zou een einde komen aan de inwoning van demonen.⁴⁸

Als Paulus zegt: 'Geef de duivel geen plaats' (Efeze 4:27) gebruikt hij het woord 'topos', wat gebied, plaats of ruimte betekent. Er kunnen gebieden in ons levenshuis zijn waar de duivel een ingangspoort heeft gevonden. In het proces van heiliging worden we hiermee geconfronteerd en zal de Heilige Geest ons hierop wijzen. De christen die zich opengesteld heeft voor boze machten, mag in Jezus' Naam bevrijd worden van de demonen die hem gebonden houden. De houtworm moet uit het levenshuis!

Iedere christen heeft wel met geestelijke strijd te maken zie Efeze 6. In dit bekende Bijbelgedeelte roept Paulus gelovigen dringend op de wapenrusting van God aan te doen, 'om te kunnen standhouden tegen de verleiding des duivels'. (vs. 11) Als satans pijlen ons lichaam niet zouden kunnen binnendringen, zouden wij de wapenrusting niet hoeven aantrekken.

In 1 Petrus 5:6-9 waarschuwt Petrus ons: "Zijt nuchteren en waakt; want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een briesende leeuw, zoekende, wie hij zou mogen verslinden." Het woord 'verslinden' betekent verorberen of opslokken. Als je door iets verslonden wordt, is het de baas over je. Als gelovigen niet kwetsbaar zijn voor satans overheersing, zou Petrus ons niet hoeven te waarschuwen voor de mogelijkheid.

Als iemand God wil dienen, dan kunnen we rekenen op aanvallen van de duivel. De duivel probeert te verleiden tot het kwade. Daarom leert de Heere Jezus ons ook bidden in het volmaakte gebed "en verlos ons van de boze."

---

⁴⁸ Derek, Prince, *Zij zullen boze geesten uitdrijven*, 4^e druk, Hoofdstuk 16, pag. 159, Heemskerk.

Hoofdstuk 5 DE WERKWIJZE BINNEN HET BEVRIJDINGSPASTORAAT

5.1. Fundamentele principes van de bevrijdingsbediening

De pastorant die om pastorale hulp komt, zal in de meeste gevallen weten wat er van hem of haar verwacht wordt en/of waar men aan toe is.

Er zijn dingen die de pastorant zelf kan doen en dingen die men zelf moet doen.

Daarom is het verstandig de wil van de pastorant aan te spreken en hem uit te leggen dat wanneer de diagnose gebondenheid eruit komt, men geen 'slachtoffer' is en daarom niet meer verantwoordelijk zou zijn voor eigen handelen en denken.

Juist om los te komen van demonie is de inzet van de pastorant van wezenlijk belang.

5.1.1 Onderscheid tussen 'exorcisme' en 'bevrijdingspastoraat'.

J. Verduijn maakt een interessant onderscheid tussen 'exorcisme' en 'bevrijdingspastoraat'. Het eerste is volgens hem een daad van binden en ontbinden en wordt meestal uitgeoefend bij een persoon die geacht wordt gebonden te zijn door een boze geest. De term wordt ook gebruikt voor het reinigen van een plaats die door een boze geest onveilig wordt gemaakt. Het tweede kan dit ook omvatten, maar is vooral gericht op het verbreken van bindingen die voortkomen uit een zondig leven. Het is een deel van de genezingsbediening en kan en mag niet uitgeoefend worden los van bekering tot God en het geloof in Jezus Christus.⁴⁹

Het bidden voor bevrijding is verbonden met de overige pastorale zorg. Het gaat er niet alleen om dat de boze geesten worden uitgedreven, maar het eerste doel is dat de persoon in kwestie vrij zal zijn om zonder enige belemmering Jezus Christus lief te hebben, te dienen en te eren.

5.1.2 Voorwaarden

Noodzaak van de bediening

Volgens prof. dr. W.J. Ouweneel behoort de bevrijdingsbediening tot de normale taken van de gemeente⁵⁰ en kan, zoals de ervaring leert, slechts tot schade van de gemeente verwaarloosd worden. Veel gelovigen die leven in ellende, bitterheid, losbandigheid, ruzie, nijd en verslaving (roken, drinken, drugs en pornografie) raken nimmer bevrijd van zulke dingen. Zij weten vaak niet eens dat er bevrijding is, maar worden vrij als zij de bevrijdingsbediening ondergaan (vgl. Jacobus 3:13-18).

Vereisten voor de mensen die in het bevrijdingspastoraat werkzaam zijn

Volgens prof. dr. W.J. Ouweneel zijn er de volgende toetsstenen voor mensen die in het bevrijdingspastoraat werkzaam zijn, men moet:

- Een ongeschokte geloofszekerheid bezitten
- Een sterke mate van geestelijke volwassenheid en levensheiliging kennen, vooral op seksueel gebied.
- Altijd bereid zijn het evangelie met anderen te delen en voor anderen te bidden om bevrijding en genezing (tenzij God laat zien dat onbeleden zonden, zondige bindingen, verkeerde contacten ed. in de weg staan).
- Zo nodig zelf bereid zijn bevrijdingsbediening te ontvangen.
- Een diepe ontferming en liefde jegens mensen te hebben.
- Zijn werk doen in gemeenschap met anderen, met leden van het team.
- Nooit geld aannemen voor enige bevrijding of genezing.
- Altijd bedacht zijn op totale genezing van de confident (fysiek, psychisch en geestelijk).
- Altijd alle eer geven aan God en Hem dank voor de bevrijding brengen: Hij is de Bevrijder en Genezer, niet wij.⁵¹

⁴⁹ Verduijn, J., *Bevrijdingspastoraat*, 3^e druk, Hoofdstuk 12, pag. 126, Heverlee, 1999.

⁵⁰ Zie Matth 10:7v.; Marcus 16:17v.; Hand 5:16, 8:7; 19:11v.

⁵¹ Ouweneel Willem J., *Geneest de zieken*, 4^e druk, 2005, Hoofdstuk 6, pag. 204, Vaassen, 2003.

5.1.3 Twee belangrijke punten binnen het bevrijdingspastoraat

Het opruimen van zonde

Dit is een belangrijk principe. De Schrift is er duidelijk over dat zonde tussen God en ons instaat. Na de belijdenis door de pastoraat is Gods belofte dat de zonden ook daadwerkelijk vergeven zijn (1 Johannes 1:9)

Wanneer er gesproken wordt over 'belijden' dan bedoelen we niet dat de pastoraat in zijn gebed in algemeenheid bidt: 'Heere, vergeef me mijn zonden' maar dat hij concreet uitspreekt wat hij/zij heeft misdaan en dat verkeerde handelingen en uitspraken herroepen worden. We lezen dat ook van de Efeziërs in Handelingen 19:18 en 19 dat ze hun schuld belijden en uitspreken wat ze misdreven hebben en om dit te bevestigen doen ze afstand en verbranden ze hun dure toverboeken.

Het is ook mogelijk dat mensen 'een gruwel' in hun huis hebben (bv. afgodsbeeldjes, Maria of andere 'heiligen', kettinkjes of andere voorwerpen die een beschermende werking zouden moeten hebben of foto's van mensen waar men een verkeerde band heeft), waardoor een vloek over hun huis gekomen is (vgl. Deuteronomium 7:26).

Het opruimen van deze zaken is dikwijls een voorwaarde om werkelijk los te komen van demonische binding.

Naast het wegdoen van materiële zaken, die God mishagen en demonen voet geven, is het zeker zo belangrijk om acht te geven op het denken. Paulus schrijft in zijn brief aan de Korintiërs dat we gedachten die ons van God scheiden, die het kennen van God in de weg staan, moeten afbreken en dat we zulke bedenksels aan Christus moeten uitleveren als krijgsgevangenen (2Korinthe 10:3-5).

In deze context zegt hij ook, dat de ongehoorzaamheid slechts kan worden bestraft, 'zodra uw gehoorzaamheid volkomen is' (vs 6).

Het is mogelijk om boeken en voorwerpen te verbranden zonder in het denken afstand te doen van de zonde en van de verkeerde gedachtepatronen. Leugens zullen in het licht van de Schrift onmaskerd en afgelegd moeten worden. Ze dienen vervangen te worden door Gods Woord, dat de Waarheid is.

In veel gevallen zal dit geen zaak zijn van een moment, maar een proces dat direct kan ingaan en ook na de bevrijding doorgaat.

Wanneer iemand jarenlang aan een verkeerd denken heeft toegegeven en demonische machten daar gretig gebruik van hebben gemaakt, zal dat tijd en training kosten om het denken weer naar Gods Woord te richten.

Weerstand bieden

In Efeziërs 6:10-18, wordt gesproken over 'weerstand bieden'. Om dat te kunnen doen hebben we de wapenrusting nodig die God ons ter beschikking stelt.

De noodzaak om weerstand te bieden in onze confrontatie met de boze, wordt ook door Jakobus gesteld (Jakobus 4:7). Hij laat de oproep om weerstand te bieden aan de duivel voorafgaan door de vermaning zich te onderwerpen aan God en daarna volgen door de oproep tot God te naderen. Men moet Jezus erkennen als Heere, voordat men de duivel afwijst.

Het is goed wanneer de pastoraat zelf heel duidelijk zijn geloof in de Heere Jezus uitspreekt en zich bereid verklaart Zijn wil te doen. De beloften die Jakobus dan laat volgen: 'en de duivel zal van u vlieden' en 'het gelovig gebed zal de zieke gezond maken' lijken voor hem heel vanzelfsprekend. Let op welke voorwaarden Jakobus hier noemt: de onderwerping aan God (4:7), reiniging van de harten (vs8), het opruimen van de innerlijke verdeeldheid (vs 8, vlg. 1:7,8) en een oprecht berouw over begane zonde (vs 9), dan zal Hij ons verhogen.

Weerstand bieden wil zeggen dat men de duivel niet verder toelaat, maar luistert naar Jezus als Heere en niet meer ingaat op de gedachten die de duivel inblaast. Het betekent ook dat men zich verzet tegen zondige begeerten en verlangens, waarvan men weet dat ze tegen Gods wil ingaan.

Voor iemand met een onreine binding kan weerstand bieden concreet inhouden: geen seksblaadjes meer kopen, zelfs niet stil staan voor de winkel; niet meer kijken naar

programma's die ongezonde begeerten opwekken, afzien van elk seksueel contact buiten de huwelijksrelatie en zelfs van elk denken hierover.

Een valkuil in de begeleiding is dat de pastorant wordt overschat in het trekken van conclusies en het maken van toepassingen; hoe concreter men begeleid wordt in dit proces hoe meer men er doorgaans aan heeft.⁵²

5.2. Bevrijdingspastoraat en de ongelovige

Binnen het bevrijdingspastoraat hanteert men unaniem de volgende werkwijze:

Het eerste doel in het bevrijdingspastoraat is, dat de pastorant vrij is om zonder enige belemmering Jezus Christus lief te hebben, te dienen en te eren.

Daarmee wordt tegelijkertijd gezegd dat het niet goed is om niet-christenen pastoraal te begeleiden, zonder hen bij Christus te brengen.

Wanneer iemand bevrijdt wordt, zonder overgave aan Christus, maken we het iemand gemakkelijker om zonder Christus te leven, waardoor we de pastorant in staat stellen probleemloos verloren te gaan.

Wanneer mensen, die Christus nog niet kennen, hulp zoeken, is het eerste doel om hun van Hem te vertellen.

Er wordt aangegeven dat de pastorant geholpen wordt vanuit de Bijbel en de daaruit voortvloeiende principes. Als mensen daar niet achter kunnen staan wordt hen afgeraden om verder te gaan, maar een andere hulpverlener te zoeken.

Het kan echter ook zijn dat men zegt geen principiële bezwaren te hebben tegen deze aanpak, zonder dat men daarmee zelf reeds besluit ook Christus te willen navolgen.

Het is goed deze mensen te ontvangen en naar hen te luisteren en hun problemen en klachten. Wel zal, het liefst al in het eerste gesprek, aan de mensen duidelijk worden gemaakt dat een leven zonder Christus uiteindelijk een zinloos leven is.

Wanneer de pastorant verder wil gaan wordt er onderwijs gegeven en wordt hen gevraagd of ze de Heere Jezus Christus als Heere in hun leven willen binnen laten; verder wordt de pastorant in contact gebracht met een christelijke gemeente voor de nodige pastorale zorg.

Het niet verstandig is met mensen te bidden voor bevrijding, zonder dat het evangelie is uitgelegd en aangenomen door de pastorant. Het bemoeilijkt de strijd (de persoon wordt immers nog altijd door de tegenstander opgeëist als 'zijn eigendom') en zelfs als er bevrijding zou optreden, wat niet helemaal uitgesloten is, staat het huis 'geveegd en op orde' (Lukas 11:25) en kan er opnieuw een binding ontstaan.

Verduijn: "Zodra de pastorant zijn leven in Gods hand heeft gelegd, is de strijd ook Gods strijd en kan men vertrouwen op Zijn bescherming en hulp. Het gaat nu om een kind van God, dat met het bloed van Zijn Zoon is losgekocht. Zelfs al is het verschil met vroeger voor de pastorant zelf nog niet helemaal duidelijk, voor de satan en zijn demonen is het dat wel".⁵³

5.3. De weg naar bevrijding (werkwijze)

In het voorgaande hebt u kunnen lezen hoe gebondenheid ontstaat, nu wil ik beschrijven welke stappen men in het bevrijdingspastoraat neemt om mensen die gedemoniseerd zijn, te begeleiden en te helpen bevrijding te vinden.

Een goede Bijbelse onderbouwing is onontbeerlijk, daarom heb ik in de voorgaande hoofdstukken daar de nodige aandacht aan besteed. Demonen worden uitgedreven door de Geest van God (Mattheüs 12:28). Het is belangrijk dat men zich laat leiden door Gods Geest, Die raad en wijsheid kan geven en Die afgestemd is op elke concrete situatie.

Wel moet in het achterhoofd worden gehouden dat, wanneer we proberen een aantal concrete stappen te nemen het hier niet gaat om een feilloze methode. In de praktijk kan een beschreven aanpak afwijken; het kan echter wel als goede leidraad werken.

Tegelijkertijd moet er wel op gewezen worden, dat er rekening gehouden moet worden met mogelijke misleiding. We verstaan Gods stem soms helemaal verkeerd en daarom is het

⁵² Verduijn, Joost, *Bevrijdingspastoraat*, 3^e druk, Hoofdstuk 16, pag.152-159 Ruinen, 1999.

⁵³ Verduijn, Joost, *Bevrijdingspastoraat*, 3^e druk, Hoofdstuk 15, pag.147, Ruinen, 1999.

veilig en nodig alles keer op keer te toetsen aan Gods Woord. Gods Geest zal nooit de principes tegenspreken die duidelijk in Gods Woord vervat liggen.

5.3.1. Diagnose

Er zijn mensen die bij de dokter komen en zeggen: 'Dokter u moet me dat en dat voorschrijven.' Ze weten absoluut zeker wat er aan de hand is, maar komen bij de dokter, omdat ze zonder voorschrift het verlangde medicijn niet kunnen bemachtigen. Zo zou het ook kunnen gaan binnen het bevrijdingspastoraat. We moeten niet vanwege de vrijmoedigheid of beslistheid van de pastorant, nalaten zelf grondig te informeren. Mensen die werkzaam zijn binnen het bevrijdingspastoraat moeten aandachtig luisteren naar de pastorant, ook wanneer ze al sterke vermoedens hebben over de aard en oorzaak van het probleem. Vaak werpt wat de pastorant er zelf over zegt een duidelijker of zelfs een ander licht op de zaak.

In grote hoofdlijnen wordt er als volgt te werk gegaan:

- In het eerste gesprek wordt er vooral geluisterd en aantekeningen gemaakt; aan het einde van dit gesprek wordt een voorlopige diagnose gesteld en wordt er een voorstel gedaan voor een mogelijke aanpak. Belangrijk is dat beiden het in de diagnose en de voorgestelde werkwijze eens zijn met elkaar.
- Wanneer er na het stellen van tal van vragen en het doornemen van mogelijke symptomen, de vraag onbeantwoord blijft of er werkelijk sprake is van demonisatie of dat er twijfel bestaat, dan is de weg om samen met de pastorant voor Gods troon te naderen en te vragen of God een mogelijke binding aan het licht wil brengen. Heel vaak komt er op dat moment reactie vanuit de pastorant: begint te schudden, is er niet meer bewust bij of krijgt vreemde zaken in de gedachten. Wanneer er geen sprake van demonisatie is, wordt de pastorant verteld dat er vanuit wordt gegaan dat er geen sprake is van binding; wanneer er nieuwe feiten of veranderingen zich voordoen kan de pastorant hier altijd op terugkomen.
- In het stellen van een verdere diagnose kan er gewerkt worden met verschillende in omloop zijnde vragenlijsten⁵⁴, neem hier voldoende de tijd voor.⁵⁵

5.3.2 Meedelen van Diagnose

Dit is ook een belangrijk punt in het hele proces. Stel dat het zo is dat er belangrijke symptomen zijn gezien, gehoord of dat er een duidelijke openbaring van God is ontvangen die ervan overtuigt dat de pastorant gedemoniseerd zou zijn, dan moet de informatie tactvol en met de nodige uitleg gegeven worden.

Er dient rekening gehouden te worden met het feit dat de pastorant mogelijk niet zo vertrouwd is met het begrip demonisatie. Het roept namelijk nogal wat vragen op vanuit de pastorant, daarom is het raadzaam zich proberen te verplaatsen in het denken van de pastorant en aan te tonen vanuit de Schrift dat elke christen een geestelijke strijd moet voeren en dat we ook 'te worstelen hebben' tegen boze geesten.

Het is verstandig van situatie tot situatie zichzelf af te vragen of het woord demonisatie benoemd kan worden (ondanks uitleg). De pastorant kan hier helemaal geen raad mee weten of er totaal verkeerd mee omgaan.

5.3.3 Het aanspreken en wegsturen van demonen

Wat mogen we bidden en of uitspreken? We kunnen aansluiten bij het Nieuwe Testament. In Handelingen 16:18 zegt Paulus: "Ik gebied u in de Naam van Jezus Christus van haar uit te gaan." Uit de formulering die door Jezus wordt gebruikt in Markus 9:25: "Gij, stomme en dove geest! Ik beveel u, ga uit van hem, en kom niet meer in hem." wordt duidelijk dat de demon nader benoemd of omschreven mag worden.

Enkele aspecten waaraan een gebed voor bevrijding dient te voldoen:

⁵⁴ Anderson, Neil T., *Op weg naar de vrijheid in Christus*, 1994, pag. 10-48, Heverlee, 2003.

⁵⁵ Barrett, W., en Vriese J. de Vriese, *Helpen met de Bijbel*, pag. 105-111, Hoornaar.

1. Het is een gebed in de Naam van Jezus; immers door Zijn autoriteit gaat de boze geest weg.
2. Het gebed dient de vorm van een bevel te hebben: "Ik gebied..."
3. Het bevel is gericht tegen de boze geest.
4. De inhoud van het bevel is dat hij moet weggaan.
5. Hoe deze boze geest weg dient te gaan: rustig, zonder kwaad te doen.
6. Waarheen de geest moet gaan, of dat hij niet mag terugkeren.

5.3.4 Nazorg

Zeker wanneer de pastorale begeleiding lang duurt, kan er een zucht van verlichting volgen als de laatste demon is uitgedreven en totale bevrijding is bereikt.

Het is echter onjuist om dan een punt achter de begeleiding te zetten. Veel zaken zullen nog verwerkt en gedachten patronen zullen veranderd moeten worden.

Soms vertrekken pastoranten met de gedachte dat ze geen strijd meer zullen hebben, maar komen er snel achter dat ook niet-gebonden mensen een geestelijke strijd te voeren hebben; dat ze zondige gedachten moeten afwijzen en zondige gewoonten moeten afleren.

Voorals mens die zwaar gebonden zijn geweest, kunnen in het begin nog kwetsbaar zijn.

Hierom is het goed de pastorant nog regelmatig te ontmoeten en de begeleiding langzaam af te bouwen.

Vaak is er nog een emotioneel en geestelijk herstel nodig, het verdient zelfs de voorkeur dat het aparte aandacht krijgt. Zaken die hebben geleid tot demonische belasting kunnen zeer diep in de gevoelens hebben ingewerkt.

Dikwijls heeft ook het Godsbeeld zware klappen gekregen. Door de leugens van boze geesten, maar ook door vragen en twijfels over de strijd voor bevrijding die soms zo lang kan duren, kan de pastorant een beeld van God hebben, dat niet aan de werkelijkheid beantwoordt.

Dr. Neil T. Anderson stelt om vrijheid te behouden, in zijn boek "De Bevrijder" het volgende voor:

- Zoek een echt christelijk gezelschap, waar u in het licht kunt wandelen en de waarheid kunt spreken in liefde.
- Bestudeer elke dag uw Bijbel. Leer sleutelverzen van buiten. Misschien is het nuttig elke dag de geloofsbelijdenis uit te spreken en de daarin geciteerde verzen op te zoeken.
- Neem iedere gedachte gevangen tot gehoorzaamheid aan Christus. Neem de verantwoordelijkheid voor uw gedachteleven op, verwerp de leugen, kies voor de waarheid en sta vast in Christus.
- Dwaal niet af! Het is heel gemakkelijk lui te worden in uw gedachten en terug te vallen in oude denkpatronen. Spreek over uw problemen met een goed vriend (minstens één) die u bijstaat.
- Verwacht niet dat anderen uw strijd voor u zullen strijden. Anderen kunnen u wel helpen, maar ze kunnen niet in uw plaats denken, bidden, de Bijbel lezen en voor de waarheid kiezen.
- Wijdt u dagelijks aan gebed.⁵⁶

5.4 Praktijk van hedendaagse bevrijdingspastors

Prof. dr. M.J. Paul schrijft in zijn boek "occulte machten en bevrijding" dat tijdens een studiedag in Ede een hulpverlener het volgende getuigenis van een voorheen verslaafde cliënt gaf:

"Jan' schreef hem: 'Ik heb nu gekozen voor een leven met God. Ik wil het oude leven loslaten, maar merk dat er dingen in mijn leven zijn die ik moet opruimen. Ik ben bang om over deze zaken te praten. Ik ben bij verschillende mensen geweest die te maken hebben met afgoderij (bv. de moeder van mijn vriendin). Zij heeft mij iets gegeven dat te maken had met een slang. Dit was bedoeld om mij bescherming te geven. Ik kwam terecht in het occulte

⁵⁶ Anderson, Neil T., *De Bevrijder*, 7^e druk, 2004, Hoofdstuk 12 pag. 232-233, Hoornaar, 1995.

en heb mij ritueel laten baden. Ik heb mensen betaald om voodoo-rituelen uit te voeren om mij te beschermen. Terwijl ik dit opschrijf, ervaar ik veel angst. Ik sprak met 'de god van de duisternis'. Bij bepaalde rituelen heb ik bloed gedronken en de satan uitgenodigd. "ik zal je dienen, ik zal voor je werken", heb ik gezegd. Ik heb mensen misbruikt, mishandeld. Ik voel me vies en schuldig. Ik zou graag van mijn lichaam weg willen gaan. Ik wil leven met God, maar ben ook bang. Ik voel agressie in mij opkomen als ik jullie tegenkom.'

De hulpverlener voegde daaraan toe: 'Jan had huiswerk gekregen en concreet zijn zonden beschreven. Ook de uitspraken die hij had gedaan naar satan en anderen had hij concreet opgeschreven. Hij beleed het als zonde en vroeg vergeving op grond van 1 Johannes 1. Toen we uitspraken dat het bloed van Jezus reinigt van alle zonden en dat op grond hiervan geen recht meer was voor een demonische macht op bezit te hebben van Jan, viel hij van zijn stoel en kronkelde hij over de grond. We hebben hem in alle rust teruggebracht aan tafel en zonder stemverheffing de overwinning geproclameerd, die Jezus heeft behaald aan het kruis.

Ik kan je zeggen: er stapte een andere man de kamer uit dan er was binnengekomen. Hoe gaat het nu met Jan? Hij is zelf aan het leren hoe hij weerstand kan bieden aan de boze om vrij te blijven. Hij groeit in zijn geloof."⁵⁷

Dit is één van de vele getuigenissen die we tegenkomen in het bevrijdingspastoraat.

In hoofdlijnen geef ik hier weer hoe een tweetal van de hedendaagse bevrijdingspastors werken:

Dhr. W.C. van Dam werkt ongeveer als volgt⁵⁸:

Voordat hij demonen kan gaan uitdrijven, moet hij in de eerste plaats zeker weten dat er demonen in het spel zijn. Weet hij dat niet zeker dan wacht hij op meer duidelijkheid.

Wil iemand demonen uitdrijven, dan moet hij aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Hij moet een goede persoonlijke relatie hebben met Jezus Christus.
- Zijn zonden moet hij/zij vergeven weten, ze moeten gereinigd zijn door het bloed van Jezus, want anders kan de Satan hier misbruik van maken en de persoon die uitdrijft aanvallen.
- De vervulling met de Heilige geest bij de uitdrijver is belangrijk om demonen uit te drijven. Hij noemt het geen echte noodzaak, maar wel een zeer belangrijke hulp, omdat de Heilige Geest het geheim is van Jezus' kracht.
- De pastorant mag geen haat hebben naar anderen, want als hij een ander niet kan vergeven zal hij zelf ook niet vergeven worden.
- Belangrijk is om bij uitdrijving met meerdere mensen te zijn, omdat men dan elkaar kan helpen. Samenwerking met psychologen en de huisarts is aan te bevelen, omdat zij deskundiger zijn op respectievelijk de fysieke- en psychische gebieden. Pastorant dient te worden geholpen door een uitdrijver van hetzelfde geslacht.
- De uitdrijver moet zich terugtrekken als hij merkt dat de pastorant zich niet wil bekeren en dus ook niet verlost wil worden van demonen, het wordt er dan alleen maar erger op.
- Het is ook van belang dat de uitdrijver de demonen verhoort. Hij moet vragen naar het aantal, de rang en de naam. Hij vraagt ook naar de reden, waarom de demonen zijn binnengekomen.

Dhr. Jan Sjoerd Paterkamp werkt ongeveer als volgt:

- De persoon die bevrijding nodig heeft voorbereiden; bijvoorbeeld de zeven stappen beschreven door Neil Anderson⁵⁹.
- Voordat voor bevrijding gebeden wordt, de cliënt en andere aanwezigen duidelijk de tegenwoordigheid van de Heere binnenbrengen.

---

⁵⁷ Paul, M.J., *Occulte machten en bevrijding*, pag. 127-128, Heerenveen, 2005.

⁵⁸ Dam, W.C. van, *Demonen eruit in Jezus' Naam!*, pag. 90-117, Kampen, 1973.

⁵⁹ Anderson, Neil T., *Op weg naar de vrijheid in Christus*, pag. 10-48, Heverlee, 2003.

- Ook wordt soms aan de Heere Jezus gevraagd Zijn engelen opdracht te geven mee te strijden en te helpen. Nauwkeurig luisteren naar de Heilige Geest.
- Bevrijding vindt vaak gemakkelijker plaats wanneer de hoofddemon (leider) aangesproken wordt. Neem de wettige redenen weg (legalisme), waardoor demonen toegang hebben verkregen. Spreek naar demonen duidelijke bevelen uit. Tijdens de bevrijding speelt de waarheid van het kruis van Christus een uitermate belangrijke rol.
- Wees eerlijk en nederig over problemen die misschien bij jezelf opgeroepen worden, wanneer er voor de pastorant voor bevrijding gebeden wordt. Pas op voor hoogmoed.
- Bidt zelden alleen met iemand voor bevrijding en nooit met iemand van het tegenovergestelde geslacht.
- Zorg voor goede nazorg.⁶⁰

5.5 Samenvatting van visies op het bevrijdingspastoraat

Voorzorg:

Het is verstandig dat het team dat om de pastorant heen staat een aantal dagen de tijd neemt om zich voor te bereiden met gebed en evt. vasten (Mattheüs 17:21) Zij moeten de wapenrusting Gods (Efeze 6) bewust aantrekken.

We moeten goed beseffen dat wij niet gelijk zijn aan de Heere Jezus, ook al hebben wij als Zijn volgelingen van Hem de volmacht ontvangen om demonen uit te drijven en de zieken te genezen (Marcus 16:17-18). Hij is God en wij zijn niet meer en niet minder dan schepselen van Hem.

Praktijk:

Het is belangrijk om iedere bijeenkomst (meestal een pastorale setting van drie personen) te beginnen met gebed en daarin ook te erkennen dat je van God afhankelijk bent (nederigheid) en dat God ook in de bevrijding zal voorzien. Ook is het goed om vooraf (maar ook tijdens de bevrijdingsbediening) liederen te zingen over met name het bloed van de Heere Jezus. Wanneer duidelijk is geworden wat de mogelijke ingangen of bindingen zijn bij iemand (bijvoorbeeld met behulp van de vragenlijst van Dr. Neil T. Anderson zie 5.3), kunnen deze zaken stuk voor stuk bij God gebracht worden door de pastorant. Dat houdt in dat de pastorant de specifieke zonde belijdt aan God en er vervolgens duidelijk afstand van neemt. In het geval dat er een bewuste directe verbintenis (pact) met de satan is gesloten, is het belangrijk dat de pastorant dit niet alleen duidelijk als zonde belijdt, maar ook tegenover de satan verbreekt en er afstand van neemt.

De pastorant mag geen haat hebben naar anderen, want als hij een ander niet kan vergeven, zal hij zelf ook niet vergeven worden en dan zullen de demonen zich vasthouden aan de haat, die natuurlijk zonde is. Er moet hiervan een duidelijke schuldbelijdenis plaatsvinden.

Als blijkt dat de pastorant zich niet wil bekeren, dan kan de bevrijding geen voortgang hebben. Als in deze situatie namelijk wel demonen zouden uitgedreven worden dan kunnen er zeven andere voor in de plaats komen, erger dan de eerste (Mattheüs 12:43-45).

Er kan na het belijden van een zonde, ook steeds door de pastor worden gedankt voor het feit dat God (o.a. op grond van 1 Johannes 1:7-9) de zonden ook werkelijk vergeven heeft (dit is vooral raadzaam als de pastorant nog erg onzeker is m.b.t. het feit dat zijn zonden vergeven zijn). We mogen en moeten de Waarheid verkondigen, het Woord van God is de Waarheid! Jezus zegt zelf: "Ik ben de Waarheid."

Vervolgens is het bewust wegsturen van de demonen aan de beurt. Dit kan het beste gebeuren door de pastorant zelf zodat deze een duidelijke daad stelt naar de geestelijke wereld. De pastorant kan dit doen door:

---

⁶⁰ Gegevens ontleend aan een 'hand-out' van Dhr. J.S. Pasterkamp bij een lezing in Evangelische gemeente 'de Schuilplaats' te Ede, maart 1999

- Eerst duidelijk afstand te nemen van de zonde door uit te spreken dat hij vergeving heeft ontvangen door het bloed van de Heere Jezus Christus dat reinigt van alle zonden en dat hij gebroken heeft met die bewuste zonden.
- Vervolgens beveelt hij de met die zonde verbonden demonen weg te gaan 'In de Naam van de Heere Jezus Christus'. Het is belangrijk om duidelijke bewoordingen te gebruiken omdat boze geesten zich soms ook de naam van 'Jezus' aanmeten. (zie ook Handelingen 13:6).
- Tenslotte mag hij de Heere Jezus danken voor de ontvangen verlossing in Jezus Christus.

Complicaties:

Bovenstaande proces is in hoofdlijnen een ideale situatie. In de praktijk kan het echter gebeuren dat de pastorant op een gegeven moment niet meer verder kan bidden, doordat hij erg lastig wordt gevallen door de demonen. Op zo'n moment is het belangrijk dat iemand uit het team de demonen bestraft zodat de pastorant weer verder kan bidden. Wat ook mogelijk is, is dat iemand van het team alles hardop voorbidt en dat de pastorant hem naspreekt. Het is belangrijk dat de mensen van het bevrijdingsteam steeds de ogen openhouden, juist wanneer er met en voor de pastorant wordt gebeden. Aangezien er tijdens het bidden allerlei veranderingen plaats kunnen vinden bij de pastorant (de ogen kunnen wegdraaien, iemand kan opeens weg willen rennen enz.).

Belangrijk is het om ruim de tijd te nemen voor het bovengenoemde proces.

Nazorg:

De volgende punten zijn voor iemand die pas bevrijd is van demonische aanwezigheid in zijn leven van uitermate groot belang:

- Jezelf vullen met het Woord van God.
- Je onderwerpen aan God, zodat je de verleidingen en aanvallen van de satan kunt weerstaan. De belofte van God is dan dat de satan van je vlieden zal (Jakobus 4:7)
- Een gemeente zoeken (als je die nog niet hebt) waarin je gemeenschap kunt hebben met je broeders en zusters en waar je verder aangemoedigd, bemoedigd en opgebouwd kunt worden.
- Veel tijd te nemen voor gebed en Bijbelstudie (persoonlijke stille tijd).
- Verder gevormd worden door onderwijs binnen de gemeente.

Al deze bovenstaande punten leiden de pastorant naar een bewapening met de wapenrusting van God (Efeze 6).

Hoofdstuk 6 DEMONIE EN BEVRIJDING BINNEN DE GEREFORMEERDE GEZINDTE

6.1 Uitwerking interviews

Vijf interviews heb ik gehouden onder mensen die te maken hebben met demonie en bevrijding binnen het pastoraat (waaronder drie voorgangers); waarvan twee mensen die zelf ook binnen de gereformeerde gezindte participeren. Twee van deze vijf mensen hebben mij gevraagd om de interviews te anonimiseren.

Zij waren eensluidend over de toegenomen aandacht in de laatste 5 jaar zowel in de literatuur als in de media. Men gaf hierbij als mogelijke verklaring, dat er in West Europa een enorme opgang en aandacht is voor spiritualiteit, met name ook op het occulte vlak zoals: wicca en hekserij.

Hieronder werk ik de vijf interviews uit op de hoofdlijnen; bij elke vraag laat ik zo mogelijk elke geïnterviewde aan het woord; bij sommige geïnterviewden ben ik vanwege de tijd niet aan elke vraag toegekomen.

1. Waarvan bevrijden binnen het bevrijdingspastoraat? En hoe verhouden zich demonische machten en de werken van het vlees (zonde)
    - De dienst van gebed binnen de christelijke kerk, richt zich onder andere op het uitdrijven van demonische machten, dat kan zich zelfs uitstrekken tot bevrijding van herinneringen. Je kunt ook bevrijd worden van herinneringen. Bij Paulus gaat het vooral over de werken van het vlees, deze zaken behoren vooral bij deze wereld. De geestelijke machten kun je alleen maar geestelijk duiden. Het komt ook aan op de onderscheidingsgaven die men heeft vanuit de Heilige Geest. Mattheüs 12:22-45 speelt een belangrijke rol. Om een goede analyse te krijgen gaat men een heel proces door (vragenlijst, gesprekken etc.). Het gebruik maken van een vragenlijst is meer verlegenheid en moet vooral gezien worden als hulpmiddel in het bevrijdingspastoraat. Men wil integer omgaan met mensen. De bevrijding moet uiteindelijk leiden tot de Bevrijder.
    - Het gaat vooral om bevrijding in bredere zin (occulte machten, bestaande zondige patronen, verslavingen etc.). Demonische machten kunnen rechten(grond) krijgen in iemands leven. Vaak denkt men aan bevrijding van demonen alleen maar aan directe occulte belasting (bv. waarzeggerij of satanskerk). De mens moet met in zijn totaliteit zien (holistische Bijbelse visie). Een christen heeft te maken met de strijd tussen vlees en Geest. Er is onderwijs(visie) en onderscheid(geestelijke gave) nodig op dit terrein.
    - In de 1° plaats bevrijding van het demonische; Jezus is gekomen om gebondenen vrijheid te geven. Het gaat erom dat de mensen in Gods koninkrijk komen en in relatie en intimiteit met hun schepper. Wat de verhouding vlees en Geest betreft: op het moment dat de mens zondigt, is de communicatie met God weg. Iemand die opnieuw geboren wordt kan contact maken met God; de Geest kan dan regeren over het vlees en lichaam. Als ik bewust kies voor de zonde dan staat de deur open voor de demonen. In de Bijbel wordt het niet sec als demonisch benoemd; maar gaat het om het recht of de grond waarop demonen aanspraak maken. Waar het vandaan komt, is belangrijker dan dat het er is. Het gaat er dus niet om, alleen een demon eruit te gooien maar om de rechtsgrond weg te nemen en de gebrokenheid te helen. Dit alles onder de leiding van de Heilige Geest. Het Griekse woord "sôzô" betekent letterlijk 'behouden' en wordt vooral gebruikt voor de verlossing van de zonde maar kan ook gebruikt worden bij genezing van ziekte en bij bezetenen die bevrijd worden. Hierdoor lijkt er een nauw verband te zijn tussen veel ziekten en demonische beïnvloeding. In het Nieuwe Testament is er één werkwoord dat ziekten, zonden en demonische beïnvloeding onder één hoofde samenbrengt dat is "*iaomai*" (genezen):
      - Van ziekten (vele schriftplaatsen van Mattheüs 8:8 tot Jakobus 5:16).
      - Van demonische invloeden (Lukas 6:19, 9:42 en Handelingen 10:38).
      - Van zonden, en wel in Mattheüs 13:15, Johannes 12:40 en Handelingen 28:27 (bevrijd worden van zonden en haar gevolgen).
- "Een gezond hart is het leven des vlees; maar nijd is verrotting der beenderen" (Spreuken 14:30), dat wil zeggen: nijd maakt het lichaam ziek. Jaloersheid is een werk van het vlees (Galaten 5:20). Bovendien zijn jaloersheid en twist een toegangspoort voor het demonische:

- “maar indien gij bitteren nijd (jaloersheid) en twistgierigheid hebt in uw hart, zo roemt en liegt niet tegen de waarheid. Deze is de wijsheid niet, die van boven afkomt, maar is aards, natuurlijk, duivels (demonisch) (Jakobus 3:14-16).
- Ik denk niet per definitie bevrijding van demonen, maar vooral van zondenlast en schuld en de leugens waar je in bent gaan geloven. De leugen moet ingewisseld worden voor de waarheid. Ook bepaalde bolwerken moeten aangepakt worden. Geestelijke strijd vindt op drie niveaus plaats; wereld, vlees en boze(demonisch). Je moet niet tegen de oude mens vechten maar weten wie je in Christus bent. Je eigen vlees is de landingsbaan van de boze.
  - Wij kiezen voor de brede definitie van bevrijding. We verwachten ook dat God kan spreken in de levens van mensen. Bevrijdingspastoraat is mede gekomen door de alpha cursus; mensen kregen vragen over demonie en bevrijding en er ontstonden spontaan manifestaties. In het gewone gebedspastoraat kwam het gebed voor bevrijding ook al zijdelings voor. Vanaf 1998 zijn er 40 personen geholpen binnen de gemeente. We gebruiken een intakelijst als middel; bidden en vragen aan God wat er mis is in het leven van de persoon. Vragenlijsten worden als hulpmiddelen gebruikt omdat wij de antennes vaak niet meer hebben (gave van onderscheiding). Demonie is een verdiepende trap van vleselijke levenspatronen.
2. Mijn scriptie gaat over demonie en bevrijding binnen de gereformeerde gezindte; over het algemeen gesproken wordt de duivel als kwaad gezien (abstract) en veel minder als een persoon (dus werkelijk aanwezig). Hoe herkent u binnen het (bevrijdings-)pastoraat occulte belasting / demonie?
- Je kunt op verschillende wijzen diagnosticeren; hoe zich dat bv. manifesteert. Als in een bepaalde liturgie geen ruimte wordt gelaten voor de Geest dan gebeurt er ook weinig. Hier moet handen en voeten aan gegeven worden.
  - Daar zijn de gaven van de Geest voor, de onderscheiding van de geesten. Dit is niet voor elke gelovige weggelegd.
  - Binnen onze gemeente werken we n.a.v. een soort lijst om te kijken of er sprake is van een demonische belasting, ook is dit een werk van de Heilige Geest d.m.v. openbaring.
  - Op de natuurlijke wijze te duiden, er kunnen wat abnormale verschijnselen zijn, veel dwanggedachten, veel angsten, vreemde weerstanden tegen Bijbel/zingen/onverklaarbare pijnen. En rare vreemde gebeurtenissen (bv. paranormale vermogens). De Heilige Geest geeft inzicht in de situatie.
  - De Geest van onderscheiding is belangrijk. Eerst analyseren in natuurlijke zin, daarna het in geestelijke zin beproeven. Ervaring speelt hierin ook een rol. Het herstel is ook belangrijk; dus de diepere level erachter(net zoals na een oorlog alles weer opgebouwd moet worden). Gebed is noodzakelijk om geestelijk inzicht te krijgen.
3. Kan dit zowel een gelovige als een ongelovige betreffen?
- Er is een verschil tussen bezeten zijn en gebonden zijn; een christen kan gebonden zijn, maar niet bezeten (de duivel heeft er geen zeggenschap meer over; of bezit van een christen).
  - Het kan zeker zowel een ongelovige als een gelovige betreffen; alleen een ongelovige is al het ‘bezit’ van de duivel.
  - Ja, dit kan ook een gelovige betreffen; dit blijkt ook uit de praktijk van het bevrijdingspastoraat binnen onze gemeente.
  - Gelovigen zondigen niet goedkoop. Satan kan bepaalde invloeden krijgen in ons leven. Dochter Abrahams, Zachëus wordt in hetzelfde verband ook een zoon van Abraham genoemd, bij Petrus (ga achter mij satanas).
  - Dochter van Abraham. (Kijk vooral naar de context). Kijk ook naar Efeze 5/6, dit is gericht aan de gelovigen; om de wapenrusting te gebruiken.
4. Is daar trouwens een Bijbelse onderbouwing voor dat een gelovige toch nog demonisch belast kan zijn? Betrof het in de Bijbel niet altijd een ongelovige die bevrijd werd en tot geloof kwam? (andere volgorde dus).
- De bezetenen kwam naar Jezus toe; demonen doen dat niet. Dochter van Abraham (Galaten 3:14)
  - Je kunt een gelovig christen zijn, maar er kan toch nog een bepaalde gebondenheid (zondige vleselijke patronen welke een ingangspoort voor demonen zijn. Het gebed uit het Onze Vader: “verlos ons van de boze”, illustreert dit duidelijk (een gebed uitgesproken door gelovigen).

- In Mattheüs 12 heeft Jezus een gesprek met de Joden; Jezus wijst hier op zonen(Joden) die zelf ook geesten uitdreven. Johannes 8 heeft het over de besnijdenis; Mattheüs 21 en Romeinen 11 zijn belangrijk in de zin van de Joodse wortels; In Romeinen 12 schrijft Paulus over de gaven.
  - Demonische belasting bij een gelovige is niet in tegenspraak met de Bijbel, anders had Paulus ook niets hoeven te zeggen over de geestelijke wapenrusting als dit de gelovige niet had kunnen treffen.
  - Meestal is zo; de Bijbel is daar overigens niet altijd duidelijk over.
5. Iemand heeft een psychische ziekte bv. anorexia. Hoe herkent u of iets een demonische belasting is? Of ziet u iedere psychische ziekte als een belasting waarvan bevrijding mogelijk is?
- Nooit vervallen tot uitersten; in een aantal gevallen is wat psychisch gediagnosticeerd is, demonisch. Een grondige diagnose is van groot belang.
  - Je kunt van verschillende categorieën last hebben; het wordt meer gezien als eenheid (vlees en belasting). Bij demonie wordt het duidelijk zichtbaar.
  - Niet vervallen in uitersten; heel vaak wordt er te snel een etiketje van de psychologie opgeplakt, terwijl er sprake is van een demonische belasting of gebondenheid.
  - Bij oudere psychiaters gaat men van accommodatie theorie (aanpassingstheorie) uit. Alles moet passen binnen de waarneembare wereld. Er zijn bijvoorbeeld psychiaters die zeggen, dat er meer is dan dat zij aan kunnen geven. Binnen het onderwijs wordt in toenemende mate aandacht voor dit onderwerp gevraagd. De wijze van werken maakt op zich niet zoveel uit. Als er maar geen terreinen worden overgeslagen.
  - Met confident in gesprek gaan, het proces doorlopen in een healing retraite. Lichamelijke genezing/bevrijding komt na belijden/vergeving.
6. Komt het ook voor dat u samen bidt en dat iemand niet bevrijd wordt? Wat is de reden daarvan?
- Daar is niet altijd een reden voor te geven en wat is “niet bevrijd?” Was het wel demonisch? Heeft iemand wel al zijn zonden beleden?
  - Dit komen wij soms tegen; mogelijk is er sprake van oneerlijkheid of onwetendheid(gebrek aan kennis). Wij hebben nog nooit meegemaakt dat mensen niet bevrijd zijn van gebondenheid/demonische belasting.
  - In mijn pastoraat is dat niet voorgekomen maar mijn of hun geloof kan zo zwak zijn dat het niet gebeurt. Voorbeeld van een meisje uit Apeldoorn waar eerst niets gebeurde (althans geen manifestatie) Ouders werden er helemaal gek van, een week later kreeg ik een mailtje terug dat de volgende dag hun kind heel anders was. Geen angsten meer etc. Grondige bekering hoeft niet tot allerlei manifestaties van de demonen te leiden.
  - Dat komt voor; soms worden er zaken achtergehouden. Toch is er de waarde van het totale traject. In een bepaald opzicht is dit een vorm van zwakte; je moet handelend optreden in noodsituaties. Aan de andere kant zijn we zijn ook veel kennis kwijt geraakt. Belangrijk is om vooral praktijk gericht bezig zijn; schakel hierbij ook deskundigen in.
  - Dat komt voor, vaak wordt dit geestelijk geproefd. Soms lachen demonen je uit. Je hebt dan niets gedaan met het recht. Waarom is de demon in de persoon? Mogelijk is er iets niet beleden.
7. Sommigen zien psychische ziekten vooral als een kruis die door God is opgelegd (HC. zondag 10). Zo komt het kruis dragen naar voren. Wat vindt u hiervan?
- Hoe Willem Ouweneel dat beschrijft in zijn boek “geneest de zieken” laat dat heel mooi zien. Is ziekte altijd door God gegeven? Waarom ga je dan nog naar de dokter.....?
  - God is niet degene die het kwade wil, Hij laat het soms wel toe. Wat God wil, daar kom je vanzelf wel achter. We hebben eerder het probleem dat er te weinig dan teveel voor gebeden wordt.
  - Mijns inziens neemt zondag 10 een te berustende opstelling aan, dr. Kraan noemt dit een “theologisch bedrijfsongeluk” en “typerend voor deze uiteenzetting over de voorzienigheid lijkt ons de volslagen algemene en ongenueanceerde wijze, waarop het goed en kwaad, dat ons

- overkomt, gelijkelijk op Gods vaderhand wordt teruggeloid". Het erkent niet de werkelijke macht die satan in deze wereld heeft.⁶¹
- In het boekje ziekenzalving van dr. M.J. Paul wordt duidelijk aangegeven dat het vooral gaat om de navolging van Christus. Zaken worden ook teveel als absoluut neergezet.
  - God kan iets toelaten om dingen te leren; we vragen ons af of dit het kruis is wat er bedoeld wordt met het kruis op je nemen in Zondag 10.
8. Binnen reformatorische kerken wordt verondersteld dat de bijzondere gaven van de Geest er alleen waren in de eerst tijd, omdat er toen een prille kerk was waarbij de wonderen de boodschap ondersteunde. God heeft later deze bijzondere gaven weggenomen. Wat vindt u hiervan.?
- Waar staat dat? De gaven van tekenen en wonderen zijn vooral gegeven voor naar buiten toe. De wal keert het schip.
  - In de Bijbel vind je nergens een aanwijzing dat het alleen voor de eerste eeuw van toepassing is.
  - Binnen de gereformeerde gezindte gaat men vaak uit van de streeptheologie (dispennationalisme). Wat inhoudt dat de genezingen en wonderen alleen voor de Nieuw Testamentische kerk waren en nu zijn opgehouden. De vraag is alleen waar we deze streep dan precies moeten trekken. De ervaring leert echter dat de praktijk de theorie inhaalt.
  - Dan ben je er dus klaar mee, nee zo ligt het niet; Augustinus dacht dit ook maar is tot inzicht gekomen. Hij maakte meer dan 70 genezingswonderen mee.
  - Het geldt nog steeds door alle eeuwen heen; heeft ook te maken met het Gods vertrouwen. Hoe groot denken we van God!
9. Binnen reformatorische kerken is men beducht voor het bijzondere. Het gaat in de eerste plaats om de wedergeboorte. Een werk van God in de stilte. Door veel aandacht te vragen voor demonie en bevrijding, zou het belangrijkste over het hoofd worden gezien.
- Beide aspecten zijn van belang; het moet in balans zijn; karikatuur vorming ligt al snel op de loer. De wedergeboorte is een eenmalig iets; de strijd tegen zonde en demonische aanvallen gelden voor het verdere deel van het leven van een gelovige.
  - Het gaat ook niet alleen om het bijzondere, het moet gezien worden als het totaal aan genade gaven welke God geschonken heeft.
  - Ook bevrijdingspastoraat is een onderdeel van het hedendaagse pastoraat.
  - Als een kind geboren wordt is dit buitengewoon belangrijk, daarna begint echter het hele leven nog. De boze heeft er een grote rol in dat christenen vaak niet verder komen!
  - Benadruk vooral beide kanten, houdt het in evenwicht. Woord en Geest bij elkaar houden. Theorie en praktijk horen bij elkaar. Er ligt vaak een Geest van bedekking op mensen, waardoor de werking van Gods Geest niet vrij of (duidelijk) openbaar komt.
10. (Bevrijdings-)pastoraat: Is dat een taak van de gelovige, van de gemeente, of van iemand die daarvoor de gaven heeft ontvangen van de Heilige Geest?
- Van de gemeente; het hele lichaam van Christus; alle gaven zijn er voor alle gelovigen. Lukas 5: 16 Er was kracht des Heeren, de Heilige Geest is degene die bepaalt wat er gebeurt. Welk verlangen heb je om in Zijn gaven te staan. Daar heb je de Heilige Geest voor nodig.
  - Het moet binnen de gemeente plaatsvinden, maar wel als team (2 of 3 personen). Als er eerst echt zonden beleden worden, dan zijn er weinig manifestaties; deze manifestaties zijn soms ook psychische factoren. Het is niet zo dat onze gemeente er klaar mee is.
  - Een gave voor de gemeente; God is niet afhankelijk van vormen. Degene die geneest die heeft de gave van genezing. De Geest werkt door alle dingen heen.
  - In noodsituaties moet iedere christen het kunnen; in het geregelde gemeente verband meer specialiseren. We noemen hierbij ook nog de paradigma theorie van Kuhn: Mensen hebben een bepaald denkkader, als mensen een bepaald veranderend inzicht hebben komt er spanning in hun denken. Dit heeft niets met intellect te maken maar met visie; de eigenlijke factoren hebben met het hart te maken. Er zijn ook veel menselijke factoren die er een rol bij spelen. God rust de gemeente toe waarin men leeft. Daar ligt veel werk op dit terrein en een

---

⁶¹ Kraan, K.J., *Opdat u genezing ontvangt. Handboek voor de dienst der genezing*, pag. 194-201, Hoornaar, 1974.

grote verantwoordelijkheid op dat terrein voor de gemeente. Ook in de Rooms katholieke kerk heeft men het exorcisme weer nieuw leven ingeblazen.

- Het zit er tussenin; God geeft het binnen een bepaalde setting, aan de andere kant zou iedere gelovige erin moeten gaan staan; niet iedere gelovige neemt deze autoriteit. Als dat binnen de gemeenten goed zou functioneren, zijn deze (aparte)bedieningen niet meer nodig. Het was er vroeger wel, maar in andere vormen; het gaat ook over discipelschap. Ieder mens die tot geloof komt ontvangt de Heilige Geest. Opdracht van Paulus is: wordt vervuld met de Heilige Geest. Aan de andere kant is het ook iets specifieks; bij het ontvangen kreeg hij wel meer onderscheiding, God is hem meer gaan gebruiken in de dienst van bevrijding.

6.2 Uitwerking vragenlijst

Van de 225 vragenlijsten die ik per email verstuurd heb onder predikanten binnen de gereformeerde gezindte heb ik 48 (=21,3 %) ingevulde lijsten teruggekregen.

Uit de reacties merkte ik, dat 'bevrijdingspastoraat' een thema is wat veel predikanten bezig houdt. Het is actueel. Ik kreeg reacties als "Ik vind dit een belangrijk thema, waarin ik me nog te weinig in verdiept heb" en "Opmerkelijk is het dat de aandacht voor demonie terug is. Vooral bij evangelische christenen, deels om redenen die ik betreur. Vooral in de reformatie en bij de puriteinen was er die aandacht wel."

Van 30 (=13,3%) predikanten heb ik bericht teruggehad dat ze de vragenlijst niet invulden om reden dat ze te weinig kennis hadden over dit thema of omdat ze aangaven dat ze geen tijd konden vrijmaken om deze vragen goed te beantwoorden, Ik zal een overzicht geven van de antwoorden die gegeven zijn op de verschillende vragen.

Maatschappij

1a. Onderkent u demonische invloeden in de maatschappij?

Ja 48 x (100%)
Nee 0 x

b. Zo ja, welke?

▪ media (internet, computerspellen, films)	14 x (29,2%)
▪ toenemende belangstelling voor occulte zaken (glaasje draaien, house party's yoga, wicca)	1 x (2,1%)
▪ muziek	13 x (27,1%)
▪ ontbindingen van huwelijken	4 x (8,3%)
▪ materialisme	4 x (8,3%)
▪ individualisme	3 x (6,3%)
▪ toeneming van verslavingen	3 x (6,3%)
▪ toeneming van geweld	2 x (4,2%)
▪ vrije seksuele moraal	2 x (4,2%)
▪ verdeling brengen in kerk en maatschappij	2 x (4,2%)
▪ diepe afkeer van Jezus Christus	1 x (2,1%)
▪ verdeeldheid onder christenen	1 x (2,1%)
▪ bovenmatig machtsmisbruik in de kerk	1 x (2,1%)

2a. Zou u de demonische invloeden herkennen?

Soms 29 x (60,4%)
Ja 18 x (45%)
Nee 1 x (2,1%)

b. Waaraan kunt u de demonische invloeden herkennen

▪ vijandschap tegen Gods Woord/ afkeer van Jezus Christus	21 x (43,8%)
▪ verwoestende karakter	9 x (18,8%)
▪ vorm christenen	5 x (10,4%)
▪ agressie, haat	4 x (8,3%)
▪ niet te herkennen, satan is een engel des lichts	3 x (6,3%)
▪ psychiatrische ziektebeelden	3 x (6,3%)
▪ gebondenheid	2 x (4,2%)
▪ liefdeloosheid	1 x (2,1%)

- stemmen 1 x (2,1%)
- verslaving 1 x (2,1%)
- dwangmatigheid 1 x (2,1%)
- openlijke aanbedding van demonen 1 x (2,1%)

3 Denkt u dat demonische invloeden toenemen in onze maatschappij?

- Ja 45 x (93,6%)
 Nee 1 x (2,1%)
 geen uitspraak 2 x (4,2%)

Bijbel

4.a. Denkt u dat er nu minder, meer of evenveel gebondenheid voorkomt dan in Jezus' tijd?

- Meer 12 x (25%)
 Minder 5 x (10,4%)
 Evenveel 14 x (29,2%)
 Niet te beantwoorden 18 x (45%)

b. Waarom?

meer

- Satan heeft nog slechts een korte tijd
- De bijbel heeft voorzien dat in de laatste dagen de satan rondgaat als een briesende leeuw
- Christus komst is nabij
- Er zijn meer mensen

minder

- Omdat in het laatste der dagen satan een kleine tijd heeft om de mensen te benauwen
- Omdat in de menswording van Jezus satan zich genoodzaakt zag om fel tegenstand te bieden

evenveel

- Er is altijd een strijd geweest tussen de macht van God en de macht van satan
- Bij de 1^e komst en 2^e komst van Jezus zal satan even fel tekeer gaan

niet te beantwoorden

- Per land en situatie verschillend
- We weten niet hoeveel gebondenheid er voorkwam in Jezus dagen en hoeveel nu
- Voor alle drie zijn redenen te bedenken
- Aan de ene kant is satan een overwonnen vijand, aan de andere kant zal hij zijn krachten verdubbelen omdat hij weet dat hij een kleine tijd heeft.

5.a. Jezus zegt: "En degenen die geloofd zullen hebben, zullen deze tekenen volgen: in Mijn Naam zullen zij duivelen uitwerpen". (Markus 16: 17) Jezus spreekt hier over "de gelovigen". Wie worden hier mee bedoeld?

- De gelovigen in de tijd van het Nieuwe Testament 5 x (10,4%)
 De gelovigen in de tijd van het Nieuwe Testament t/m de vroeg- christelijke kerk 4 x (8,3%)
 Alle gelovigen tot de wederkomst 36 x (75%)

b. Hoe verklaart u de wonderen die nu voorkomen?

- Ze zijn van God 8 x (16,7%) (2 opm. als ze gebeuren in de Naam van Jezus en tot eer van God)
 Ze zijn van de duivel 0 x
 Anders 40 x (83,3%)

- Je moet onderscheiden uit welke bron en tot welk doel ze gebeuren
- God is almachtig en de duivel is machtig
- Het ligt eraan wat je onder een wonder verstaat, sommige dingen zijn psychologisch verklaarbaar
- Het is een groter wonder dat een zondaar levend wordt dan dat een zieke geneest van zijn ziekte
- We moeten de geesten beproeven of ze uit God zijn, als de 'wonderdoener' in het middelpunt staat, is het niet uit Hem

- Datgene wat door het gebed geschiedt, is uit God
  - Wij mogen nooit oordelen of iets uit God is of van satan
  - De duivel aapt God altijd na
  - De Heere Jezus heeft gezegd dat er in de laatste dagen mensen zullen zijn die grote wonderen en tekenen zullen doen
6. In Lukas 10 lezen we over de uitzending van de zeventig. Ze worden uitgezonden om het evangelie te verkondigen. Ze keren met blijdschap terug als ze merken dat ook de duivelen hen onderworpen zijn. (vs.17) Ziet u verkondiging en bevrijding als eenheid?
Ja	42 x (87,5%)
Nee	6 x (12,5%)
7. We lezen in de bijbel over de maanzieke knaap. De ziekte die deze jongen had is vergelijkbaar met wat wij nu epilepsie noemen. Toch dreef Jezus een boze geest uit en hij was gezond. Denkt u dat sommige ziekten veroorzaakt kunnen worden door beïnvloeding van demonen?
Ja	35 x (72,9%)	Hierbij wordt door verschillenden de opmerking gemaakt dat je moet oppassen om niet te snel een ziekte als een demonische beïnvloeding te zien, maar dat het wel degelijk mogelijk is.
Nee	13 x (27,1%)	
- 8.a Heeft u wel eens iets over demonie gelezen of er een studiedag over gevolgd?
Nee	0 x
Ik heb er over gelezen	41 x (85,4%)
Ik heb er over gelezen en een studiedag gevolgd	8 x (14,6%)
- b. Vindt u dat u voldoende kennis heeft op dit gebied?
Ja	19 x (39,6%)
Nee	29 x (60,4%)
- 9.a.Hoe verklaart u het dat in evangelische gemeenten dit onderwerp wel in praktijk wordt gebracht en in gereformeerde gezindte nauwelijks?
- Op deze open vraag zijn verschillende antwoorden gegeven. Ik geef hieronder alleen een weergave van de antwoorden die vaker naar voren kwamen. De bovenste opmerking kwam het meest voor, de onderste het minst.
- Het is een blinde vlek in de reformatorische kerken
  - Evangelischen herkennen beter
  - Evangelischen nemen het voortouw, reformatorischen volgen
  - Evangelischen hebben een andere visie op het heil
  - Het is een modeverschijnsel
  - De reformatorische kring heeft als reactie op de Roomse kerk al hun praktijken afgewezen.
  - Het komt niet minder vaak voor in reformatorische kerken, maar zij hebben er minder behoefte aan om het naar buiten te brengen.
  - In reformatorische kerk is geen juist zicht op het werk van de Heilige Geest
- b. Wat vindt u daarvan?
- Er moet meer aandacht voor komen
  - Zowel reformatorischen en evangelischen hebben last van eenzijdigheid
  - Evangelischen zien wedergeboorte, geloof en bekering over het hoofd en leggen te veel nadruk op allerlei verschijnselen
  - Jammer, verdrietig, maar dat gaat veranderen
10. a. Preekt u wel eens of leest u wel eens een preek over uitdrijvingsteksten?
Ja	42 x (87,5%)
Nee	6 x (12,5%)
- b. Wat is de uitleg in uw prediking over de uitdrijvingsteksten?
- Opnieuw geef ik een korte weergave van de meest voorkomende antwoorden:

- Er is maar één manier om van demonische gebondenheid verlost te worden. Dat gold toen en dat geldt nu: in de Naam van Jezus. Jezus is nog even machtig.
- Nadruk op hoe het zit met ons geloof. Geloven wij nog in de macht en het gezag van Jezus Christus? In Zijn Naam en naar Zijn wil, is alles mogelijk ook in deze tijd.
- In de tijd van Jezus en de discipelen plaats. Toen gebeurden deze wonderen als onderstreping van hun prediking. De vertaling naar onze tijd is een geestelijke uitleg, overzettend op het geestelijk leven van Gods kinderen.

11. Vindt u het onderwerp:

- Eng/beangstigend 3 x (6,3%)
- Interessant 7 x (14,6%)
- Gevaarlijk 2 x (4,2%)
- Zinloos voor christenen 1 x (2,1%)
- Moeilijk 10 x (20,8%)
- Noodzakelijk 21 x (43,7%)
- Anders 4 x (8,3%) (complex, afleidend van dat wat echt belangrijk is, Bijbels,actueel)

Gemeente

12. Bent u wel eens met jongeren een gesprek aangegaan over demonie/occultisme op de catechese?

Ja 48 x (100%)
Nee 0 x

Wat wisten de jongeren hierover?

50% geeft aan dat jongeren er heel weinig over weten, het staat ver van hun bed
50% geeft juist aan dat jongeren er veel over weten, meer dan ze dachten of dat ze lief was.

13.a. Bent u in het pastoraat in aanraking gekomen met demonie?

Ja 27 x (56,3%)
Nee 21 x (43,7%)

b. Hoe bent u hiermee omgegaan?

Ik lees in alle antwoorden iets over het gebed. Gebed om bevrijding. Een aantal keer staat erbij dat het gebeurde met meerdere personen.

c. Bent u op de hoogte van bevrijdingspastoraat?

Ja 27 x (56,3%)
Nee 21 x (43,7%)

14. Vindt u dat u voldoende weet over demonie voor uw werk in de gemeente?

ja 23 x (48%)
nee 25 x (52%)

15. Vindt u het belangrijk dat gemeenteleden van uitdrijving weten?

Ja 31 x (64,6%)
Nee 17 x (35,4%)

6.2.1 De praktijk in het pastoraat van de gereformeerde gezindte

- Unaniem besteedt iedereen er aandacht aan tijdens catechese
- De helft heeft ontdekt dat jongeren er veel van weten, de andere helft denkt dat het meevalt
- 87.5% vindt dat bevrijding en prediking bij elkaar hoort!
- Meer dan de helft is in aanraking gekomen met demonie en zijn op de hoogte van bevrijdingspastoraat
- Eveneens een goede helft vindt dat hij er nog te weinig van weet, waarbij juist degenen die op een bepaalde manier al meer weten, aangeven nog te weinig te weten.

- Kennis onder gemeenteleden over uitdrijving wordt door bijna tweederde belangrijk gevonden.
- Het merendeel preekt over uitdrijvingsteksten! 87.5%
- Tegelijk geeft een minderheid (27%) aan dat zij denkt dat een ziekte niet door demonen beïnvloed kan worden.
- Een minderheid spreekt uit dat de wonderen in de belofte van de Heere Jezus (..) behoren bij NT gemeente en anderen dat het voorkwam bij NT en vroegchristelijke kerk, bij elkaar ongeveer zo'n 80 % denkt dat het ook voor nu is.

Het is niet mogelijk om één samenvattende conclusie te trekken uit de vragenlijst onder de predikanten. Maar liefst 43,7 % vindt het een 'noodzakelijk' onderwerp wat veel meer aandacht verdient, terwijl 6,3 % het een zinloze of gevaarlijke bezigheid vindt om hierbij stil te staan.

Doordat de meeste predikanten de vragenlijst terugstuurden met vermelding van de naam kon ik constateren dat de meningen van de predikanten persoonsgebonden zijn en niet zijn terug te leiden tot een bepaald kerkverband.

Het was ook niet zo zeer mijn bedoeling om hieruit één conclusie te trekken. Mijn doel was om te weten te komen of dit thema leeft binnen de gereformeerde gezindte en hoe er in de praktijk mee om wordt gegaan. Ik wil wat dingen doorgeven die mij zijn opgevallen:

- Globaal kan ik de geïnterviewde predikanten met betrekking tot hun visie op demonie en bevrijding in twee groepen verdelen.
  1. Een groep is van mening dat de bevrijding van demonen zoals dat in de Bijbel beschreven staat, iets is wat hoorde bij die tijd. In onze tijd is hiervan geen sprake meer. Het was toen nodig als bewijs en onderstreping van de boodschap van het Evangelie. De gedeelten van de Bijbel waar het over uitdrijving gaat moeten nu geestelijk worden uitgelegd. We moeten allen bevrijd worden van onze zonden en hebben vergeving nodig door het bloed van de Heere Jezus.
  2. Een groep die van mening is dat demonie en bevrijding niet iets is wat alleen nodig was en gebeurde in de tijd van de Heere Jezus en de discipelen, maar ook in onze tijd. Ook nu is het nodig om bevrijd te worden van gebondenheid van satan. Satans macht is nu niet minder geworden, maar ook Jezus is nog even machtig.
- Er zijn binnen alle kerkverbanden waaronder ik mijn vragenlijst verspreid heb, enkele of meerdere predikanten die zich heel serieus met het thema demonie en bevrijding bezighouden. Deze predikanten hebben zich meer in dit thema verdiept door er boeken over te lezen en er themadagen over te volgen. Deze predikanten geven aan dat ze er in de praktijk van hun gemeente ook mee in aanraking zijn gekomen en hun pastorales, na belijdenis van zonde en gebed bevrijd hebben in de Naam van Jezus, waarna deze personen genezen zijn van hun psychische ziekte of gebondenheid op andere terreinen.
- De predikanten die aangegeven hebben dat ze zich er wat meer in verdiept hebben door er over te lezen of een studiedag te volgen, zien meer en komen binnen hun gemeente ook meer mensen die gebonden zijn of waren tegen. De anderen geven aan dat ze het niet of nauwelijks tegen komen.
- Het is opmerkelijk dat alle 8 predikanten die aangeven over dit thema een studiedag te hebben gevolgd, ook van mening zijn dat ze niet voldoende over dit thema weten. Zij zijn ook van mening dat het een onderschatte werkelijkheid is binnen ons land en binnen de kerken van de gereformeerde gezindte.
- Sommige predikanten gaven in hun vragenlijst een voorbeeld weer van wat ze in de praktijk tegenkwamen. Ik citeer:

"Ik ken uit de praktijk personen met anorexia, die door een demon veroorzaakt zijn of in stand gehouden worden. De ene werd bevrijd op verzoek en de andere wilde dat niet en is nog steeds doodziek".

"Er zijn echt bezeten mensen. Ik heb een oudere vrouw in mijn gemeente die bijvoorbeeld rond het avondmaal allemaal schunnige woorden (schuttingtaal) in haar hoofd hoort

rondspoken. Echter eenmaal aan de tafel is het volkomen rustig en daalt de bevrijdende vrede van Christus in haar leven”.

“Er was een jongen in de gemeente die bewust een doodskop door de keuken liet rollen. Zijn moeder zat dan gillend op de tafel. Ik heb met ze gesproken en gebeden.”

Samenvattend zou ik kunnen zeggen dat er bij verschillende predikanten, met name binnen de PKN, aandacht is voor dit thema. Wanneer er sprake van gebondenheid is binnen hun pastorale werk gaan zij hier ook concreet (in de praktijk) mee om, door met deze persoon in gebed te gaan en te bidden om bevrijding. Deze predikanten bevestigen dat ze getuige waren van een bevrijding.

Daarnaast zijn er ook predikanten die hier zeer huiverig voor zijn. Ze geven aan dat ze van mening zijn dat er nu geen gebondenheid meer is van demonen of dat de bijzondere gaven van de Heilige Geest, waaronder bevrijding, door God worden ingehouden. Sommigen maken hierbij een uitzondering voor zendingsterreinen.

6.3 Uitwerking enquête

De enquête is afgenomen onder 500 jongeren, ingevuld onder toezicht van een docent en ook allemaal ingevuld.

Hieronder wil ik de gegeven antwoorden in kaart brengen.

1. Als je in de Bijbel in het Nieuwe Testament leest, lees je verschillende keren over mensen die bezeten zijn door de duivel / demonen. Geloof jij dat dit nu nog voorkomt, dat iemand occult belast of bezeten kan zijn?

Minder dan 1% geeft aan dat het nu niet meer voorkomt.

Meer dan 99% geeft aan dat het nu nog steeds voorkomt.

2. De Heere Jezus geeft de opdracht “en drijf de boze geesten uit” (Markus 16) Denk je dat dit alleen in die tijd nodig was of ook nu nog?

Minder dan 1% geeft aan dat het nu niet meer nodig is.

Meer dan 99% geeft aan dat het nu nog steeds nodig is.

3. Met welke van de onderstaande zaken ben je in aanraking geweest, of heb je ooit iets mee te maken gehad?

Kies nooit als je er nooit mee in aanraking kwam.

Kies soms als je het één of een paar keer voor kwam.

Kies vaak als het meerdere keren betrof of wanneer je er nu nog steeds mee in aanraking komt.

Zet een kruisje in het juiste vakje.

	nooit	soms	Vaak
1. waarzeggerij	91%	8%	1%
2. kristalkijken/ helderziendheid	93%	7%	-
3. yoga	91%	7%	2%
4. spiritisme	98%	2%	-
5. glaasje draaien	95%	4%	1%
6. magnetiseur (strijken / handoplegging)	92%	7%	1%
7. occulte boeken (over reïncarnatie- Yoga/reiki/toverij)	76%	20%	4%
8. lezen van horoscoop	19%	65%	16%
9. occulte muziek (black/doom/trash en death Metal/new age)	64%	26%	10%
10. acupunctuur	95%	5%	-
11. hypnose	91%	8%	1%
12. iriscopie	99%	1%	-
13. wichelen / pendelen	96%	3%	1%
14. het horen van stemmen die je een opdracht geven	85%	10%	5%
15. homeopathie (gebaseerd op de leer van Hahnemann)	79%	17%	4%
16. Aardstralen/Bio-energetica	95%	5%	-
17. touch for health	99%	1%	-
18. hekserij (wicca)	96%	3%	1%

4. Denk je dat je door bovenstaande zaken occult belast kunt worden?

2% denkt van niet
98% denkt van wel

5. Denk je dat sommige psychische en / of lichamelijke ziekten veroorzaakt kunnen worden door demonen (=boze geesten)?

5% denkt dat psychische ziekten niet veroorzaakt kunnen worden door demonen
3% weet het niet
92% denkt dat psychische ziekten wel veroorzaakt kunnen worden door demonen

5.a. Er zijn christenen die denken dat (demonie) nu niet meer voorkomt en anderen wel; hoe denk jij daarover?

1% denkt dat het nu niet meer voorkomt
99% denkt dat het nog wel voorkomt

6.a. Heb je in je directe omgeving te maken (gehad) met demonie?

95% heeft er niet mee te maken gehad
5% heeft er wel mee te maken gehad

b. Zo ja, kun je hier kort iets over schrijven?

- Psychische ziekte, waarbij het voor de leerling duidelijk was dat het om demonische gebondenheid ging
- Een 'klant' in hun winkel die de gave van waarzeggen had en dat deed over het gezin van de betreffende leerling
- Iemand die in de greep was van angst en wanhoop
- Iemand die ervan bezet was, genezen en nu gelooft in God
- Een mevrouw in de kerk die stemmen kreeg en de boodschap daarvan doorgaf aan anderen
- Een leerling geeft aan dat in zijn of haar familie veel personen zijn die stemmen horen die een opdracht geven
- Een leerling vertelt over een vriend. Hij en zijn moeder zagen hun overleden opa in huis op een stoel zitten. Ze schrijft dat ze in dat huis 'met geesten te maken hebben'
- Een leerling geeft aan dat ze zelf bevrijd is. Ze is katholiek opgegroeid. Toen ze 6 jaar was zijn haar ouders overgegaan naar een evangelie gemeente. Ze schrijft dat zij en andere gezinsleden heel erg zijn aangevallen door de duivel, maar dat ze daar anderhalf jaar geleden van bevrijd is.

7.a. Denk jij dat er binnen jouw kerkelijke gemeente mensen zijn die (demonisch) gebonden zijn of occult belast zijn?

3% denk dat dit zo zou kunnen zijn
97% denkt dat het niet zo is binnen de eigen gemeente

7.b. Wordt er in de prediking of catechisatie ook onderwijs over demonie gegeven?

71% krijgt hierover onderwijs in de prediking of tijdens catechisatie
29% krijgt hierover geen onderwijs in de prediking of tijdens catechisatie

6.3.1 De praktijk onder jongeren van de gereformeerde gezindte

- 75% van de jongeren uit de gereformeerde gezindte kruist ergens iets aan bij de 18 door mij genoemde zaken die niet vrij zijn van occultisme. Zij zijn daarmee in aanraking geweest of hebben daar ooit mee te maken gehad. Dit is zeker opvallend

als je vervolgens leest dat 98% van de jongeren denkt dat je hierdoor occult belast kunt worden.

- Het lezen van horoscoop is iets wat er vooral uitspringt. Daarna blijken occulte muziek en occulte boeken het hoogst te scoren. Het viel me ook op dat 10% aangeeft soms en 5% vaak last te hebben van stemmen.
- Hoewel slechts 5% te maken kreeg met demonie in zijn of haar omgeving gelooft 99% dat demonie nog steeds voorkomt en denkt 99% dat het 'uitdrijven van boze geesten' nog steeds nodig is.
- Een grote meerderheid van de jongeren geeft aan dat er aandacht voor dit thema is op de catechisatie of in de prediking.

Samenvattend kan ik zeggen dat een meerderheid van de jongeren binnen de gereformeerde gezindte zich inlaat met zaken die occulte belasting kunnen veroorzaken. Tegelijk zijn bijna alle jongeren van mening dat gebondenheid nog steeds voorkomt en dat het nog steeds nodig is en mogelijk is om daarvan bevrijd te worden. Het is alsof veel jongeren daar in de praktijk toch weinig consequenties aan verbinden omdat zij zich wel inlaten met zaken die occulte belasting kunnen veroorzaken.

Hoofdstuk 7

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

- Het sluitstuk -

7.1 Conclusies

In hoofdstuk 1 heb ik de hoofdvraag van mijn scriptie geformuleerd:

In hoeverre wordt er binnen de gereformeerde gezindte rekening gehouden met gebondenheid en bevrijding en het daaruit voortkomende bevrijdingspastoraat?

Vanuit mijn hoofdvraag kwam ik tot de volgende deelvragen:

1. Hoe is de huidige situatie?
2. Welke denk- en werkwijze wordt er gehanteerd?
3. Welke praktische gevolgen heeft dit binnen het pastoraat, onderwijs en hulpverlening?

In Hoofdstuk 2 is duidelijk geworden wat Gods rijk omvat, welke plek (het rijk van) satan heeft gekregen nadat hij gevallen is en hoe satan genoemd wordt in de Bijbel. Ook is de werkwijze van satan beschreven. Met name is beschreven welke positie de mens heeft en wat de strijd voor de mens inhoudt.

Als afsluiting van dit hoofdstuk is beschreven hoe demonie en bevrijding een plek kregen in de bediening van de Heere Jezus, Zijn discipelen en in de 1° christengemeente.

In Hoofdstuk 3 is uiteengezet op welke manier men omging met demonie en bevrijding vanaf de 7° generatie na Christus tot heden. We zien duidelijk een rode draad door de geschiedenis lopen waar sprake is van demonie en bevrijding, met name in die perioden wanneer Gods Geest krachtig werkte. Je ziet in loop der eeuwen uitwassen van overschatting tot onderschatting van gebondenheid door satan. Tijdens het lezen van de beantwoording van de vragenlijsten onder predikanten, heb ik waargenomen dat satan in een gedeelte van de gereformeerde gezindte, beschrijvend wordt neergezet en daarmee vaak ook wordt onderschat. Aan de uitdrijvingen van demonen, die er binnen dit deel van de gereformeerde gezindte al plaats vinden, wordt meestal geen ruchtbaarheid gegeven. Het andere deel binnen de gereformeerde gezindte is zich serieus aan het bezinnen op het onderwerp demonie en bevrijding en wil dit ook een bewuste plek geven binnen het pastoraat. De vragenlijsten vanuit het pastoraat laten dit ook zien. De enquêtes laten zien dat met name jongeren te maken krijgen met occulte invloeden vanuit o.a. media, muziek en literatuur; satan zal in de eindstrijd alles op alles zetten.

Oorzaken en kenmerken van gebondenheid komen aan de orde in hoofdstuk 4. Ook is daar beschreven welke gevolgen het verlichtingsdenken heeft gehad voor de mensvisie en welke plek God daarin krijgt.

Duidelijk is gemaakt, dat wanneer lichaam, ziel en geest, niet als menselijke eenheid worden gezien de Bijbelse visie zijn kracht verliest.

Verder wordt er in dit hoofdstuk antwoord gegeven op een aantal vragen die gesteld worden binnen het pastoraat. Niet overal is een pasklaar antwoord op gegeven. Wat wel duidelijk wordt uit dit hoofdstuk is, dat binnen de gereformeerde gezindte, de oorzaken en kenmerken van gebondenheid duidelijk aanwezig zijn, dat blijkt ook wel uit de antwoorden die er gegeven worden vanuit het pastoraat (zie antwoorden vragenlijsten).

Veel aandacht is gegeven in hoofdstuk 5 aan de werkwijze binnen het bestaande bevrijdingspastoraat. Beschrijvend is de denk- en werkwijze weergegeven van verschillende bevrijdingspastors.

In hoofdstuk 6 werd uitgewerkt wat de praktijk is binnen de gereformeerde gezindte. Om een indruk te krijgen van wat er leeft binnen de gereformeerde gezindte bij jongeren en in het pastoraat, hebben de resultaten van de interviews, enquêtes en vragenlijsten veel duidelijkheid gegeven. Binnen het pastoraat onderkent men unaniem de demonische invloeden, vrijwel iedereen ziet zelfs een toename van deze invloeden. Bijna 90% van de ambtsdragers ziet verkondiging en bevrijding als eenheid. Het is opmerkelijk dat 75% van de mensen die binnen het pastoraat werkzaam zijn, zegt dat Markus 16:17 van toepassing is op

alle gelovigen tot de wederkomst terwijl daar in de praktijk vaak niet in die mate consequenties aan verbonden worden. Vaak weet men in verlegenheid niet hoe men met demonische manifestaties om moeten gaan. Hierbij moet aangetekend moet worden dat een deel van de ambtsdragers binnen de gereformeerde gezindte zegt, dat zij nooit iets met demonische manifestaties te maken heeft gehad.

Ook jongeren zijn voor bijna 100% van mening dat demonie nu nog voorkomt en dat uitdrijving nu nog nodig is. Jongeren zien demonische gebondenheid vooral op het vlak van concrete occulte zaken (zie lijst) en veel minder gebondenheid door bv. leugens, misleiding en verslavingen; dit bleek uit de toelichting die men gaf bij de enquête.

Om een antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag die is gesteld aan het begin van de scriptie, kunnen er vanuit de literatuur – en de praktijk onderstreept dit – twee conclusies getrokken worden:

- Binnen een deel van de gereformeerde gezindte is er aandacht voor demonie en bevrijding. Sommige ambtsdragers zien dat er wat veranderen moet en maken er actief studie van. Opmerkingen zoals: “de aanvallen van de boze zijn duidelijk waarneembaar” en “de wal lijkt dus het schip te keren”, onderstrepen deze lijn. Hoe men vervolgens de dienst van bevrijding vorm wil gaan geven is nog niet duidelijk, temeer omdat er nogal wat weerstanden op te ruimen zijn zoals dat door sommige predikanten wordt verwoord in de vragenlijsten.
- Binnen een ander deel van de gereformeerde gezindte is er vooral berusting. Een uitspraak als: “het is een modeverschijnsel” laat zien dat de huidige aandacht voor demonie en bevrijding geïnterpreteerd wordt als een tijdelijk iets waar niet op gereageerd moet worden. Dit deel legt vooral de focus op het werk van de Geest in de wedergeboorte en veel minder op de andere gaven van de Geest. Er is zelfs een aversie waarneembaar tegen alles wat met demonie en bevrijding te maken heeft. Uitspraken als: “het is een groter wonder dat een zondaar levend wordt, dan dat een zieke geneest van zijn ziekte” en “het ligt aan wat je onder een wonder verstaat, sommige dingen zijn psychologisch verklaarbaar” geven deze voorzichtige benadering aan. Ik zie hierin aan de ene kant de visie van Calvijn terug en aan de andere kant de invloed van het verlichtingsdenken.

7.2 Aanbevelingen

Graag zou ik de volgende aanbevelingen willen doen in het kader van bevrijdingspastoraat:

- Het zou goed zijn als er binnen christelijke gemeenten/pastoraat mensen zijn die zich verdiepen in het onderwerp bevrijdingspastoraat in de breedste zin des woords. Belangrijk hierin is de weg van gebed en het onderzoek wat de Bijbel hierover zegt, dit staat boven de eventuele aanwezige tradities. Het is juist zo belangrijk om vanuit de christelijke gemeente de mens als een eenheid (ziel, geest en lichaam) te zien en zo vanuit de christelijke levensvisie van “draagt elkanders lasten” elkaar te helpen binnen een gemeente, maar ook dat er aandacht is voor elkaar.
- Goede voorlichting en onderwijs is van belang, niet alleen om mensen toe te rusten, maar vooral ook om ze bewust te maken van de realiteit van de strijd die er gaande is. Aan de ene kant moet er gewaakt worden, dat er geen proces van misplaatste demonisering op gang komt. Aan de andere kant, kan er ook sprake zijn van onderschatting of rationalisering van de problematiek. Wat er dan kan gebeuren, is dat mensen die een probleem hebben waarbij werkelijk demonen in het spel zijn, uiteindelijk bij een (seculiere) psychiater terechtkomen. Die drogeert ze dan vaak met medicijnen of hij gaat met niet christelijke leringen, religies en/of methoden aan de slag, welke de symptomen hooguit onderdrukken, of deze zelfs veranderen/verplaatsen, maar ze niet wegnemen omdat de oorsprong geestelijk en niet psychisch of fysisch is.
- Een belangrijk deel van bezinning over dit onderwerp vormt het zelfonderzoek: zijn er zaken in mijn leven waarover Gods Geest bedroefd is en zich teruggetrokken heeft? Is er ruzie en verdeeldheid, zoals in de gemeente van Korinthe? Is er te weinig verwachting van wat de Heere doen wil? Kennen wij de gave van de onderscheiding

van geesten zoals genoemd in 1 Korinthe 12:10? Is bij ons de gave van genezing aanwezig (vs.9)?

- Ook in de gemeenten zelf kunnen verkeerde gewoonten en structuren zijn: zowel een harde, wettische heerschappij als een te grote tolerantie in leer en leven zijn funest. Carolyn Headley schrijft hier eerlijk over: ‘De dienst der genezing in een gemeente is vaak niet gemakkelijk. Het komt regelmatig voor dat door de dienst der genezing bestaande terreinen van nood en pijn aan het licht komen. Problematische terreinen van het gemeentelven die normaal succesvol “begraven” zijn, komen onverwachts plotseling naar boven en moeten onder ogen gezien worden. Ook wie in de dienst der genezing participeren zullen onvermijdelijk met eigen pijn, problemen en terreinen die genezing behoeven, geconfronteerd worden en daarvoor genezing nodig hebben.”
- We kunnen ons richten op bijzondere dingen en bijzondere resultaten, maar God wil ons in de eerste plaats voor Zichzelf, met de bedoeling dat ons leven aan Hem toegewijd is. Hijzelf zorgt voor het vervolg, soms zoals wij gedacht hebben, maar vaak anders en beter!
- Uit onderzoek onder gemeenteleden⁶² bleek dat een kwart van de mensen in hun familie- en kennissenkring mensen kenden die zich bezighielden met alternatieve geneeswijzen (bestraald water, speciale schoenzolen, bezoek occulte genezers). Wie zich op de hoogte stelt van de lectuur die de jongeren lezen, de films die ze zien, let op hun muziek en vraagt naar hun ervaringen op het gebied van het occulte, zal bemerken dat ze veel meer meemaken dan ouderen (inclusief ambtsdragers) vermoeden. De aanbeveling bij dit punt is, dat er meer oog komt voor de intensiteit waarmee met name jongeren in aanraking komen met occulte zaken en dat zij binnen een kerkelijke gemeente terecht kunnen met vragen over gebondenheid en problemen rondom psychische ziekten.

“En dit bid ik God, dat uw liefde nog meer en meer overvloedig worde in erkenning en alle gevoelens; Opdat gij beproeft de dingen, die daarvan verschillen.....” (Filippenzen 1:9 en 10a)

7.3 Persoonlijke visie op bevrijdingspastoraat

Bevrijdingspastoraat is een lastige materie; het kent veel kanten, aspecten en visies.

Wat mij aansprak bij de dr. Neil T. Anderson is dat hij zich (in zijn pastoraat) niet richt op de boze maar op de vrijheid in Christus. Wanneer de grond (= de zonden) wordt weggenomen (= beleden) m.a.w. dat de duivel geen voet of plaats gegeven wordt, dan kan de gelovige christen vrij zijn van demonische verleiding en bemoeienis, maar worden ook verkeerde zondige patronen en zondige gewoonten doorbroken. Zo ontstaat vrijheid dus in de breedste zin van het woord.

In 2 Timotheüs 2:24-26 gaat het niet over macht, maar over waarheid. De nadruk op karakter en onderwijs in Timotheüs 2:24-26 voorkomt dat de hulpverlener verzandt in een psychotherapeutische benadering, die de realiteit van de geestelijke wereld ontkent of in een bediening van bevrijding die de persoon als geheel negeert. Vrijheid is overdraagbaar, omdat ze niet afhangt van enige bijzondere gave of roeping, maar van geloof, hoop en liefde. Vrijheid is blijvend, als de hulpzoekende zelf de beslissingen neemt en zijn persoonlijke verantwoordelijkheid aanvaardt en het niet allemaal van de hulpverlener laat afhangen. Het gedeelte uit de brief aan Timotheüs maakt ook duidelijk dat we absoluut afhankelijk zijn van God, omdat Hij alleen berouw kan geven en de gevangene kan bevrijden. Als wij iemand proberen te helpen, dan verklaren wij dit alleen te kunnen in de volledige afhankelijkheid van God.

Door Gods genade zijn we, wie we zijn. Alles wat we hebben en al onze hoop is gebaseerd op onze identiteit in Christus, of we nu discipelen maken of discipelen zijn, of we nu hulpverlening geven of ontvangen. Laat ons leven en dienst aan anderen gevormd worden door onze toewijding aan Hem en de overtuiging dat Hij de Weg, de Waarheid, en het Leven

⁶² Ouweneel, W.J., *Jouw leven en het occulte*, pag. 79vv, Vaassen, 1994.

is (Johannes 14:6). God geve ons allen het voorrecht te zien dat mensen worden verlost uit de duisternis en opgroeien in het licht.

Ik kan mij verder vinden in wat Joost Verduijn schrijft⁶³:

“We zijn in de bevrijdingsbediening gericht op het bereiken en ervaren van die vrijheid, die Jezus Christus door Zijn lijden, sterven en opstanding heeft bewerkt en die Hij in Zijn liefde en macht geven wil. Die vrijheid moet zichtbaar worden in lichaam, ziel en geest. Vrij van de macht van de satan, vrij van de macht van de zonde, vrij van de vloek der wet.

Het gaat in de bevrijdingsbediening niet alleen om het uitdrijven van boze geesten (zelfs niet in de eerste plaats), ons eerste doel is, dat de persoon in kwestie vrij zal zijn om zonder enige belemmering Jezus Christus lief te hebben, te dienen en te eren.”

Wat mij is opgevallen toen ik aan het inlezen was in de verschillende literatuur, is de krachtige manifestaties van demonen rondom tijden van herleving/opwekking. Het bleek in die tijden duidelijk, dat wanneer God Geest krachtig werkt de duivel zich ook krachtig manifesteert. Moeten we daarom tot de conclusie komen dat er binnen de gereformeerde gezindte weinig demonische manifestaties zichtbaar zijn, omdat er ook geen krachtige doorbraak van Gods Geest is?

Binnen de gereformeerde gezindte zien we dat er steeds meer bezinning op gang komt rondom het onderwerp demonie en bevrijding. Het woord bevrijdingspastoraat impliceert een aparte vorm van pastoraat, beter zou zijn om de gaven van de Geest (waaronder de dienst van bevrijding) binnen het reeds bestaande pastoraat een plek te geven. Ik zie als positief punt, juist ook binnen de gereformeerde gezindte, dat er een gesprek over dit onderwerp op gang komt en men terug gaat naar de wortels: Gods Woord (Sola Scriptura)!

*Ik bouw op U, mijn Schild en mijn Verlosser.
Niet eenzaam ga ik op de vijand aan.
Sterk in Uw kracht, gerust in Uw bescherming.
Ik bouw op U en ga in Uwe Naam.*

*Gelovend ga ik, eigen zwakheid voelend.
En telkens meer moet ik Uw kracht verstaan.
Toch rijst in mij een lied van overwinning.
Ik bouw op U en ga in Uwe Naam.*

*Ik bouw op U, mijn Schild en mijn Verlosser.
Gij voert de strijd, de huld' is U gewijd.
In 't laatste uur zal 'k zegevierend ingaan
In rust met U die mij hebt voortgeleid (Opw. 124)*

---

⁶³ Verduijn, Joost, *Bevrijdingspastoraat*, 3^e druk, Hoofdstuk 12, pag.126-127, Ruinen, 1999.

LITERATUURLIJST

Boeken

- Anderson, Neil T., *De bevrijder. Reken af met dwingende gedachten, onredelijke gevoelens en onbedwingbare zonde*, 7^e druk, Hoornaar, 1995.
- Anderson, Neil T., *Op weg naar de vrijheid in Christus*, Heverlee, 2003.
- Anderson, Neil T., *Overwinning over de duisternis*. 7^e druk, Hoornaar 2004.
- Barrett, W., en Vriese, J. de Vriese, *Helpen met de Bijbel*, Hoornaar.
- Beek, A. van de, *Wonderen en wonderverhalen*, Nijkerk, 1991.
- Brakel, W. á, *Redelijke Godsdienst*, 8^e druk Utrecht.
- Calvijn, J., *De evangeliën van Mattheüs, Markus en Lukas, in onderlinge overeenstemming gebracht en verklaard*, Dordrecht, 1979.
- Dam, W.C. van, *Demonen eruit in Jezus' naam!*. Kampen, 1973.
- Dam, W.C. van, Stanger en Buchmann. *Twee modellen van strijdbare zielszorg*, Kampen, 1977.
- Douma, J., J.P. Lettinga, *De tien geboden*, pag. 163, Kampen, 1992.
- Graff, G.H., *Can a Christian ? have unclean spirit?* II Theology and history, pag. 193, El Cajon, 1999.
- Horrobin, Peter, *Healing through deliverance*, Tonbridge, 2003.
- Kamp, Wilkin van der, *Handboek (deel A+B) voor bevrijding geboren om vrij te zijn*. Aalten, 2006.
- Kraan, K.J., *Opdat u genezing ontvangt, Handboek voor de dienst der genezing*, Hoornaar, 1974
- Lewis, C.S., *Brieven uit de hel*, Baarn, 1973.
- Murray, I.H., D. Martyn Lloyd-Jones, *The fight of faith*, Edingburgh, 1990.
- Ouweneel, Willem J., *Geneest de zieken! Over de bijbelse leer van ziekte, genezing en bevrijding*, 4^e druk, Vaassen, 2005.
- Ouweneel, Willem J., *Jouw leven en het occulte*, Vaassen, 1994.
- Paul, M.J. Paul, *Occulte machten en bevrijding*. Heerenveen, 2005.
- Paul, M.J. Paul(red.), Fahner Chr., *Geestelijke strijd. Demonie en bevrijding in christelijk perspectief*, 3^e druk, Zoetermeer, 2005.
- Penn-Lewis, Jessie, *De oorlog tegen de heiligen*, Amsterdam, 2005.
- Preat, D., *De God der goden, De christianisering van het Romeinse rijk*. Kampen, 1995.
- Prince, Derek, *Zij zullen boze geesten uitdrijven. Wat u moet weten over demonen; uw onzichtbare vijanden*, 4^e druk, Heemskerk, 2004.
- Prince, Derek, *Zegen of vloek*, Hoornaar, 2003.
- Reedijk, J.S., *Psychiatrie*, Lochem, 1989.
- Thomas, K., *De ondergang van de magische wereld, Godsdienst en magie in Engeland*, Amsterdam 1989.
- Verduijn, Joost, *Bevrijdingspastoraat. Hulpverlening aan mensen die door demonen gebonden zijn*, Hoornaar, 1999.
- Virkler, H.A., *Encyclopedia of Psychology & counseling*, Grand Rapids.

Video/DVD

- Prince, Derek, *De man achter de bediening(Video)*. Heemskerk, 2001.
- Paul, M.J. Paul, *De waarheid, vrijheid en bevrijding(Audio-CD)*. Nieuw-lekkerland, 2005

Scripties

- Jong, Marcel de, *Pastorale weg in de dienst der bevrijding*. Ede, 2002
- Prakken- van Andel, Mireille, *Over hulpverlening aan mensen met een bevrijdingservaring*. Ede, 2004.
- Schipper, Tera, *Demonie in de PKN. Hoe predikanten in de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) denken over demonische gebondenheid*, Ede, 2005.
- Visser- van 't Wout, Nellie, *Gods beeld: een beeld van God? De relatie tussen godsbeeld, persoonlijkheid en psychosociale problemen bij cliënten uit de gereformeerde gezindte*, Ede, 2005.

Internetsites

- <http://www.pastoralecounseling.org>
- <http://www.stichting-promise.nl>
- <http://www.bethel.nl>
- <http://www.bevrijdingspastoraat.nl>
- <http://www.vrijomtedienen.nl>
- <http://www.elleministries.org>
- <http://www.ewv.nl>
- <http://www.solcon.nl/langeveld/keerpunt/index-fr.htm>
- <http://www.eo.nl/portals/themes/home.jsp?portal=portal.Thema&tehem=6041404>
- <http://www.bijbelonderwijs.nl>

BIJLAGEN

- Beschrijving en verantwoording van de werkwijze (plan van aanpak)
- Procesverslag

Beschrijving en verantwoording van de werkwijze (plan van aanpak)

Als eerste heb ik literatuuronderzoek gedaan om de oorzaak te vinden voor de verschillen van zienswijze m.b.t. demonie en bevrijding binnen de kerkelijke kaart van Nederland. Omdat er de laatste tijd vrij veel literatuur verschenen is rond dit thema, was het niet moeilijk om een beeld te krijgen vanuit de praktijk. De literatuur die ik gebruikt heb, bestaat voornamelijk uit boeken. Andere bronnen die ik gebruikt heb zijn kranten, tijdschriften, scripties, internet, geluidsbanden en video's.

Na de verkenning van de theorie heb ik de overstap gemaakt naar de praktijk. Aan de hand van (overgenomen) praktijkvoorbeelden heb ik laten zien hoe God werkt in de levens van mensen die gebonden waren. Hierna heb ik diverse mensen geïnterviewd die ervaring hebben in bevrijdingspastoraat. Verder heb ik diverse mensen geïnterviewd binnen het pastoraat in de gereformeerde gezindte.

Ook heb ik een enquête onder jongeren gehouden binnen de gereformeerde gezindte. Vervolgens ben ik op zoek gegaan naar de mogelijkheid om de verzamelde informatie te kunnen gebruiken binnen het (pastoraat) en hulpverlening van de gereformeerde gezindte. Aan het eind van de scriptie geef ik een samenvattende conclusie van mijn onderzoek en doe aansluitend enkele aanbevelingen.

Procesverslag

In het procesverslag beschrijf ik de verantwoording van de tijd die ik werk, of ik de planning goed volg en de stappen juist neem. Ik geef aan waar ik keuzes gemaakt heb en waarom (motivering) ik deze keuzes gemaakt heb.

In de periode van oriëntering heb ik de volgende acties ondernomen:

- Ik ben naar een twee daagse conferentie geweest van Neil Anderson, september 2006, met als thema "overwinning over de duisternis".
- Ik heb op 15 december 2006 een bezinningsavond bijgewoond van dr. M.J. Paul met als thema "demonie en bevrijding".
- Ik heb op 24 januari 2007 een informatie avond bijgewoond over bevrijdingspastoraat in Ede.
- Ik ben naar een twee daagse conferentie geweest van Neil Anderson op 16 en 17 maart 2007 met als thema "Ontdek uw vrijheid in Christus".
- Ik heb in de periode van September 2006 t/m maart 2007 mezelf ingelezen in de literatuur die genoemd staat in de literatuurlijst.

In de periode van de uitwerking van de scriptie en het opzetten van het raamwerk, ben ik als volgt te werk gegaan:

- 4 dagen in maart en een tiental avonden heb ik gewerkt aan mijn scriptie. De werkzaamheden in deze periode bestonden uit:
  - Ik heb informatie opgezocht via internet (ongeveer twee dagdelen): bruikbare sites heb ik genoteerd en heb notitie genomen van de praktijk van bevrijdingspastoraat binnen de gereformeerde gezindte en daarbuiten.
  - De tweede dag heb ik gebruikt om doelstellingen te formuleren. Ik vond het moeilijk om duidelijke keuzes te maken m.b.t. bevrijdingspastoraat omdat dit veel verder strekt dan alleen demonie. Uiteindelijk heb ik gekozen voor het onderwerp: "demonie en bevrijding binnen de gereformeerde gezindte" in de brede zin van de betekenis. Het was nog een worsteling om binnen het aantal aangegeven pagina's van de scriptienota te blijven, omdat ik streef naar volledigheid en probeer een helder beeld te schetsen van het functioneren van bevrijdingspastoraat binnen het pastoraat van de gereformeerde gezindte.

- De derde dag heb ik de literatuurlijst uitgewerkt en een opzet gemaakt van de hoofdstuk indeling. Voor een goede opbouw heb ik gekozen voor een lijn vanuit de Bijbel tot heden en een beschrijving hoe het nu functioneert binnen de kerkelijke gemeenten van de gereformeerde gezindte. Om een heldere begrippen notitie te krijgen moest ik eerst een aantal grondbegrippen omschrijven: als we het hebben over demonie en bevrijding wat bedoelen we daar precies mee en welke consequenties zijn daaraan verbonden? Verder heb ik gewerkt aan het raamwerk (opbouw van de hoofdstukken). Ook daar moest ik keuzes maken om niet te ver uit te wijden naar onderwerpen die raakvlakken hebben met bevrijdingspastoraat (zoals bv. ziekenzalving).
- Op de vierde dag en een aantal avonden heb ik de vragenlijsten voor de interviews gemaakt en een enquête die ik wilde gebruiken onder jongeren van de gereformeerde gezindte. Hiermee hoop ik een helder beeld te krijgen hoe dit onderwerp leeft onder christelijke en reformatische jongeren in de leeftijdsgroep 15 tot 18 jaar van het VMBO/MBO. Ik heb deze enquête in 20-25 klassen gehouden. Het was een lastige afweging welke vragen ik zou gaan stellen (inhoudelijk) en ook was het lastig het duidelijk te omkaderen. aan de andere kant duidelijk te omkaderen. Als uitgangspunt van de vragenlijst en enquête heb ik voor twee thema's gekozen; de Bijbelse visie en de praktijk anno 2007. Verder heb ik binnen het pastoraat (predikanten en ouderlingen van verschillende kerkgenootschappen) 5 mensen geïnterviewd om een indruk te krijgen. Deze interviews heb ik afgenomen in april en in mei uitgewerkt.
- De andere avonden heb ik mij vooral bezig gehouden met een verfijning van de opzet en het concretiseren van de hoofdstukken.
- Op 21 april heb ik de vragenlijst per e-mail verstuurd naar predikanten van de gereformeerde gezindte. Omdat ik vermoedde dat niet iedereen tijd en gelegenheid zou hebben om de vragenlijst in te vullen heb ik ervoor gekozen om alle predikanten waarvan een e-mail adres vermeld stond in het kerkelijk jaarboek een vragenlijst toe te sturen; dit waren ongeveer 225 emailadressen.
- Verder heb ik in mei de enquêtes onder 500 jongeren van het voortgezet en middelbaar onderwijs uitgezet. Daarnaast heb ik 5 mensen geïnterviewd die werkzaam zijn binnen het bevrijdingspastoraat.
- Op 25 mei heb ik een studiedag gevolgd aan de Christelijk Hogeschool Ede met als onderwerp: "Occulte belasting in de gemeente". Deze dag werden er vier lezingen gegeven (1^e lezing: een inleiding over occultisme; 2^e lezing: bidden in de praktijk; 3^e lezing: het bidden voor bevrijding en genezing in de praktijk; 4^e lezing: omgaan met weerstand in de gemeente). Deze dag heb ik veel gesproken met mensen die binnen het pastoraat te maken hebben met (occulte) belasting. Dit heeft mij geholpen om een goed beeld te krijgen hoe bevrijdingspastoraat functioneert binnen de verschillende gemeenten.
- In april en mei heb ik 2 dagen en ongeveer 10 avonden mij verder ingelezen in literatuur welke vermeld staat in de literatuurlijst en dit concreet uitgewerkt in de hoofdstukken 2 en 3.
- Op 9 april heb ik voor het eerst het raamwerk van de scriptie doorgemailed aan ds. L. Terlouw; op 12 april heb ik antwoord gekregen en een aantal opmerkingen en aanbevelingen waarvan ik de meeste verwerkt heb (april) in mijn scriptie.
- In juni en juli heb ik 3 dagen en 7 avonden verder gewerkt aan mijn scriptie; hoofdstuk 6 heb ik voor een groot deel uitgewerkt, dit betrof het inventariseren en het uitwerken van de enquêtes, vragenlijsten en de interviews. Verder heb ik de hoofdstukken 4 en 5 voor een groot deel geschreven nadat ik mij had ingelezen over deze deelonderwerpen.
- Op 4 juni verstuurde ik per mail de resultaten van de hoofdstukken 2 en 3. Verder heb ik een aantal vragen gesteld bij de opmerkingen van ds. L. Terlouw. Op 12 juli stuurde ik een herinneringsmail omdat ik nog geen reactie had teruggehad van ds. L.

Terlouw, op 14 juli kreeg ik een reactie terug dat hij door verblijf in het buitenland er niet aan toe was gekomen. Op 21 juli kreeg ik een reactie terug met een aantal opmerkingen/aanbevelingen, welke ik in de laatste week van juli heb verwerkt. Lastig vond ik het methodologisch de juiste werkwijze aan te houden en de scriptie helder van opbouw te laten zijn. Vandaar dat ik ook de keuze heb gemaakt om een aantal punten van hoofdstuk 3 onder hoofdstuk 2 te laten vallen.

- Op 6,7,8, en 9 augustus heb ik de laatste hand gelegd aan de scriptie, dit betrof de conclusie en het bijwerken van de andere hoofdstukken. Wat mij toen weer is opgevallen, is de enorme uitgestrektheid van het onderwerp, waardoor ik voortdurend keuzes moest maken over welke stof ik zou opnemen en welke niet. Tegelijk liep ik er tegenaan dat er weinig concrete en (praktische) informatie voor handen is vanuit de (geschiedenis) van de gereformeerde gezindte. Waardevol was de praktische informatie die ik heb gekregen d.m.v. de enquêtes en de vragenlijsten onder predikanten en jongeren. Hierdoor heb ik een beeld kunnen krijgen van wat er speelt onder jongeren m.b.t. demonie en occulte invloeden. Ook vanuit het pastoraat heb ik praktische informatie gekregen, welke een waardevolle aanvulling is geweest voor mijn scriptie. Verder heb ik de scriptie laten lezen door een paar mensen die werkzaam zijn binnen het bevrijdingspastoraat die mij een aantal waardevolle tips hebben aangereikt.
- Uiteindelijk heb ik op 22 september de laatste beoordeling van mijn scriptie van ds. L. Terlouw binnen gekregen.
- De eerste twee weken van oktober heb ik de 6 pagina's opmerkingen verwerkt die ds. L. Terlouw gemaakt had bij mijn scriptie. Het waren voor mij moeilijke keuzes om aan de ene kant een compleet beeld te geven van het onderwerp demonie en bevrijding en vooral ook om een indruk te krijgen van het functioneren van demonie en bevrijdingspastoraat binnen de gereformeerde gezindte en aan de andere kant niet te ver de normen te overschrijden die gesteld zijn in de scriptienota. Wat mij ook veel tijd heeft gekost in de laatste fase is de constructie van de noten, deze had ik niet juist genoteerd. Verder was het nog een hele klus om uit de wirwar van meningen die er zijn binnen het onderwerp demonie en bevrijding tot een persoonlijke mening te komen. Tenslotte heb ik de scriptie grammaticaal en qua stijl laten corrigeren. In de laatste week van oktober heb ik mijn scriptie afgedrukt en ingeleverd bij mijn mentor.